

พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการ
ศาลปกครอง

ศาลปกครอง
THE ADMINISTRATIVE COURT

“ศาลปกครอง เป็นสถาบันหลักของประเทศ
ที่ใช้อำนาจตุลาการอำนวยความยุติธรรม
เกี่ยวกับข้อพิพาททางปกครอง
โดยมุ่งให้เกิดความสมดุลในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
ของประชาชนและการดำเนินงานของรัฐ
เพื่อประโยชน์สาธารณะ”

หนังสือที่ระลึก
พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการ
ศาลปกครอง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช
พระผู้พระราชทานกำเนิดที่ปรึกษาราชการแผ่นดินหรือเคาน์ซิลออฟสเตต เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๑๗
เคาน์ซิลออฟสเตต ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของศาลปกครองไทย ซึ่งจัดตั้งขึ้นสำเร็จในอีก ๑๒๗ ปี ต่อมา
ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช

พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

ประกาศ การในที่ปฤภาษาราชการแผ่นดิน

ท่านทั้งปวงบนคาซึ่งไคยนี้ได้ทราบว่า ดังเคาน์ซิล ๆ ก็จะมีความคิดสงสัยคายาคะเน หมายถึงไปต่างๆ โดยการใช้ไม่ทราบว่าจะเป็นอย่างไร การ “เคาน์ซิล” ซึ่งทรงตั้งขึ้นไว้มีคุณ ๒ ประการ ประการที่หนึ่ง ย่อมให้มีอำนาจที่จะยุบหน่วงขัดขวางพระเจ้าแผ่นดินได้ คือ การใดๆ ที่พระเจ้าแผ่นดินทรงพระราชดำริห์ เป็นการไม่ต้องด้วยยุติธรรม ราษฎรจะได้ความเดือดร้อน มีแต่จะเร่งเอาเงินแก่ราษฎรทั้งแผ่นดินเป็นต้น จนถึงการใช้ใดๆ เล็กๆ น้อยๆ จนถึงพระราชบัญญัติพิทักษ์อาณาเขตแดนเป็นที่สุด ที่เป็นฝ่ายข้างเคาน์ซิลจะขัดอำนาจพระเจ้าแผ่นดิน ก็เจ้าแผ่นดินคนเดียว แล้วก็มีเคาน์ซิลบิณฑ์อยู่ดังนี้ ถึงจะมีอำนาจสักเท่าใด จะทำการที่ผิดๆ คดๆ โกงๆ ไปก็ไม่มากนัก ก็ฝ่ายผู้อื่นซึ่งเป็นราชการที่ดี มิได้เป็นราชการที่ดี เคาน์ซิลก็ต้องมีอำนาจที่จะขัดขวาง ปฤษาการบังคับการตามซึ่งเห็นชอบโดยยุติธรรม อย่าให้คดๆ โกงๆ ต่อเจ้าแผ่นดินได้เหมือนกัน คือการใช้ใดๆ ซึ่งเป็นอยู่แล้วที่ดี ฤกการที่จะมีผู้คิดต่อไปภายหน้า เคาน์ซิลก็ต้องมีอำนาจจะตรวจตราดูการเช่นนั้น ถ้าเห็นขัดขวางไม่ถูกต้อง ไม่เป็นคุณแก่แผ่นดิน ไม่เป็นคุณแก่พระเจ้าแผ่นดิน ไม่เป็นคุณแก่ราษฎรทั่วไป ก็จะต้องคิดกันว่ากล่าวได้โดยอำนาจที่เดียว ซึ่งว่ามานี้เป็นอำนาจเคาน์ซิลทั้งสองประการ ก็ผู้ซึ่งมาเป็นเคาน์ซิล มีอำนาจที่จะขัดขวางพระเจ้าแผ่นดิน แล้วข้าราชการราษฎรได้ดังนี้ ก็รู้ว่าจะเป็นคนเราปรกติตามธรรมเนียมนั้นหาได้ ต้องรักษากฎหมาย สำหรับการเคาน์ซิล แลถือคำสาบาลว่าจะตั้งใจให้ตรงอยู่ในยุติธรรมแล้วจึงจะเข้ารับ การในที่ปฤษาได้ เคาน์ซิลลอร์ดเหล่านี้ก็ต้องได้เงินเดือน สมควรแก่การซึ่งอยู่ในที่สำคัญดังนี้ ถ้าผู้ใดอยากจะทราบธรรมเนียมเคาน์ซิลให้ชัด ก็จงคอยดูพระราชบัญญัติสำหรับตัวเคาน์ซิลซึ่งจะออกต่อไปข้างหน้านี้ ก็การใช้ตั้งเคาน์ซิลนี้ ท่านทั้งปวงจะมีความสงสัยว่าเมื่ออยู่ดีๆ แล้วเหตุไรจึงมาตั้งผู้ให้ขัดอำนาจตัวดังนี้ จะมีเหตุการณ์อย่างไรซึ่งจะเป็นประโยชน์ในตัวๆ ๆ จะเอาไว้เกรียวกราค่วมผู้อื่นด้วยประการใดประการหนึ่งคอกกรรมึง ถ้าผู้ใดคิดดังนี้ก็ขอให้เข้าใจเถิด ว่าการใช้โคคิอยู่ไนใจนี้ว่าบ้านเมืองเราทุกวันนี้ ซึ่งในตาแลเห็นว่ามิดีขึ้นมากมิดนขึ้นมากนั้นเห็นว่าเป็นการเจริญในตา ก็แต่ถ้าจะคิดไปโดยจริงๆ การใช้โคคิอยู่ไนใจนี้จะมีอยู่เพียงนี้ ก็ยังเป็นการเดือดร้อนแก่ราษฎรเป็นอันมากอยู่ ก็มีหลายอย่างหลายประการ การใช้โคคิอยู่ไนใจนี้ยังมีอยู่อีกหลายอย่าง ก็จึงตั้งเคาน์ซิลขึ้นไว้ก็เพราะประสงค์จะให้ช่วยอุดหนุนในการเรื่องนี้ให้สำเร็จไปได้ที่ละสิ่งทีละการว่า บ้านเมืองเป็นความเจริญเข้า ราษฎรได้มีความสุขมากเมื่อเวลาใด เวลานั้นจะเป็นหรือเสี่ยงปรากฏดิคแผ่นดินอยู่ไม่ทุกข์ อนึ่งอันตรายใดๆ ซึ่งจะมีมาในภายนอกแลภายใน ก็จะไม่ต้องหวาดหวั่นว่ามีมาเลยเป็นอันขาด เมื่อราษฎรซึ่งเป็นโลหิตของแผ่นดินมีความเจริญความสุข ได้ประกอบการทำมาหากินโดยชอบธรรมด้วยกันแล้ว บ้านเมืองก็ควรจะเจริญเป็นแน่ เมื่อบ้านเมืองเจริญแล้ว ผลประโยชน์สิ่งใดก็ควรจะบริบูรณ์ ความประสงค์ซึ่งเป็นประโยชน์ในตัวดังนี้ ขอให้ท่านทั้งปวงทราบความแล้วคิดตาม แล้วได้จำไว้ในใจด้วยเทอญ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหाराชา

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร

พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา ใน
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ให้คณะตุลาการศาลปกครองสูงสุดชุดแรก เข้าเฝ้าฯ เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณ
ก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๓

พระราชดำรัส^(๑)

ในโอกาสที่คณะตุลาการศาลปกครองสูงสุดเข้าเฝ้าฯ
เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
วันจันทร์ ที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๓^(๒)

อาจจะมีปัญหาหน้าที่ เพราะเมื่อได้กล่าวว่า จะปฏิบัติหน้าที่ตามบัญญัติของรัฐธรรมนูญ. แต่บางอย่างอาจจะไม่มี จึงต้องมีความคิดพิจารณาที่รอบคอบ. ตัวอย่างอันแรกที่เกิดขึ้นก็คือการนำคำปฏิญาณเมื่อสักครู่นี้มีปัญหาขึ้นมาว่า ใครจะเป็นผู้นำ. ก็ได้ตกลงกันว่าจะให้ผู้ที่มิอาวุโสเป็นผู้กล่าวนำ. ข้อนี้มีปัญหาเกิดขึ้น ก็ต้องแก้และก็ได้แก้แล้ว.

ความจริง การให้ผู้ที่มิอาวุโสในองค์กรใด หรือในคณะใด เป็นผู้นำชั่วคราวนั้น ก็เป็นสิ่งที่ได้ปฏิบัติมาในองค์กรอื่น ในส่วนอื่น เช่น ในสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือรัฐสภา. เวลาตอนแรกในการประชุมต้องมีประธานสภา ก็เป็นประเพณีที่จะให้ผู้ที่มิอาวุโส คือ มิอาวุโสสูงสุดเป็นประธานสภา ก็ไม่ได้เกิดเรื่องอะไรเลย. ทีนี้ก็ได้ปฏิบัติเช่นนี้ หลังจากได้มีการถกเถียงกันมาก ซึ่งก็ไม่น่าจะถกเถียง เพราะว่าคนเขากลัวว่าท่านผู้มิอาวุโสจะยึดอำนาจนั้น. การที่มีความคิดอย่างนั้น ก็เป็นการตรงข้ามกับระบอบประชาธิปไตย แต่ได้ปฏิบัติมาแล้ว ก็เป็นที่น่ายินดี ว่าเรียบร้อยดี. ต่อจากนี้ ท่านจะได้ประชุมกัน และเลือกผู้ที่จะเป็นผู้นำศาล คือ ประธาน และเรื่องราวก็จะไม่เกิดขึ้น เรียบร้อยราบรื่นดี.

ยังมีเรื่องอีกหลายอย่างที่จะต้องตกลงกันในหน้าที่ของศาลปกครอง เพราะว่า เป็นสิทธิ เป็นของใหม่ และยังไม่ทราบว่าจะเป็นประโยชน์แค่ไหน. ไปอ่านรัฐธรรมนูญให้ดี เพราะรัฐธรรมนูญก็เขียนละเอียดในเรื่องต่างๆ จึงจะต้องไปศึกษารัฐธรรมนูญอีกที เพื่อที่จะดูว่าการปกครองจะมีปัญหาอะไร และได้จัดปัญหาต่างๆ ที่จะมีขึ้นมาได้ เพื่อให้การปกครองเป็นไปโดยยุติธรรม และราบรื่นสำหรับประชาชน. ฉะนั้น การที่ท่านได้ปฏิญาณนั้นก็ต้องจำเอาไว้ต้องระลึกว่า หน้าที่ของท่านนับว่าสำคัญมาก และน่าจะเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีความเฉลียวฉลาดพอที่จะจัดปัญหาของคณะ และจัดปัญหาของบ้านเมืองในการปกครอง. ก็ขอให้ทุกท่านได้ใช้ความรู้ความสามารถปฏิบัติหน้าที่นี้ด้วยความเฉลียวฉลาด ด้วยเหตุและผล เพื่อให้การปกครองของประเทศไทยเป็นไปตามหลักของประชาธิปไตย อันมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด และพยายามที่จะวิเคราะห์วิจัยว่ารัฐธรรมนูญมีความหมายอย่างไร. ถ้าทำได้อย่างนี้ ท่านก็จะได้ทำหน้าที่สูงของท่าน เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติและประชาชน. ก็ขอให้ทุกๆ ท่านได้มีความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยราบรื่น มีจิตใจเข้มแข็ง มีปัญญาเฉียบแหลมเพื่อที่จะผ่านพ้นปัญหาต่างๆ โดยปรึกษาหารือกันด้วยเหตุผล มิใช่โดยทะเลาะกัน.

ขอให้ทุกคนสามารถปฏิบัติงานของตน เพื่อความสำเร็จของศาล ซึ่งเป็นศาลสูงสุดอันหนึ่งเหมือนกัน และเพื่อความสงบสุขความก้าวหน้ารุ่งเรืองของประเทศและประชาชน.

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) ตุลาการศาลปกครองสูงสุด รุ่นที่ ๑

พระราชดำรัส^(๑)

ในโอกาสที่ประธานศาลปกครองสูงสุด^(๒)
นำตุลาการศาลปกครองสูงสุดเข้าเฝ้าฯ
เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับตำแหน่งหน้าที่
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
วันอังคาร ที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๙^(๓)

ที่ได้ปฏิญาณนั้นมีความสำคัญมาก เพราะว่ากว้างขวาง. หน้าที่ของผู้พิพากษา หน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง มีหน้าที่กว้างขวางมาก ซึ่งเกรงว่าท่านอาจจะนึกว่าหน้าที่ของผู้ที่เป็นศาลปกครองมีขอบข่ายที่ไม่กว้างขวาง ที่จริงกว้างขวางมาก.

ในเวลานี้ อาจจะไม่ควรจะพูด แต่อย่างเมื่อเช้านี้เอง ได้ยินเขาพูดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง. และโดยเฉพาะเรื่องเลือกตั้งของผู้ที่ได้คะแนน ได้แต่ไม่ถึงยี่สิบเปอร์เซ็นต์. แล้วก็เขาเลือกตั้งอยู่คนเดียวซึ่งมีความสำคัญ เพราะว่าถ้าไม่ถึงยี่สิบเปอร์เซ็นต์ แล้วก็เขาคนเดียว ในที่สุดการเลือกตั้งไม่ครบสมบูรณ์. ไม่ทราบว่าจะเกี่ยวข้องกับท่านหรือเปล่า แต่ความจริงน่าจะเกี่ยวข้องเหมือนกัน เพราะว่าถ้าไม่มีจำนวนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งพอ ก็กลายเป็นว่า การปกครองแบบประชาธิปไตยดำเนินการไม่ได้. แล้วถ้าดำเนินการไม่ได้ที่ท่านได้ปฏิญาณเมื่อคะกันนี้ก็เหมือนกัน. ถึงบอกว่าจะต้องทำทุกอย่าง เพื่อให้การปกครองแบบประชาธิปไตยต้องดำเนินการไปได้. ท่านก็เลยทำงานไม่ได้ และถ้าท่านทำงานไม่ได้ ก็มีทางหนึ่ง ท่านอาจจะต้องลาออก เพราะไม่ได้มีการแก้ไขปัญหา ไม่ได้แก้ปัญหามีอยู่ ต้องหาทางแก้ไขได้. เขาอาจจะบอกว่าต้องไปถามศาลรัฐธรรมนูญ แต่ศาลรัฐธรรมนูญ ก็บอกไม่ใช่เรื่องของตัว. ศาลรัฐธรรมนูญว่าเป็นการร่างรัฐธรรมนูญ ร่างเสร็จแล้วก็ไม่ต้องเกี่ยวข้อง. เลยขอร้องว่าท่านอย่าไปทอดทิ้งการปกครอง แบบประชาธิปไตย การปกครองแบบที่จะทำให้บ้านเมืองดำเนินการผ่านออกไปได้.

แล้วก็อีกข้อหนึ่ง การที่จะบอกว่ามีการยุบสภาและต้องเลือกตั้งภายใน ๓๐ วัน ถูกต้องหรือไม่ ไม่พูดเลย ไม่พูดกันเลย. ถ้าไม่ถูกก็ต้องแก้ไข แต่ก็อาจจะให้การเลือกตั้งนี้เป็นโมฆะหรือเป็นอะไร ซึ่งท่านจะมีสิทธิ์ที่จะบอกว่า อะไรที่ควร ที่ไม่ควร. ไม่ได้บอกว่ารัฐบาลไม่ดี แต่ว่าเท่าที่ฟังดู มันเป็นไปได้. คือการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย เลือกตั้ง พรรคเดียวคนเดียว ไม่ใช่ทั่วไป แต่ในแห่งหนึ่งมีคนที่มีคนเลือกตั้งคนเดียว มันเป็นไปได้ ไม่ใช่เรื่องของประชาธิปไตย. เมื่อไม่เป็นประชาธิปไตย ท่านก็พูดกันเองว่าท่านต้องดูแลเกี่ยวข้องกับเรื่องของการปกครองให้ดี. ตรงนี้ขอฝาก อย่างดีที่สุดถ้าเกิดท่านจะทำได้ ท่านลาออก. ท่านเอง ไม่ใช่รัฐบาลลาออก ท่านเองต้องลาออก ถ้าทำไม่ได้ รับหน้าที่ไม่ได้. ตะกี้ที่ปฏิญาณไปดุๆ จะเป็นการไม่ได้ทำตามที่ปฏิญาณ.

ฉะนั้นก็ตั้งแต่ฟังวิทยุเมื่อเช้านี้ กรณีเกิดที่นับพิต้า กรณีที่อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. อันนั้นไม่ใช่แห่งเดียว ที่อื่นมีหลายแห่งที่จะทำให้บ้านเมืองล่มจม บ้านเมืองไม่สามารถที่จะรอดพ้นจากสถานการณ์ที่ไม่ถูกต้อง. ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านไปศึกษาว่า เกี่ยวข้องอย่างไร ท่านเกี่ยวข้องหรือไม่. แต่ถ้าท่านไม่เกี่ยวข้อง ท่านก็ลาออกดีกว่า. ท่านเป็นผู้ที่ได้รับหน้าที่ ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นผู้ที่ต้องทำให้บ้านเมืองดำเนินได้. หรือมิฉะนั้นก็ต้องไปปรึกษากับท่านผู้พิพากษาที่จะเข้ามาต่อมา ท่านผู้พิพากษาศาลฎีกา ท่านผู้นี้ก็เกี่ยวข้อง

เหมือนกัน. ก็ปรึกษากัน ๔ คน. ท่านปรึกษากับผู้พิพากษาศาลฎีกาที่จะเข้ามาใหม่ ปรึกษากับท่าน ก็เป็นจำนวนหลายคนที่มีความรู้ ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ที่มีหน้าที่ที่จะทำให้บ้านเมืองมีซื่อมีแป. ฉะนั้นก็ขอฝากคุณอัครราชทูต ก็ต้องไปพูดกับสมาชิกอื่น ๆ ด้วย ก็จะชอบใจมาก.

เดี๋ยวนี้ยุ่งเพราะถ้าไม่มีสภาผู้แทนราษฎร ไม่มีทางจะปกครองแบบประชาธิปไตย. ของเรามีศาลหลายชนิดมากมาย แล้วมีสภาหลายแบบ และก็ทุกแบบนี่จะต้องเข้ากัน ประองตองกันและคิดทางที่จะแก้ไขได้. นี่พูดเรื่องนี้ค่อนข้างจะประหลาดหน่อยที่ขอร้องอย่างนี้. แล้วก็ไม่อย่างนั้นเดี๋ยวเขาก็บอกว่าต้องทำมาตรา ๗ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งขอยืนยันว่า มาตรา ๗ นั้นไม่ได้หมายถึงให้มอบให้พระมหากษัตริย์มีอำนาจที่จะทำอะไรตามชอบใจ ไม่ใช่. มาตรา ๗ นั้น พูดถึงการปกครองแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ไม่ได้บอกว่าให้พระมหากษัตริย์ตัดสินใจ ทำได้ทุกอย่าง. ถ้าทำ เขาจะต้องว่าพระมหากษัตริย์ทำเกินหน้าที่ ซึ่งข้าพเจ้าไม่เคยทำเกินหน้าที่. ถ้าทำเกินหน้าที่ก็ไม่ใช่ประชาธิปไตย.

เขายังถึงเมื่อครั้งก่อนนี้ เมื่อรัฐบาลของอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์. ตอนนั้น ไม่ได้ทำเกินอำนาจของพระมหากษัตริย์. ตอนนั้นสภามีอยู่ ประธานสภา รองประธานสภามีอยู่ แล้วก็รองประธานสภาทำหน้าที่ แล้วมีนายก ที่สนองพระบรมราชโองการได้ตามรัฐธรรมนูญในครั้งนั้น. ไม่ได้หมายความว่าที่ทำการนั้นผิดรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่. ตอนนั้น เขาไม่ใช่นายกพระราชทาน. นายกพระราชทานหมายความว่าตั้งนายกโดยไม่มีกฎเกณฑ์อะไรเลย. ตอนนั้นมีกฎเกณฑ์. เมื่อครั้งอาจารย์สัญญาได้รับตั้งเป็นนายก เป็นนายกที่มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ คือ รองประธานสภานิติบัญญัติ นายทวี แรงขำ. ดังนั้น ไปพบทวนประวัติศาสตร์หน่อย. ท่านก็เป็นผู้ใหญ่ ท่านก็ทราบว่ามีกฎเกณฑ์ที่รองรับ แล้วงานอื่น ๆ ก็มี. แม้แต่ที่เรียกว่าสภาสนามม้า ก็หัวเราะกันสภาสนามม้า แต่ไม่ผิดกฎหมาย เพราะว่านายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนอง. นายกรัฐมนตรี คือนายสัญญา ธรรมศักดิ์ได้รับสนองพระบรมราชโองการ. ก็สบายใจว่าทำอะไรแบบถูกต้อง ตามครรลองของรัฐธรรมนูญ. แต่ครั้งนี้เขาจะให้ทำอะไรผิดรัฐธรรมนูญ. ใครเป็นคนบอกก็ไม่ทราบนะ แต่ว่าข้าพเจ้าเองรู้สึกว่ามีผิด.

ฉะนั้นก็ขอให้ช่วยปฏิบัติอะไร คิดอะไร ไม่ให้ผิดกฎหมายของรัฐธรรมนูญ จะทำให้บ้านเมืองผ่านพ้นสิ่งที่เปื้อนอุปสรรคและมีความเจริญรุ่งเรืองได้. ขอขอบคุณท่าน.

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) นายอัครราชทูต จุฬารัตน

(๓) ตุลาการศาลปกครองสูงสุด วันที่ ๓

พระราชดำรัส^(๑)

ในโอกาสที่ประธานศาลปกครองสูงสุด^(๒)

นำตุลาการศาลปกครองสูงสุดเข้าเฝ้าฯ
เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๑^(๓)

ท่านได้ปฏิญาณในนามของท่านเอง แต่ท่านก็บอกว่าจะทำในนามของพระมหากษัตริย์ด้วย ก็หมายความว่า ท่านได้ให้ความรับผิดชอบในนามพระมหากษัตริย์. ถ้าท่านทำไม่ดี หมายความว่าพระมหากษัตริย์ก็ทำไม่ดี. คราวก่อนนี้ได้พูดอย่างนั้น แต่ก็ว่าน่าย. อย่าให้ว่าน่ายต่อไป. เพราะว่าการทำอะไร ถ้าไม่ทำตรงตามคำปฏิญาณนั้น ก็จะยุ่ง และยุ่งมาแล้ว. ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านเข้มงวด เข้มแข็งยิ่งขึ้น.

ในการปฏิบัติในพระปรมาภิไธย คำนี้แปลว่า พระเจ้าอยู่หัวทำอะไร ท่านทำอย่างนั้น. ซึ่งถ้าท่านไม่ทำ ก็ไม่รู้จะเกิดเรื่องอะไร เป็นอย่างไร. ท่านก็ได้เห็น ความจริงท่านได้เห็นแล้ว จะมีเหตุการณ์อะไรที่จะเกิดขึ้น ถ้าท่านไม่ทำ ไม่ช่วย ไม่ช่วยกันทำ. ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านช่วยทำตามความสามารถที่ท่านมี ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ขอให้ท่านทำ. เพราะว่าถ้าไม่ทำ ไม่ใช่ท่านสี่คนห้าคนจะเดือดร้อน แต่ว่าจะเป็นหลายล้านคนซึ่งประกอบเป็นบ้านเมืองที่เดือดร้อน เดือดร้อนกันทุกคน. ถ้าเดือดร้อนแล้วเราก็ได้ผลที่ไม่ดีเกิดขึ้นมา. ผลไม่ดีนี่นะ เป็นว่าบ้านเมืองจะพัง ซึ่งมันพังมาแล้ว และจะพังอีก. แต่ท่านก็คือผู้ที่ทำหน้าที่ศาลปกครอง ได้ปกครอง ได้ช่วยกันปกครอง. ไม่ทราบว่าคุณมีความลำบากอะไร ขอให้ท่านได้ทำ ให้ทำสำเร็จโดยผ่านพ้นความลำบากของการปกครองที่ลุ่มจม. ก็ขอให้การปกครองไม่ลุ่มจม การปกครองเป็นไปโดยดีต่อไป. ท่านได้มีความรู้ โดยได้ศึกษามาแล้วว่าควรจะทำอะไรอย่างไร. ก็ขอให้ท่านทำสำเร็จ เพราะว่าสี่ห้าคนที่ท่านแสดงตัวออกมา จะทำให้จำนวนล้านคน เป็นล้านคนที่จะไม่เดือดร้อนถ้าทำไม่สำเร็จ. ก็ขอให้ท่านทำสำเร็จ หมายความว่าปกครองได้ดี. ถ้าการปกครองไปได้ดี ก็จะได้เรียกว่าสำเร็จ. ก็ขอให้ท่านประสบความสำเร็จของงานในการศาลปกครอง.

ถ้าท่านทำสำเร็จแล้ว ทุกคนก็จะดีใจ แล้วท่านเองก็จะดีใจ ว่าท่านทำสำเร็จทางด้านงานซึ่งสำคัญ และจะไปด้วยดี. อย่างหนึ่งก็ขอให้ท่านได้มีความสำเร็จแต่ละคน. ท่านได้มีการศึกษามาดีแล้ว ก็เชื่อว่ามือเครื่องมือที่จะปฏิบัติ แต่สำคัญต้องใช้เครื่องมือนี้ให้ดี คือความรู้ที่ท่านมีต้องใช้ความรู้นี้ให้ดำเนินไปโดยดี. ถ้าท่านปฏิบัติงานสำเร็จดี ท่านจะมีความภูมิใจในงานการ. แล้วไม่ใช่เพียงเท่านั้น พระมหากษัตริย์ก็จะภูมิใจเหมือนกัน. แต่ถ้าท่านทำไม่สำเร็จก็ไม่ต้องพูดว่าอย่างไร เพราะว่างานของพระมหากษัตริย์ก็ลุ่มจม. ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทำงานสำเร็จเรียบร้อยของการปกครองที่ไม่ลุ่ม ไม่ลุ่มละลาย ไม่เลอะเทอะ ซึ่งเคยเป็นมาเรื่อยหลายครั้งแล้ว. ฉะนั้น ขอให้ท่านมี เรียกว่ามีโชค ดีที่ปฏิบัติได้สำเร็จ ได้ดี. แล้วก็ทุกคนเป็นล้านคน จะมีความภูมิใจที่มีเจ้าหน้าที่ชั้นสูงได้ทำงานสำเร็จ. และก็ขอขอบใจที่ท่านตั้งใจ มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานอย่างดี และขอให้ท่านนี้ปฏิบัติได้ดีที่สุด. และขอให้ท่านไม่มีเจิมมิใช่ ให้ทำอะไรเกิดผลที่ดีทุกครั้ง. ก็อยากจะให้พรที่ให้ท่านทำงานอะไรที่ดีที่สัมฤทธิ์ แล้วก็ทำให้บ้านเมืองมีความเจริญ มีความก้าวหน้าสักที.

ขอขอบใจท่านที่ตั้งอกตั้งใจที่จะทำงานโดยเต็มที่ ด้วยความสามารถ และด้วยหลักวิชาที่ถูกต้อง. ขอให้ท่านผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ที่จะมี. แล้วก็ในเวลาเดียวกันก็ขอให้ท่านมีกำลังใจที่เข้มแข็ง ที่จะทำและมีกำลังใจที่จะทำงาน. ที่สำคัญ ถ้าท่านทำได้ ก็เป็นผลดีสำหรับส่วนรวม. แต่ท่านอาจจะมึนบางเวลาที่ท่านท้อใจไม่ทำ ก็ต้องทำให้ได้. ก็ขอให้ท่านมีความสำเร็จในงานการของท่าน ให้ท่านมีความสามารถ. ต้องไม่ถือว่างานมันหนัก งานมันยาก. มันยากจริง ท่านก็ได้เห็นแล้ว ว่างานมันยากแค่ไหน. งานของศาลพิเศษต่างๆ นี่นะ มีทุกอย่าง จะต้องเอามาใช้ หมายความว่าทุกอย่างคือความสามารถทั่วไปทุกอย่าง จะต้องใช้. ถ้าทำได้แล้วบ้านเมืองก็จะไปได้. เดียวนี้บ้านเมืองชักถอยไปเรื่อย ๆ. ขอให้ท่านตั้งใจให้ประเทศชาติก้าวหน้าขึ้นมาได้ ก็จะขอบใจท่าน. ขอให้ท่านมีความสำเร็จในงานการ.

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) นายอักษราทร จุฬารัตน

(๓) ตุลาการศาลปกครองสูงสุด รุ่นที่ ๔

พระราชดำรัส^(๑)

ในโอกาสที่ประธานศาลปกครองสูงสุด^(๒)
นำคณะตุลาการศาลปกครองกลางเข้าเฝ้าฯ
เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ณ ศาลาเริง วังไกลกังวล
วันพุธ ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔^(๓)

ตุลาการศาลปกครองมีหน้าที่ที่สำคัญ และเป็นหน้าที่ที่คล้ายกับตุลาการศาลยุติธรรม แต่ว่าเป็นหน้าที่พิเศษ จึงได้มีการตั้งศาลนี้ขึ้น. ที่ท่านได้กล่าวคำปฏิญาณนั้นก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะที่จะทำให้มีความยุติธรรมในประเทศ และจะใช้ความยุติธรรมที่มีอยู่ในใจในการปฏิบัติงาน. ข้อนี้เป็นข้อสำคัญมาก นอกจากความรู้ที่ท่านมีในด้านวิชาการ ส่วนใหญ่ท่านมีความรู้วิชาการในทางนิติศาสตร์ ในทางรัฐศาสตร์ ในการปกครอง ในทางสังคม แต่จะต้องมีความรู้อื่นๆ เพื่อมาประกอบ ซึ่งท่านอาจจะไม่ได้เรียนมา หรือไม่ได้ปฏิบัติมา เพราะว่าการปฏิบัติในหน้าที่ของท่านจะต้องมีความรู้กว้างขวางทั้งในความรู้วิชาการ ทั้งมีความรู้ในการปฏิบัติ. ถ้าประมวลความรู้วิชาการกับความรู้ในการปฏิบัตินั้น ก็เชื่อว่าท่านจะสามารถทำหน้าที่อย่างดี เพื่อความสงบสุขและความยุติธรรมในประเทศ.

การที่จะทำหน้าที่ได้ดี ท่านจะต้องชวนหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เรื่อย มิฉะนั้น ก็ไม่สามารถที่จะปฏิบัติงาน. ที่พูดอย่างนี้ เพราะว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเกณฑ์ที่ท่านจะต้องทำหน้าที่นั้น จะต้องเป็นเรื่องจริง เป็นเรื่องในชีวิตจริง ไม่ใช่อยู่ในตำรา. ฉะนั้น ก็ขอร้องให้ท่านคิดให้ดี ๆ ใช้ดุลยพินิจ หมายความว่าประกอบความรู้ที่มี และประกอบกับความรู้ที่ต้องชวนหา. การงานที่ท่านจะทำจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้าประกอบวิชาการและความรู้ในทางปฏิบัติมาประกอบกับความซื่อสัตย์สุจริต อย่างที่ท่านได้กล่าวเมื่อตะกี้ว่าปราศจากอคติ. อคตินี้เป็นสิ่งที่อันตรายมากสำหรับทุกคน. ไม่ใช่เฉพาะตุลาการ หรือสำหรับข้าราชการ แต่ว่าเป็นความสำคัญที่สุดสำหรับทุกคนที่จะปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จ. อคตินี้ แปลว่า ที่ไม่ควรไป. อะ ก็ไม่ คติ ก็แปลว่าไป หมายความว่าอย่าไปในที่ที่ไม่สมควร. ไม่ใช่ไปด้วยกาย ไปด้วยจิตใจ. ถ้าไปด้วยจิตใจในที่ที่ไม่ควรไป ก็หมายความว่าจะไปทำอะไรที่ไม่สมควร ที่ไม่เป็นมงคล.

ฉะนั้น ที่ท่านได้กล่าวว่าจะปราศจากอคติก็ยินดีมาก ที่ท่านเชื่อว่าที่ที่ไม่ควรไปก็ไม่ควรไป. อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้ที่เป็นตุลาการ หมายถึงผู้ที่จะต้องจัดให้มีระเบียบ ความยุติธรรมในแผ่นดิน. งานการของท่านเป็นงานการที่นับว่าใหม่ ท่านจึงต้องศึกษาประกอบทั้งสามอย่างนี้ วิชาการ ปฏิบัติ และความดีความเป็นธรรม. ถ้าประกอบทั้งสามอย่างนี้ได้แล้ว ท่านจะประสบความสำเร็จ ซึ่งก็ขอให้ท่านได้ประสบความสำเร็จ. และเมื่อประสบความสำเร็จ ท่านก็จะประสบความสำเร็จส่วนตัว ด้วยได้ทำงานที่เหมาะสมที่ดี และจะได้มีชื่อเสียงที่ดี. มีชื่อเสียงที่ดี ก็เป็นความสุขนั่นเอง.

ก็ขอให้ท่านสามารถปฏิบัติงานการในหน้าที่อย่างเต็มที่ มีความสำเร็จทุกประการมีความสุขทุกประการ.

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) นายอภัยพร จุฬารัตน

(๓) ตุลาการศาลปกครองชั้นต้น รุ่นที่ ๑

พระราชดำรัส^(๑)

ในโอกาสที่ประธานศาลปกครองสูงสุด^(๒)
นำตุลาการศาลปกครองชั้นต้นเข้าเฝ้าฯ
เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
วันศุกร์ ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕^(๓)

ตามที่ท่านได้เปล่งวาจาพยายามที่จะปฏิบัติงานโดยดี ก็เป็นเหมือนของตุลาการทุกฝ่าย แต่ว่าสำหรับศาลปกครองนี้ มีความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะว่าการปกครองนี้จะต้องทำโดยดีและด้วยความฉลาด.

สมัยนี้เป็นเวลาที่ทางการ หรือทางราชการ พยายามที่จะปฏิรูปการปกครอง. ปฏิรูปการปกครองนั้นก็หมายความว่าเปลี่ยนแปลง ดัดแปลงวิธีปกครองให้ดีขึ้น ทำให้ประชาชนได้รับความผาสุกยุติธรรมมากขึ้น. ฉะนั้น หน้าที่ของตุลาการชุดนี้มียิ่งกว่าตุลาการอื่นๆ. จะต้องพยายามพิจารณาตามคำปฏิญาณว่า จะปฏิบัติโดยปราศจาก “อคติ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากที่สุด เพราะว่า “อคติ” แปลว่า ไปในที่ที่ไม่ควรไป. หมายความว่า คิดหรือปฏิบัติอะไรที่ไม่ควรปฏิบัติ ให้เว้น อะไรที่ควรปฏิบัติ ให้ปฏิบัติ ซึ่งแต่ละคนได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์ แต่ว่าต่อไปหน้าที่ที่ต้องทำยิ่งกว่าที่ได้เรียน จะต้องบุกเบิกต่อไป. ฉะนั้น ถ้าไม่ได้สามารที่จะพิจารณาว่าอะไรควร อะไรไม่ควร ก็จะทำให้การปฏิบัตินั้นไม่ถูกต้องได้ ไปทางที่ไม่ถูกได้ คือไปมี “อคติ” นั้นเอง.

คำว่า “อคติ” นี้อธิบายเช่นนี้ แต่ว่าแต่ละคนจะต้องพิจารณาเอง เพราะว่าไม่มีตำรา. ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านพยายามปฏิบัติงานโดยปราศจาก “อคติ” จริงๆ ด้วยความฉลาดและด้วยความซื่อสัตย์สุจริต. ถ้าทำได้ การปกครองในประเทศ ก็จะบรรลุผลโดยดี. เมื่อบรรลุผลโดยดีแล้ว ประเทศชาติก็เจริญรุ่งเรือง ประชาชนมีความสุข ประชาชนก็มีความสุขสงบ. ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านไปพิจารณางานของท่านให้ดี และพยายามที่จะทำให้สุดท้ายร่างกาย กำลังความรู้. ท่านอาจจะนึกว่า ท่านจำนวน ๒๐ คน จะไปทำให้การปกครองเรียบร้อยดีได้อย่างไร. ได้ อย่างน้อยในส่วนของท่าน และคนอื่นเห็นว่าท่าน คนอื่นเห็นว่าท่านได้ปฏิบัติด้วยความเสียสละ ด้วยความกล้าหาญ ด้วยความฉลาด ก็จะเอาอย่าง. และถ้าคนอื่นเอาอย่าง ก็หมายความว่ามีคนมากขึ้น ทั้งตุลาการ ทั้งไม่ใช่ตุลาการก็จะสามารถที่จะมีกำลังใจปฏิบัติงานการของตน.

ขอให้ท่านได้ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ มีความฉลาด มีความกล้า และมีความสำเร็จในการปฏิบัติงานนั้น. ขอให้ท่านมีกำลังใจกำลังใจสมบูรณ์ เพื่อที่จะปฏิบัติงานที่สำคัญของท่าน.

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) นายอักษราทร จุฬารัตน

(๓) ตุลาการศาลปกครองชั้นต้น รุ่นที่ ๒

พระราชดำรัส^(๑)

ในโอกาสที่ประธานศาลปกครองสูงสุด^(๒)
นำคณะตุลาการศาลปกครองขึ้นต้นเข้าเฝ้าฯ
เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
วันพุธ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘^(๓)

...ท่านเป็นตุลาการศาลปกครอง หมายความว่า เป็นศาลที่สำคัญสำหรับในระบบประชาธิปไตย คือ การปกครองนั้นต้องทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ก็เชื่อว่า ท่านคงตั้งใจที่จะปฏิบัติในความซื่อสัตย์อย่างที่ได้กล่าวมา และต้องกล่าว เพราะว่าเป็นการยืนยันว่าท่านจะทำงานอย่างดี ถ้าเป็นตุลาการศาลปกครองและไม่ปฏิบัติด้วยความยึดมั่นที่จะทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ก็ไม่สมควรที่จะเป็นตุลาการ เพราะคำว่าตุลาการนั้น ตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ไหนแต่ไร ผู้ที่เป็นตุลาการจะต้องรักษาความเที่ยงตรง และต้องเสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อให้ปฏิบัติความเที่ยงตรงนั้นให้เกิดขึ้น เพื่อที่จะให้ส่วนรวมได้มีความยุติธรรม ความยุติธรรมนั้นจะเป็นตุลาการ ศาลปกครองหรือศาลอะไรต่าง ๆ นั้น จะต้องทำด้วยความตั้งใจ และนอกจากความตั้งใจจะต้องมีความฉลาด ต้องมีความรู้ เพราะว่าถ้าไม่ฉลาดอาจจะบอกได้ว่าไม่ทราบ ท่านบอกว่าไม่ทราบไม่ได้ ต้องทราบว่าจะทำอะไร ต้องทำด้วยความเสียสละ ไม่เสียสละไม่ได้ เพราะว่าถ้าไม่เสียสละ ก็หมายความว่ามิประโยชน์ส่วนตัว ประโยชน์ส่วนตัวนั้น ก็จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่นั้นเสียไป ฉะนั้นที่ท่านได้ปฏิญาณ ท่านต้องเข้าใจในคำปฏิญาณทั้งหลาย

เคยพูดมาว่า จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต จะต้องเสียสละ จะต้องไม่มีอคติ ทุกอย่างนี้หมายความว่า ต้องทำด้วยความตั้งใจจริง ไม่มีอคติ นี่เคยพูดว่า อคติ แปลว่า ต้องไม่ไปในที่ที่ไม่ควรไป ไม่ใช่ร่างกายจะไปที่ไหนก็ได้ ไม่ใช่ใจอย่างนั้น จิตใจเป็นสำคัญ จิตใจก็ต้องไม่เร่ร่อนไปไหนที่ไม่ควร ความคิดจะต้องไม่เร่ร่อนไปไหนที่ไม่ควร อันนี้ท่านต้องเข้าใจ รู้สึกรู้ว่าท่านก็เข้าใจว่า อคติ คืออะไร แต่ต้องให้มันเหมาะว่า ไม่มีอคติ หมายความว่า ไม่มีที่จะไม่เว้นในที่ที่จะไป ที่ไปนั้นก็คือ ความคิด จะต้องไม่คิดในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง บางทีไม่อยู่ในตำรากฎหมาย แต่ท่านจะต้องรู้ว่า ตรงไหนไม่ควรจะคิด ไม่ควรจะเร่ร่อนให้จิตใจของท่าน ความคิดของท่าน เร่ร่อนไปไหน ถ้าท่านรู้ว่าไม่ควรจะเร่ร่อนไปไหน ท่านก็จะทำอะไรที่ถูกต้อง ที่ซื่อสัตย์สุจริต ที่ไม่มีอคติ ถ้าเป็นเช่นนี้เป็นการทำที่ถูกต้อง เป็นการทำให้ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ใด

ท่านก็บอกว่า ท่านจะปฏิบัติในพระปรมาภิไธย อันนี้เคยบอกแล้วว่า ถ้าท่านทำในพระปรมาภิไธย และทำดี ไม่เร่ร่อนไปไหนก็ดี ถ้าไปในที่ที่ไม่ถูกต้อง ก็เท่ากับท่านพาพระมหากษัตริย์ไปในที่ที่ไม่ถูกต้อง ไม่ควรไปเท่ากับบังคับให้พระมหากษัตริย์ มีอคติ แต่ข้าพเจ้าก็ตั้งใจมาแล้ว ทำงานแล้วหลายสิบปีที่จะไม่มีอคติ ไม่เร่ร่อนในทางที่ผิด ท่านก็ต้องพยายามจะไม่ไปไหนที่มีอคติ หรือไปไหนที่ไม่ควรไป ไม่ได้หมายความว่า ท่านต้องไม่รู้ ไม่รู้ก็เป็นอคติเหมือนกัน ท่านต้องรู้ว่า ที่ไหนที่ควรไป ตรงไหนที่ไม่ควรไป และต้องรู้ว่าที่เป็นอคตินั้น ยังมีความเดือดร้อนอย่างไรสำหรับส่วนรวม ต้องทราบ ว่า ถ้าท่านไปในที่ที่ไม่ควรไป ไม่ใช่ท่านเองเดือดร้อน ท่านก็เดือดร้อน คนอื่นก็เดือดร้อน ประชาชนทั้งชาติก็เดือดร้อน

ฉะนั้น ที่ท่านได้เปล่งคำปฏิญาณมีความสำคัญ จะเป็นตุลาการในศาลใด ๆ ก็ตาม ต้องไม่มีอคติ แล้วก็ ท่านที่เป็นตุลาการศาลใด ๆ ท่านก็ต้องได้มีการปฏิญาณทั้งนั้นทุกท่าน...

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) นายอักษราทร จุฬารัตน

(๓) ตุลาการศาลปกครองชั้นต้น รุ่นที่ ๔

พระราชดำรัส^(๑)

ในโอกาสที่ประธานศาลปกครองสูงสุด^(๒)
นำตุลาการศาลปกครองชั้นต้นเข้าเฝ้าฯ
เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
วันจันทร์ ที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๑^(๓)

ข้าพเจ้ายินดีที่ได้ฟังท่านผู้เป็นผู้พิพากษาศาลปกครอง ซึ่งได้ทำการปฏิญาณตนว่าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อความร่มเย็นของประเทศชาติ. การจะปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตนั้นสำคัญ เพราะว่าประชาชนต้องการความซื่อสัตย์สุจริต. แล้วก็มีผู้ที่ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตนั้น ก็ทำให้สบายใจ และสามารถที่จะปฏิบัติงานต่างๆ ของประชาชนได้โดยดี. ท่านก็ต้องปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ดังกล่าวนี เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประเทศชาติ.

ท่านมีจำนวนไม่มากนัก แต่ว่าก็นับว่าเป็นจำนวนที่สำคัญ เพราะว่าท่านมีความรู้. ท่านสามารถที่จะแสดงความรู้นี้และทำให้ประชาชนคู่ผู้ที่ปฏิบัติเป็นตัวอย่าง. ในเวลาเดียวกัน ท่านก็เป็นตัวอย่างกับผู้ที่ทำหน้าที่ต่อไปด้วย. ฉะนั้น ที่ท่านได้ปฏิญาณตน เป็นสิ่งที่สำคัญ และต้องปฏิบัติตามที่ท่านปฏิญาณ. ถ้าไม่ได้ปฏิบัติตามที่ท่านปฏิญาณ ก็ทำให้คนเขาเสียใจ คนเขาผิดหวัง. ถ้าคนผิดหวัง เป็นอันตรายมากสำหรับการปกครองประเทศ และความเป็นอยู่ของประเทศ. ก็ขอให้ท่านได้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้ตั้งเอาไว้แล้ว เพื่อที่จะให้เป็นตัวอย่าง เพื่อที่จะให้ทุกคนมองว่า มีผู้ที่ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นธรรมดา. คำว่าเป็นธรรมดานี้สำคัญ เพราะแสดงว่าท่านทำความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งที่ เป็นธรรมดาสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่ ทำให้ผู้ที่ เป็นประชาชนทั่วๆ ไปก็จะได้ทำงานอะไรด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ถือว่าเป็นหน้าที่เหมือนกัน. ก็ขอให้ท่านเข้าใจที่พูดนี้ ว่าสำคัญแค่ไหน. ถ้าท่านเข้าใจและปฏิบัติ ท่านจะเป็นผู้ที่ได้ช่วยประเทศชาติอย่างดี ได้ทำหน้าที่สำหรับเป็นตัวอย่าง ทำหน้าที่สำหรับเป็นผู้ที่เรียกว่าคนดี แล้วก็ทำหน้าที่ด้วยความดี เพื่อที่จะมีคนที่ดี. ท่านมีจำนวนไม่มาก แต่ว่าผู้ที่ได้เห็น ได้ทำตาม มีจำนวนเป็นหลายร้อยหลายพัน เป็นหลายหมื่น. แล้วก็ถ้าทุกคนทำตาม ทำหน้าที่ตามวิธีที่ท่านทำนั้น บ้านเมืองก็อยู่รอดได้ ไม่มีปัญหา.

ก็ขอให้ท่านสามารถปฏิบัติงานอย่างดี และขอให้ท่านทำงานอย่างดีด้วยความร่าเริง ด้วยความตั้งใจที่ต่อเนื่อง. ดังนั้น ท่านจะเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์แก่บ้านเมือง ทำให้คนทั่วไปเขามีความหวัง. ก็ขอให้ท่านได้สามารถปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อย ด้วยใจที่ร่าเริงและด้วยใจที่ซื่อตรงอย่างที่ท่านได้ปฏิญาณ ก็จะเป็นประโยชน์กับประเทศชาติเป็นอย่างมาก. ก็ขอให้ท่านอยู่เย็นเป็นสุข มีความซื่อสัตย์ในใจ แล้วก็ขอให้สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นประโยชน์ และท่านก็จะรู้สึกว่าการประโยชน์นี้มีความสำคัญมากสำหรับประเทศชาติ. ก็ขอให้ท่านได้ทำด้วยความสำเร็จทุกอย่าง เพื่อความดีของประเทศชาติ ความเจริญของประเทศชาติ. เราก็มุ่งถึงประเทศชาติเสมอ แต่ว่าเพราะบางทีก็ลืมประเทศชาติ แต่ถ้าไม่ลืม ท่านจะได้ทำประโยชน์มากสำหรับคนทั่วๆ ไป.

ขอให้ท่านมีความเข้มแข็งแข็งแรง. ขอให้ท่านได้มีความกล้าหาญที่จะทำงานด้วยความดีอย่างกล่าวนี แล้วท่านจะประสบความสำเร็จในความสำเร็จในกิจการ. ก็ขอให้ท่านมีความสุขความสำเร็จในกิจการตลอดเวลาที่ท่านทำหน้าที่ และก็ขอให้ท่านมีความสำเร็จทุกประการ.

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) นายอักษราทร จุฬารัตน

(๓) ตุลาการศาลปกครองชั้นต้น รุ่นที่ ๕

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่ประธานศาลปกครองสูงสุด พร้อมคณะตุลาการศาลปกครอง

และข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง

เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเลื้อยตุลาการศาลปกครอง

เพื่อเฉลิมพระเกียรติคุณในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เวลา ๑๖.๔๐ น.

ขอขอบใจที่ท่านมา เอาครุฑของผู้พิพากษาของศาลปกครองมาให้ ซึ่งนับว่าท่านได้ให้ความเดือดร้อนเพิ่มเติมแก่ข้าพเจ้าอีกครั้งหนึ่ง เพราะว่า ผู้เป็นผู้พิพากษาศาลปกครองก็มีอำนาจที่จะปฏิบัติในกฎเกณฑ์ของศาลเฉพาะศาลปกครอง และในรัฐธรรมนูญฉบับที่ท่านกล่าวถึงคือ กล่าวถึงรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ซึ่งได้ตั้งศาลปกครองและศาลอื่นๆ หลายศาล ซึ่งแต่ก่อนนี้มีเพียงศาล ศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุด แต่เดี๋ยวนี้ศาลอื่นๆ ก็เป็นศาลสูงสุดทั้งนั้น และถ้าปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของศาล โดยเฉพาะอย่างศาลปกครองซึ่งเป็นศาลสูงสุดอย่างหนึ่ง ก็ต้องถือว่าเป็นศาลสูงสุดอย่างหนึ่ง ซึ่งท่านก็มีอำนาจตามที่กำหนดไว้สำหรับศาลปกครอง

เดี๋ยวนี้เวลานี้ อีกไม่กี่วันจะมีการตัดสินเกี่ยวข้องกับศาลอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่ศาลปกครอง กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญ ที่ว่าด้วยเรื่องของอำนาจ หรือของการที่จะเป็นพรรคการเมือง ท่านก็พูดไม่ได้เพราะท่านไม่เกี่ยว แต่ว่าพรรคการเมืองเกี่ยวข้องกับการปกครองโดยตรงเหมือนกัน แต่ท่านไม่มีอำนาจ ถึงว่าข้าพเจ้าจะพูดถึงพรรคการเมืองที่มีหรือไม่มี ที่จะตั้งหรือไม่ตั้ง ที่จะล้มหรือไม่ล้มนั้น ก็พูดไม่ได้ แต่ว่า ถึงบอกว่าเดือดร้อนที่ข้าพเจ้าได้ทราบที่ท่านเอาเลื้อยครุฑของศาลปกครองมาให้ แต่ไม่มีอำนาจอะไรเลย แม้จะมีอำนาจข้าพเจ้าก็ไม่มีอำนาจอะไรเลยตามที่ใส่เลื้อยครุฑหรือไม่ใส่เลื้อยครุฑก็ไม่มีอำนาจ เช่นเดียวกับท่านเองก็ไม่มีอำนาจ แต่ว่าถ้าถึงว่าจะมีการตัดสินเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง จะเป็นการตัดสินที่สำคัญมากและท่านเองก็จะเดือดร้อน เพราะว่าถ้ามีพรรคการเมืองถ้าไม่มีพรรคการเมืองก็ตาม ท่านเดือดร้อน เพราะว่าพรรคการเมืองต้องมี และก็ถ้าบอกว่ามีพรรคการเมือง ไม่ได้อยู่ในอำนาจของท่าน ท่านจะเดือดร้อน ข้าพเจ้ายิ่งเดือดร้อนใหญ่ ฉะนั้นก็คล้ายๆ ว่าต่อว่าท่านนะว่า ทำไมท่านต้องมาวันนี้ ซึ่งไม่กี่วันจะมีปัญหาที่เกิดขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ท่านเป็นผู้ใหญ่ ถ้าท่านเป็นตุลาการมาหลายปีแล้ว แล้วก็ท่านก็ต้องมีความรับผิดชอบที่จะตัดสิน ไม่ใช่ตัดสินบนบัลลังก์ แต่ตัดสินในใจว่าที่ ผู้ที่จะเป็น ผู้ที่เป็นศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ จะได้ปฏิบัติ หรือจะได้ตัดสินถูกต้องหรือไม่ ท่านเองท่านก็รับผิดชอบ และท่านก็มีหน้าที่ที่จะมีการวิจารณ์ว่าเขาทำถูกหรือไม่ถูก ข้าพเจ้าเองไม่มีสิทธิ์ใดๆ ที่จะบอกว่าถ้าเขาจะทำถูกหรือไม่ถูก แต่ในใจก็ต้องรู้ได้ว่าเขาจะทำถูก หรือไม่ถูก ถ้าเขาทำไม่ถูก ตัดสินว่าจะไปเป็นพรรคการเมือง จะมีอยู่หรือไม่ ก็เดือดร้อนทั้งนั้น ข้าพเจ้าเองก็ ในใจมีคำตัดสินอยู่ แต่ว่าบอกท่านไม่ได้ เพราะไม่มีสิทธิ์ที่จะบอก ท่านเองก็ไม่มีสิทธิ์ ก็เลยยุ่ง แต่ท่านต้องมีการตัดสินอยู่ในใจ ว่าที่เขา เพื่อนศาลรัฐธรรมนูญ เขาจะตัดสินถูกหรือไม่ ต้องมีอยู่ในใจ เขาจะตัดสินอย่างไรก็ตามเดือดร้อนทั้งนั้น เสียหายทั้งนั้น คำตัดสินของเขาจะเดือดร้อนและเสียหายสำหรับท่านเองทั้งนั้น ข้าพเจ้าก็เดือดร้อน แต่ไม่มีสิทธิ์ที่จะบอกว่าเดือดร้อน ไม่มีสิทธิ์ที่จะบอกว่าเขาทำถูกหรือไม่ถูก แต่รู้ในใจว่าเขาจะตัดสินอย่างไรก็ตาม รู้ในใจว่าเขาทำถูกหรือผิด ส่วนใหญ่ก็นึกว่าเขาต้องทำผิดแน่ เมื่อรู้สึกว่าเขาทำผิด เรามิหน້าที่จะวิจารณ์ วิจารณ์ในใจ แต่ละท่านต้องวิจารณ์ว่าที่เพื่อนศาลอื่นทำ ถูกหรือผิด ต้องมี ต้องวิจารณ์ อย่างน้อยในใจของท่านมีคำ ไม่ใช่พิพากษา มีความเห็นบ้าง เพราะว่าถ้าหากว่าเขาตัดสินมาอย่างไรซึ่งจะเสื่อมเสียกับบ้านเมืองทั้งนั้น จะตัดสินทางไหนก็ตาม ก็เป็นคำตัดสินที่จะผิดผิดพลาดทั้งนั้น ฉะนั้นก็ต้องมีวิจารณ์ แต่ท่านวิจารณ์เป็นทางการไม่ได้ ท่านต้องวิจารณ์เป็นส่วนตัวอาจจะไม่เปล่งออกมา

วันนี้ถึงจะบอกท่านว่า ท่านเอาเลื้อยครุฑมาให้แล้ว เอาความเดือดร้อนมาให้ เพราะว่าเอาเลื้อยครุฑมาให้ก็หมายความว่าข้าพเจ้าก็มีหน้าที่ผู้พิพากษาศาลปกครองเหมือนกัน แต่ตัดสินอะไรหรือพิพากษาอะไรไม่ได้ ท่านเองก็ตัดสินอะไรไม่ได้ เพราะว่าท่านไม่เป็นศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญเขามีสิทธิ์ ไม่มีสิทธิ์ที่จะพิจารณาอะไร แต่ว่าโดยที่ได้ชื่อว่าเขาเป็นศาลรัฐธรรมนูญ เขาก็มีสิทธิ์ทั้งหมด ถ้าฟังวิทยุ ถ้าท่าน ก็คงต้องฟังวิทยุทั้งวันทั้งคืน สองวัน

สองคืนนี้มีการวิจารณ์อย่างหนักเกี่ยวกับศาล ท่านต้องคิดวิธีที่จะป้องกันตัว แทนเพื่อนผู้พิพากษาศาลต่าง ๆ ทั้งหมด แล้วทั้งหมด เขาบอกแล้วว่า ศาลฎีกาไม่มีสิทธิ์ ศาลฎีกาซึ่งท่านก็เคยได้ดำรงหน้าที่ศาลฎีกาบ้าง แต่ว่าท่านทำอะไรไม่ได้ เพราะว่าเขาบอกศาลฎีกาไม่มีสิทธิ์

ก็ถึงขอ ขอฟุดอย่างนี้ ท่านไปตีความ ตีความเอาเอง ผู้พิพากษาศาลอะไรก็ตามต้องตีความ แล้วก็ต้องตีความให้ถูก ไม่อย่างนั้นบ้านเมืองพัง ก็เคยบอกท่านประธานว่าครั้งก่อนที่มีเรื่องเกิดขึ้น คือตอนที่ข้าพเจ้าฟุดที่หัวหิน เป็นเวลาปีกว่าแล้วก็เกิดความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น แล้วท่านก็เอาความรับผิดชอบใส่ในตัว แล้วความรับผิดชอบนั้นทำให้คนเขาอะละขึ้นมา จนกระทั่งเกิดเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ก็มีเหตุมีผล ก็มีเหตุแล้ว ก็มีผลขึ้นมายุ่งหมด อีกไม่กี่วันก็ยุ่งต่อไป ท่านเตรียมตัวดี ๆ ที่จะให้พร้อมที่จะมีการวิจารณ์บ้าง ไม่ใช่ในฐานะศาล ในฐานะส่วนตัว หรือในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ในฐานะผู้มีความรู้ เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้บ้านเมืองล่มจม อย่างที่คราวที่แล้วบอกว่า เราไม่ทำอะไรไม่พยายามแก้ไข จะล่มจม เราก็กอบล่มจม ตอนนั้นก็กอบล่มจมต่อไป ฉะนั้นท่านมีความรับผิดชอบที่จะทำให้บ้านเมืองไม่ล่มจม หรือตกเดือนประชาชนที่มีความรู้ให้มีความรู้มากขึ้น และแม้จะประชาชนที่ไม่มีความรู้ ให้เกิดความรู้ขึ้นมาว่าบ้านเมืองควรจะไปทางไหน ท่านทำได้ ท่านฟุดได้ ท่านคิดได้ เพราะท่านมีความรู้

ฉะนั้น ขอร้องให้ท่านพยายามที่จะแก้ไขสถานการณ์ต่อไป เพราะว่าสถานการณ์ปีนี้ไม่ดีเลย อย่างฟังวิทยุ เขาก็ฟุดมีเหตุผล มีผู้ที่มีความรู้หรือกวีวิทยุ อาจจะไม่ถูกต้องบ้าง เพราะว่าเขาเป็นนักการเมืองที่ฟุดทางวิทยุ เราในฐานะผู้พิพากษา ฟุดคำว่าเรา เพราะว่าท่านให้ครูแล้วก็ ข้าพเจ้าก็เป็นเหมือนผู้พิพากษาคณะหนึ่ง มีสิทธิ์ แล้วก็มีหน้าที่ที่จะทำให้คนเข้าใจถึง หน้าที่ของประชาชน หน้าที่ของข้าราชการตุลาการที่จะทำ เพื่อให้บ้านเมืองรอดพ้นจากความยุ่งยาก ยากเข็ญ ก็จะขอขอบใจท่านทั้งหลายที่จะพยายามคิด ให้ทำให้บ้านเมืองไปรอด จากวิกฤติการณ์ปัจจุบันนี้

เพื่อการนี้ ก็ขอให้พรให้ทุก ๆ ท่านมีความสามารถ ท่านมีความสามารถ แต่สามารถที่จะแสดงว่าท่านมีความสามารถ เชื่อว่าท่านทุกคนมีความสามารถ ต้องแสดงว่าท่านมีความสามารถที่จะตัดสินใจ และตัดสินใจแทนตุลาการทั้งหลาย ทั้งศาลปกครอง ศาลอื่น ๆ สูงสุดบ้าง ไม่สูงสุดบ้าง ให้ตัดสินใจอะไร ฟุดอะไร ให้มีความคิดที่ดี ความคิดที่สูงสุด ที่สามารถที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อการนี้ท่านก็ต้องรักษาความซื่อตรงที่มีอยู่ และขอให้ท่านแสดงว่าท่านมีความซื่อตรง ให้ทุกคน ประชาชน ทั้งคนที่ไม่มีความรู้ในทางกฎหมาย แม้แต่คนที่ไม่มีตำแหน่งอะไรเลย แต่คนทุกคน โดยที่เป็นคนต้องสามารถที่จะคิด เพราะว่าก็ห่วงแหนบ้านเมือง ไม่อยากให้ล่มจม

ก็ขอบใจท่านที่ตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ และขอให้ท่านมีกำลังใจโดยเฉพาะกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ กล่าวหาญก็ต้องกล้าที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง เพื่อให้ส่วนรวมได้อยู่เย็น ได้อยู่เป็นสุข ขอให้ทำโดยปลอดภัยและโดยตรงไปตรงมา เข้าใจว่า เชื่อว่าท่านตั้งใจที่จะทำงานเพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติ แล้ว ก็ขอให้ท่านมีกำลังใจ กำลังกายสมบูรณ์ เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ แล้วก็ขอขอบใจท่านที่จะดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลปกครอง และขอให้สามารถชักชวนคนอื่นให้เขาทำหน้าที่ให้ดี โดยเฉพาะทางฝ่ายตุลาการ และขอให้ท่านมีร่างกาย จิตใจ แข็งแกร่ง เพื่อให้ทำหน้าที่ด้วยความสำเร็จ เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประเทศชาติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ให้ประธานศาลปกครองสูงสุด พร้อมคณะตุลาการศาลปกครอง และข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง
เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเสื้อครุยตุลาการศาลปกครอง
เพื่อเฉลิมพระเกียรติคุณในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เวลา ๑๖.๔๐ น.

สารจากประธานศาลปกครองสูงสุด

เมื่อ ๑๔๑ ปีก่อนในวันพฤหัสบดีที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๑๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ พระองค์ได้ทรงนำแนวคิดและรูปแบบการจัดองค์กรที่สำคัญๆ มาปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดิน ทำให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับจากนานาชาติโดยเฉพะอย่างยิ่งองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ชี้ขาดทางกฎหมาย และในปีพุทธศักราช ๒๔๑๗ ทรงจัดตั้งองค์กรที่เป็นที่รู้จักกันในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law System) ทั่วไปในชื่อว่า Conseil d'Etat หรือ Council of State ทรงตราเป็นกฎหมายเรียกว่า “พระราชบัญญัติเคาน์ซิลออฟสเตต คือ ที่ปรึกษาการปกครองแผ่นดิน” ซึ่งภารกิจที่สำคัญขององค์กรดังกล่าว นอกจากงานด้านจัดทำกฎหมายและการให้คำปรึกษากฎหมายแล้ว อีกด้านหนึ่งที่สำคัญคือ การพิจารณาเรื่องที่ราษฎรได้รับความเดือดร้อนหรือที่รู้จักทั่วไปว่าเป็นคดีปกครองนั่นเอง ภายหลังจากที่ได้ทรงจัดตั้ง Council of State เป็นครั้งแรกในประเทศไทยแล้ว หลังจากนั้นอีกประมาณ ๒๐ ปี พระองค์ได้มีส่วนสำคัญในการปฏิรูปกิจการศาลและจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น รวมทั้งทรงเลือกให้ประเทศไทยใช้ระบบ Civil Law ของประเทศในภาคพื้นยุโรปเป็นระบบกฎหมายของประเทศไทยจนทุกวันนี้

ภายหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ แล้ว รัฐบาลไทยก็ยังมีนโยบายที่จะจัดตั้งองค์กรชี้ขาดคดีปกครองและที่ปรึกษากฎหมายของรัฐบาล ในรูปแบบสภาแห่งรัฐ (Conseil d'Etat หรือ Council of state) อีกครั้งหนึ่ง โดยเริ่มจากการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๔๗๖ ขึ้น แม้ว่าภารกิจในด้านพิจารณาชี้ขาดคดีปกครองจะยังมิได้เปิดดำเนินการจนกว่าจะมีการตรากฎหมายกำหนดรายละเอียดในการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับคดีปกครองในภายหลังก็ตาม ความพยายามในการพัฒนาเพื่อจัดตั้งศาลปกครองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งยังคงมีอยู่ตลอดมา มีการตั้ง “คณะกรรมการเรื่องราวจ้องทุกข์” โดยพระราชบัญญัติเรื่องราวจ้องทุกข์ พ.ศ. ๒๔๙๒ เพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีปกครอง แต่การพัฒนาที่มีผลเกิดขึ้นเมื่อมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ขึ้นอีกคณะหนึ่งในคณะกรรมการกฤษฎีกาต่างหากจากคณะกรรมการร่างกฎหมายเพื่อดำเนินการไปสู่การเป็นศาลปกครองที่สมบูรณ์ต่อไป ซึ่งในที่สุดได้พัฒนามาสู่การจัดตั้งศาลปกครองในระบบศาลคู่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่กำหนดให้มีศาลปกครองแยกออกจากระบบศาลยุติธรรม และตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ การจัดตั้งศาลปกครองในระบบศาลคู่จึงได้มีรากฐานการพัฒนาที่มาจากสิ่งที่เรียกว่า Council of State ตามแบบอย่างของ Conseil d'Etat ของประเทศฝรั่งเศสแต่เดิมในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

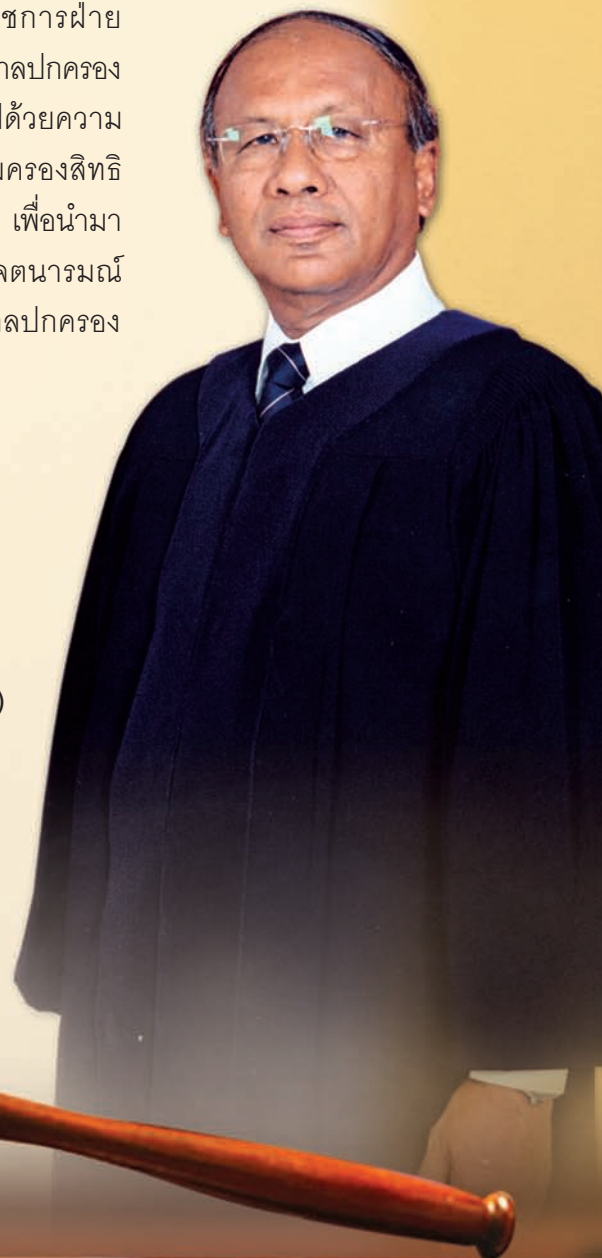
ศาลปกครองได้เปิดทำการเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔ โดยศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง และสำนักงานศาลปกครองได้ดำเนินการอยู่ ณ ที่ทำการชั่วคราวอาคารเอ็มไพร์ ทาวเวอร์ ถนนสาทรใต้ กรุงเทพมหานคร ควบคู่ไปกับการก่อสร้างที่ทำการถาวรไปพร้อมกัน และระหว่างนั้นได้เปิดทำการศาลปกครองในส่วนภูมิภาคอีก ๗ แห่ง คือ ศาลปกครองเชียงใหม่ ศาลปกครองสงขลา ศาลปกครองนครราชสีมา ศาลปกครองขอนแก่น ศาลปกครองพิษณุโลก ศาลปกครองระยอง และ ศาลปกครอง

นครศรีธรรมราช ซึ่งศาลปกครองกลางและศาลปกครองในภูมิภาค ทั้ง ๘ ศาล จะมีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร เมื่ออาคารที่ทำการถาวรแล้วเสร็จ เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง และสำนักงานศาลปกครอง จึงได้ย้ายจากที่ทำการชั่วคราวมาทำการยังที่ทำการถาวร ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ในพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง ในวันพฤหัสบดีที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒ อันเป็นวันสำคัญวันเดียวกับการเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว องค์ผู้ทรงให้กำเนิดองค์กรที่รู้จักกันในชื่อของ Council of State อันนำความปิติปลาบปลื้มเป็นล้นพ้นมายังตุลาการศาลปกครอง ตลอดจนข้าราชการฝ่ายศาลปกครองโดยทั่วหน้า ในนามตุลาการศาลปกครองและข้าราชการฝ่ายศาลปกครองทุกคน ขอตั้งปณิธานที่จะปฏิบัติหน้าที่ในงานของศาลปกครองให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม เพื่อเป็นหลักประกันให้เกิดความสมดุลในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการบริหารราชการแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาซึ่งความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางปกครองของไทย สมตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองทุกประการ

(ศาสตราจารย์ ดร. อักขราทร จุฬารัตน)
ประธานศาลปกครองสูงสุด

ตราสัญลักษณ์ศาลปกครอง และสำนักงานศาลปกครอง

ศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครองได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญ "พระศทาจอมทัพ" ซึ่งเป็นพระศทาประจำพระองค์ไปประกอบเป็นส่วนหนึ่งของ "ตราสัญลักษณ์ศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง" เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติยศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ให้สถิตสถาพรตลอดไป โดยประกอบเป็นแกนกลางดุลพาท ประดิษฐานบนพาน มีข้อชัยพฤกษ์อยู่ด้านล่าง ภายในขอบวงรี

วงรี วงรีมาจากวงกลมที่รีเป็นรูปไข่ หมายถึง วงกลมซึ่งมีการเคลื่อนไหวหมุนไปตลอดเวลา เป็นการพัฒนาการอย่างไม่หยุดนิ่ง มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ

ดุลพาท ดุลหรือตาชั่ง เป็นเครื่องหมายวัดหาความเสมอกัน หมายถึง การสมดุล เสมอภาค มีความเป็นธรรม และไม่เอนเอียงแก่ฝ่ายใด ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมเที่ยงตรง

พระศทาจอมทัพ เป็นพระศทาประจำพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นเครื่องหมายแสดงว่าศาลปกครอง และสำนักงานศาลปกครอง จัดตั้งขึ้นสำเร็จในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพื่อให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ กับทั้งเป็นมิ่งขวัญ เครื่องเตือนใจให้ตุลาการศาลปกครอง และข้าราชการฝ่ายศาลปกครองปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลปกครอง

พาน ใช้สำหรับอัญเชิญสิ่งสำคัญ ซึ่งได้แก่ การอัญเชิญพระศทาจอมทัพ ซึ่งเป็นพระศทาประจำพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

ข้อชัยพฤกษ์ เป็นข้อใบไม้ใช้สวมหัวเมื่อมีชัยชนะ หมายถึง ความมีชัยชนะในการคิด และการดำเนินการแห่งสรรพกิจทั้งปวงของศาลปกครอง และสำนักงานศาลปกครอง

สารบัญ

๓๑

- การจัดตั้ง Council of State ในประเทศไทย
- การจัดตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกา ในปีพุทธศักราช ๒๔๗๖
- การจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๒
- การพัฒนาคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์สู่การจัดตั้งศาลปกครอง
- ศาลปกครองไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช

ความเป็นธรรม คือ ภารกิจของเรา

๘๓

ก้าวหน้าสู่ที่มั่นใหม่

๑๐๗

- จากอาคาร Exim สู่ อาคาร Empire Tower ก้าวอย่างแห่งการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม
- อาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ ที่มั่นใหม่แห่งการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม
- อาคารรับรอง

ศาลปกครองแห่งความเชื่อมั่น

๑๕๑

ภาคผนวก

๑๙๒

ศาลปกครองไทยใต้เบื้องพระยุคลบาท

ศาลปกครองไทยได้เบื้องพระยุคลบาท

วิวัฒนาการศาลปกครองไทย การจัดตั้ง Council of State ในประเทศไทย

ศาลปกครอง เป็นองค์กรที่มีความเป็นมายาวนานและมีความสำคัญต่อการให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนและเป็นกลไกสำคัญในการบริหารประเทศ โดยทำหน้าที่พิจารณาข้อพิพาททางปกครอง ระหว่างราษฎรกับรัฐ หรือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการได้อย่างมีประสิทธิภาพในการให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน โดยเฉพาะประเทศในแถบภาคพื้นยุโรปที่ถือว่าเป็นประเทศต้นกำเนิดรูปแบบของการพิจารณาคดีปกครองด้วยระบบศาล

องค์กรสำคัญที่ถือเป็นรากฐานในการพัฒนาขึ้นมาเป็นระบบของศาลปกครอง นั่นก็คือ เคาน์ซิลออฟสเตต Council of State หรือ สภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้เรียกสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินที่มีกำเนิดมาจากประเทศในกลุ่มภาคพื้นยุโรป ที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย Civil law เช่น

ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม และ อิตาลี โดยหลักสภาดังกล่าวจะมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญสองประการ คือ เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ซึ่งอาจจะเป็นพระมหากษัตริย์ จักรพรรดิ หรือ คณะรัฐมนตรีก็ได้ แล้วแต่ระบบการเมืองและการปกครองของประเทศดังกล่าว และอีกประการหนึ่งคือมีหน้าที่ในการพิจารณาข้อพิพาทระหว่างราษฎรกับรัฐ สภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ Council of State มีวิวัฒนาการมาจาก “สภาที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์” (curia regis หรือ Conseil du roi) ของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งได้เริ่มก่อตั้งขึ้นในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในศตวรรษที่ ๑๓ ทำหน้าที่เสนอความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งในการเสนอความเห็นในบรรดาข้อพิพาทถวายพระมหากษัตริย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสภาแห่งรัฐของพระมหากษัตริย์มีอำนาจทั้งการบริหารราชการแผ่นดินและอำนาจทางตุลาการ แต่การใช้อำนาจทางตุลาการของสภาแห่งรัฐของพระมหากษัตริย์นั้นจะทำหน้าที่ร่างคำวินิจฉัยถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงวินิจฉัย

ต่อมา สถาบันที่ปรึกษาแห่งรัฐของพระมหากษัตริย์ ได้ถูกยกเลิกไปโดยการปฏิวัติในปี ๑๗๙๙ โดย นโปเลียน โบนาปาร์ต (Napoléon Bonaparte) ได้กระทำการยึดอำนาจและรัฐประหาร และประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ค.ศ. ๑๗๙๙ ได้จัดตั้งสถาบันขึ้นอีกครั้งหนึ่งในชื่อของ The Council of State วางรากฐานในปี ๑๗๙๙ กล่าวได้ว่าสถาบันดังกล่าวนี้เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจเพื่อทำหน้าที่แก้ปัญหาในด้านการปกครอง ร่างกฎหมาย และทำหน้าที่ด้านการพิจารณาคดี (judicial role) ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างดียิ่งในทุกวันนี้

Council of State นี้ จึงเป็นศาลสูงสุดในระบบศาลปกครองของระบบกฎหมาย Civil law ซึ่งระบบกฎหมาย Anglo-American หรือในระบบกฎหมาย Common Law จะไม่มีสถาบันนี้ ศาลปกครองของฝรั่งเศสได้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดในการจัดตั้งศาลปกครองและพัฒนากฎหมายปกครองของประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การเกิดขึ้นของ Council of State หรือสถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน จึงเป็นเรื่องของประวัติศาสตร์ความเป็นมา วิวัฒนาการแนวความคิดของระบบกฎหมาย และแนวทางในการบริหารจัดการเกี่ยวกับระบบการศาลของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ และเป็นที่ยอมรับกันว่าในประเทศฝรั่งเศส The Council of State เป็นสถาบันที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง

สำหรับในประเทศไทย การจัดตั้งองค์กรทางกฎหมายที่เรียกว่า Council of State หรือสถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ได้เริ่มจัดตั้งขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปีพุทธศักราช ๒๔๑๗ และ Council of State สถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เป็นองค์กรสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ในการบริหารและตัดสินพิจารณาคดีสำคัญของประเทศช่วงเวลานั้น และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนามาสู่ศาลปกครองในปัจจุบัน

สภาที่ปรึกษาแห่งรัฐของฝรั่งเศส

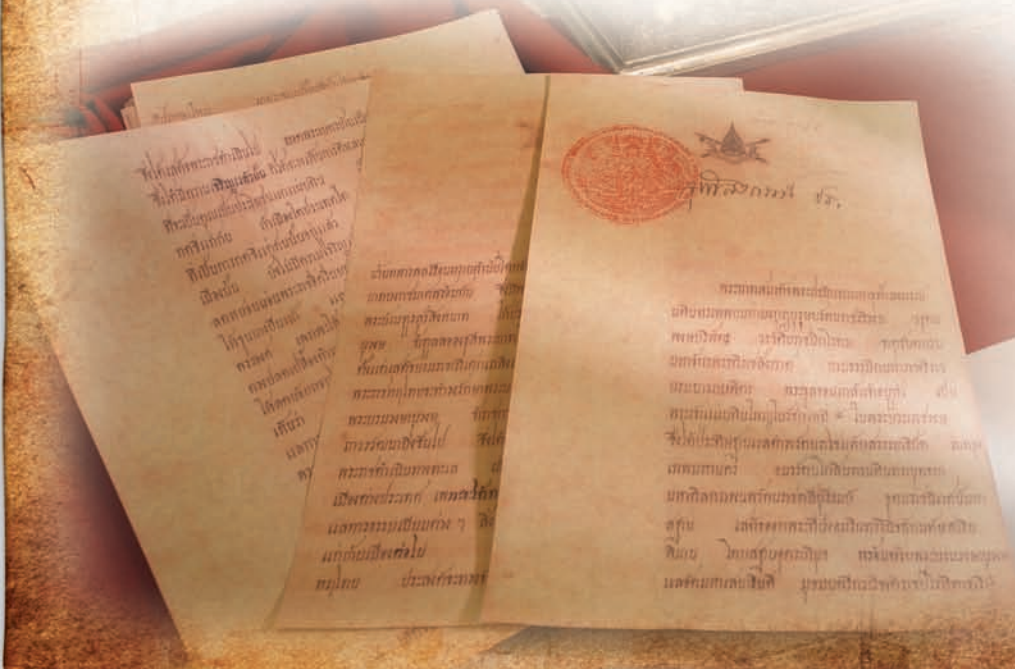

แนวพระราชดำริในการจัดตั้งองค์กรทางกฎหมาย Council of State ในประเทศไทย

การจัดตั้ง Council of State เคา์นซิลออฟสเตตในประเทศไทยเกิดขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงเวลานั้น ลัทธิจักรวรรดินิยมของมหาอำนาจตะวันตกกำลังแผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยึดครองประเทศเพื่อนบ้านเป็นอาณานิคม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงมีพระราชดำริที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงประเทศให้ก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยประเทศ เพื่อดำเนินการคุกคามจากมหาอำนาจตะวันตก เพราะประเทศมหาอำนาจตะวันตกเหล่านั้นมักอ้างเหตุผลในการเข้ายึดครองดินแดนของประเทศต่างๆ ว่าเป็นไปเพื่อสร้างความเจริญให้แก่ดินแดนที่ยังมีความล้าหลัง ประเทศไทยจึงตกอยู่ในภาวะที่

ประกาศว่าด้วยตั้งเคา์นซิล
แลพระราชบัญญัติ

ถูกกดดันจากอิทธิพลของต่างประเทศอย่างหนัก ต้องพยายามทุกวิถีทางในการที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงประเทศเพื่อให้ได้รับการยอมรับให้ทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ โดยเฉพาะประเทศในแถบทวีปยุโรปเพื่อหลีกเลี่ยงการครอบงำจากประเทศล่าอาณานิคมดังกล่าว

แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเรื่องของการจัดตั้งเคาน์ซิลออฟสเตตนี้ จากการศึกษาได้มีข้อสังเกตว่าอาจจะเกิดขึ้นตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เป็นได้ เนื่องจากในขณะนั้น สมเด็จพระบรมชนกนาถได้เตรียมการในเรื่องนี้ไว้ในเบื้องต้น^๑ ดังจะเห็นได้จากการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงริเริ่มจัดแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายของไทยมาแต่เดิม ที่เป็นกฎหมายตราสามดวง ให้มีความทันสมัย โดยในรัชสมัยของพระองค์นั้นเป็นการแก้ไขที่ละเล็กละน้อย เปลี่ยนแปลงกฎหมายทีละจุด โดยที่ไม่ให้มหาชนรู้สึกตัว ทั้งนี้ ก็เพราะว่าในสมัยนั้นต่างประเทศต่างกดดันว่า กฎหมายของไทยยังล้าหลัง พระองค์แลเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงให้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายต่างๆ ให้มีความทันสมัยและเข้ากับสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้นในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงอบรมเลี้ยงดูพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวครั้งยังดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และเมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ทรงลาผนวชแล้ว ก็ทรงได้รับใช้ใกล้ชิดสมเด็จพระบรมชนกนาถที่ทรงทอดขันเรื่องราชการงานแผ่นดินเป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังทรงฝึกสอนราชศาสตร์แก่พระราชโอรสอย่างกวัดขั่น โดยได้ปูพื้นฐานความคิดทางการเมืองให้แก่เจ้าฟ้าจุฬาภรณ และจากการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดนี้เอง จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เจ้าฟ้าจุฬาภรณรับเอาแนวพระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาดำเนินการต่อไปตามหลักการใหญ่ๆ ทั้งพระราชดำรินทางการเมืองภายในและภายนอกประเทศของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหลายประการ ก็ได้ถูกนำมากระทำให้สำเร็จลงในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น การรวมศูนย์อำนาจไว้ที่สถาบันพระมหากษัตริย์ สำนึกในเรื่องอาณาเขต

^๑ อัครราช จุฬารัตน, รายงานการประชุมกองบรรณาธิการวารสารกฎหมายปกครอง ครั้งที่ ๑/๒๕๔๒ หน้า ๒.

ที่ชัดเจนของราชอาณาจักรมาสู่สำนักแห่งความเป็น “รัฐชาติ” (Nation State) อีกทั้งการเสด็จของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อทอดพระเนตรการปกครองที่สิงคโปร์และเบตาเวีย เมื่อปี ๒๔๑๓ ก็ล้วนเป็นไปตามพระราชดำริของสมเด็จพระบรมชนกนาถเช่นกัน^๒

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๑๑ พระองค์ก็ได้สานต่อพระปณิธานของพระบรมชนกนาถที่จะนำพาให้ประเทศไทยรอดพ้นการครอบงำจากประเทศตะวันตก เปิดทัศนวิสัยของพระองค์สู่โลกกว้าง ท้นต่อโลกภายนอก ท้นต่อข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและประคับประคองชาติ ที่เริ่มวิกฤติให้อยู่รอดปลอดภัย

บุคคลสำคัญที่มีบทบาทสำคัญต่อการวางนโยบายเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากนานาชาติมาสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกท่านหนึ่ง คือ เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค) ท่านเป็นบุตรของสมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) เป็นผู้รับใช้ใกล้ชิดพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาตั้งแต่ต้นรัชกาล ในวัยเยาว์ท่านได้รับการดูแลจากเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ให้ไปศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ เมื่ออายุได้ ๑๕ ปี เมื่อท่านเรียนอยู่ได้ ๓ ปี มีความรู้พูดภาษาอังกฤษได้และอ่านตำราภาษาอังกฤษเข้าใจความ ก็ได้เดินทางไปทำหน้าที่เป็นล่ามให้กับเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ (วร บุนนาค) ซึ่งในขณะนั้นได้เดินทางเป็นราชทูตไปยังประเทศฝรั่งเศส และหลังจากที่เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ได้เดินทางกลับมารับราชการที่เมืองไทย ท่านก็ได้รับราชการในตำแหน่งนายราชานัดยานุหารจนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และรับราชการสนองพระมหากรุณาธิคุณสืบเนื่องถึงรัชกาลที่ ๕ สืบต่อมา

^๒ นฤมล อีรวัฒน์, “พระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๕), หน้า ๓๔๓.

และในช่วงเวลาต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั่นเอง เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ หรือนายราชานัดยานุหาร ขณะนั้น ได้ทำการแปลกฎหมายฝรั่งเศสฉบับหนึ่ง ว่าด้วยเรื่องเคาน์ซิลออฟสเตด เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๒ และแปลเรื่องปรีวิเคาน์ซิลของอังกฤษ ร่วมกับนายเฮนรี อาลบาสเตอร์ ทูลเกล้าถวายต่อองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งหากพิจารณาจากระยะเวลาของการจัดทำเอกสาร อาจจะสันนิษฐานได้ว่าการแปลกฎหมายฝรั่งเศสว่าด้วยเรื่องเคาน์ซิลออฟสเตดโดยเจ้าพระยาภาสกรวงศ์นั้น น่าจะกระทำในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในขณะที่ท่านทำหน้าที่เป็นราชเลขาธิการส่วนพระองค์ และเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ก็ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นราชเลขาธิการส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสืบต่อไป แล้วหากเป็นดังนี้อาจจะพอตั้งเป็นข้อสันนิษฐานได้ประการหนึ่งว่า แนวความคิดที่จะนำรูปแบบของเคาน์ซิลออฟสเตดมาใช้ในประเทศไทย น่าจะได้เริ่มมีขึ้นแล้วตั้งแต่รัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และรับการสานต่อให้ปรากฏขึ้นจริงได้ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเวลาต่อมา

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นครองราชย์ในขณะที่พระองค์มีพระชนมายุเพียง ๑๕ พรรษา เจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) สมุหกลาโหมในขณะนั้น จึงได้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดินจนกว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงบรรลุนิติภาวะ ๒๐ พรรษา ในระยะเวลาที่มีผู้สำเร็จราชการแผ่นดินนั่นเอง เป็นโอกาสให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสต่างประเทศเป็นครั้งแรก คือ สิงคโปร์ และเมืองเบตาเวีย กับเมืองสุมาตรา ในเกาะชวา (ประเทศอินโดนีเซีย) เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๔๑๓ เป็นเวลา ๔๗ วัน ในปีต่อมาได้เสด็จประพาสพม่าและอินเดียเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๑๕ เป็นเวลา

สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์
(ดิศ บุนนาค)

เจ้าพระยาภาสกรวงศ์
(พร บุนนาค)

พระคัมภีร์ที่เขียนด้วยอักษรไทยโบราณ
พระคัมภีร์ที่เขียนด้วยอักษรไทยโบราณ
พระคัมภีร์ที่เขียนด้วยอักษรไทยโบราณ

๙๖๖
 ๙๖๗
 ๙๖๘
 ๙๖๙
 ๙๗๐
 ๙๗๑
 ๙๗๒
 ๙๗๓
 ๙๗๔
 ๙๗๕
 ๙๗๖
 ๙๗๗
 ๙๗๘
 ๙๗๙
 ๙๘๐
 ๙๘๑
 ๙๘๒
 ๙๘๓
 ๙๘๔
 ๙๘๕
 ๙๘๖
 ๙๘๗
 ๙๘๘
 ๙๘๙
 ๙๙๐
 ๙๙๑
 ๙๙๒
 ๙๙๓
 ๙๙๔
 ๙๙๕
 ๙๙๖
 ๙๙๗
 ๙๙๘
 ๙๙๙
 ๑๐๐๐

๑๖๖๖
 ๑๖๖๗
 ๑๖๖๘
 ๑๖๖๙
 ๑๖๗๐
 ๑๖๗๑
 ๑๖๗๒
 ๑๖๗๓
 ๑๖๗๔
 ๑๖๗๕
 ๑๖๗๖
 ๑๖๗๗
 ๑๖๗๘
 ๑๖๗๙
 ๑๖๘๐
 ๑๖๘๑
 ๑๖๘๒
 ๑๖๘๓
 ๑๖๘๔
 ๑๖๘๕
 ๑๖๘๖
 ๑๖๘๗
 ๑๖๘๘
 ๑๖๘๙
 ๑๖๙๐
 ๑๖๙๑
 ๑๖๙๒
 ๑๖๙๓
 ๑๖๙๔
 ๑๖๙๕
 ๑๖๙๖
 ๑๖๙๗
 ๑๖๙๘
 ๑๖๙๙
 ๑๗๐๐

๓๖ ๑๒๐๘
 ๓๗ ๑๒๐๙
 ๓๘ ๑๒๑๐
 ๓๙ ๑๒๑๑
 ๔๐ ๑๒๑๒
 ๔๑ ๑๒๑๓
 ๔๒ ๑๒๑๔
 ๔๓ ๑๒๑๕
 ๔๔ ๑๒๑๖
 ๔๕ ๑๒๑๗
 ๔๖ ๑๒๑๘
 ๔๗ ๑๒๑๙
 ๔๘ ๑๒๒๐
 ๔๙ ๑๒๒๑
 ๕๐ ๑๒๒๒
 ๕๑ ๑๒๒๓
 ๕๒ ๑๒๒๔
 ๕๓ ๑๒๒๕
 ๕๔ ๑๒๒๖
 ๕๕ ๑๒๒๗
 ๕๖ ๑๒๒๘
 ๕๗ ๑๒๒๙
 ๕๘ ๑๒๓๐
 ๕๙ ๑๒๓๑
 ๖๐ ๑๒๓๒
 ๖๑ ๑๒๓๓
 ๖๒ ๑๒๓๔
 ๖๓ ๑๒๓๕
 ๖๔ ๑๒๓๖
 ๖๕ ๑๒๓๗
 ๖๖ ๑๒๓๘
 ๖๗ ๑๒๓๙
 ๖๘ ๑๒๔๐
 ๖๙ ๑๒๔๑
 ๗๐ ๑๒๔๒
 ๗๑ ๑๒๔๓
 ๗๒ ๑๒๔๔
 ๗๓ ๑๒๔๕
 ๗๔ ๑๒๔๖
 ๗๕ ๑๒๔๗
 ๗๖ ๑๒๔๘
 ๗๗ ๑๒๔๙
 ๗๘ ๑๒๕๐
 ๗๙ ๑๒๕๑
 ๘๐ ๑๒๕๒
 ๘๑ ๑๒๕๓
 ๘๒ ๑๒๕๔
 ๘๓ ๑๒๕๕
 ๘๔ ๑๒๕๖
 ๘๕ ๑๒๕๗
 ๘๖ ๑๒๕๘
 ๘๗ ๑๒๕๙
 ๘๘ ๑๒๖๐
 ๘๙ ๑๒๖๑
 ๙๐ ๑๒๖๒
 ๙๑ ๑๒๖๓
 ๙๒ ๑๒๖๔
 ๙๓ ๑๒๖๕
 ๙๔ ๑๒๖๖
 ๙๕ ๑๒๖๗
 ๙๖ ๑๒๖๘
 ๙๗ ๑๒๖๙
 ๙๘ ๑๒๗๐
 ๙๙ ๑๒๗๑
 ๑๐๐ ๑๒๗๒

๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

[illegible][illegible]

๑/๒๖๓๗
๑/๒๖๓๗
๑/๒๖๓๗
๑/๒๖๓๗

[illegible][illegible]

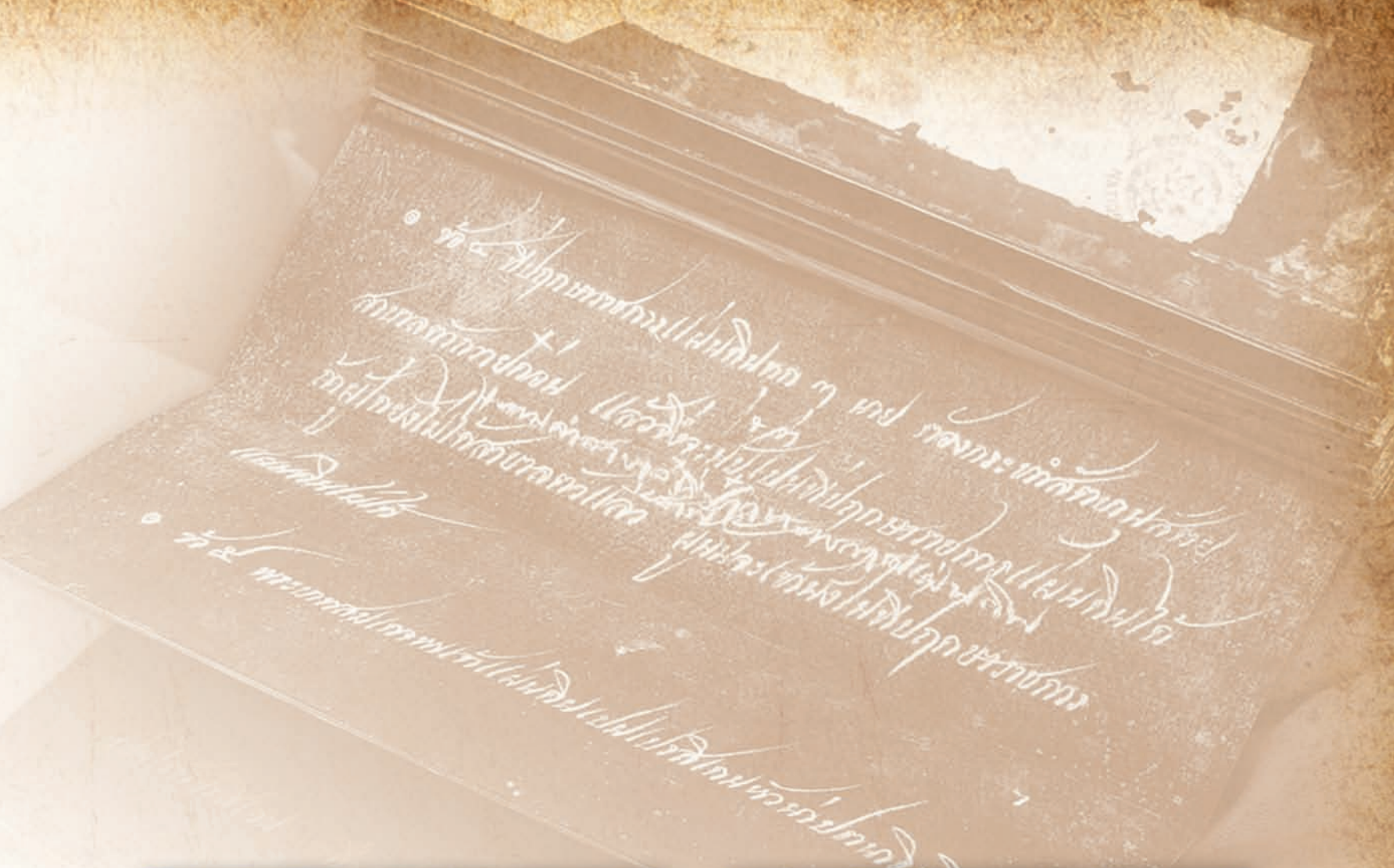
ปะทะกับเหล็กบดที่ขึ้น ^{ขึ้น} เหนือไปจากเวลาไปหนึ่งวันได้แก่เหล็กบด ^{ขึ้น} เหนือ
ไปหนึ่งวันตามปกติโดยขึ้น ^{ขึ้น} ของคนโดยทั่วไป ^{ขึ้น} เหนือไปจากเวลาขึ้นปกติ ^{ขึ้น} เหนือ
ได้แก่เหล็กบด ^{ขึ้น} เหนือ ^{ขึ้น} เหนือไปจากเวลาขึ้นปกติ โดยขึ้น ^{ขึ้น} เหนือไปจากเวลาขึ้นปกติ

Handwritten text in a cursive script, likely a manuscript. The text is written on a single line and appears to be a list or a series of entries. The script is highly stylized and difficult to decipher, but it seems to contain several words or phrases separated by spaces. The text is written in dark ink on a light-colored, aged paper.

เมื่อครั้งนั้นได้มีพวกฮั้วมาจับตัวไปใส่คุกด้วยเหตุนี้เอง พวกฮั้วจึงได้พาตัวไปปล่อยที่
ท่าเรือในน้ำ ได้พบเรือที่จอดอยู่ริมฝั่งจึงได้เข้าไปหาเรือที่จอดอยู่ และได้ถามว่าเรือ
นี้ชื่ออะไร ได้ชื่อว่าอะไร และได้ถามว่าเรือนี้ชื่ออะไร และได้ถามว่าเรือนี้ชื่ออะไร และได้ถามว่าเรือนี้ชื่ออะไร

Handwritten text in Thai script, likely a list or inventory, with some words underlined. The text is written on aged paper and includes phrases such as "Handwritten text in Thai script" and "Handwritten text in Thai script".

[illegible][illegible]

๑. วิมลสาร ออโงว...
 ๒. วิมลสาร ออโงว...
 ๓. วิมลสาร ออโงว...
 ๔. วิมลสาร ออโงว...
 ๕. วิมลสาร ออโงว...

๑. วิมลสาร ออโงว...
 ๒. วิมลสาร ออโงว...
 ๓. วิมลสาร ออโงว...
 ๔. วิมลสาร ออโงว...
 ๕. วิมลสาร ออโงว...

กฎหมายฝรั่งเศส แปลโดย พระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค) จ.ศ. ๑๒๓๑ (พ.ศ. ๒๔๑๒)

สมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานุภาพ

๓ เดือน เพื่อทอดพระเนตรกิจการบ้านเมืองที่ชาวยุโรปปกครองอยู่ สมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานุภาพได้นิพนธ์เกี่ยวกับการเสด็จประพาสต่างประเทศครั้งนี้ไว้ในหนังสือความทรงจำว่า

“มูลเหตุมีมาแต่ในรัชกาลที่ ๔ จำเดิมแต่ทำหนังสือสัญญาเปิดบ้านเมืองให้ฝรั่งมาค้าขาย มีกงสุลและพวกฝรั่งต่างชาติเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ มากขึ้นทุกที พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริจะทำนุบำรุงพระนครมิให้พวกฝรั่งดูหมิ่น จึงให้เริ่มจัดการต่างๆ คือให้สร้างถนน (เจริญกรุง) สำหรับให้ใช้รถ เป็นต้น ได้โปรดฯ ให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์กับพระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นวิษณุวาทนิภาธรไปดูลักษณะการที่อังกฤษบำรุงเมืองสิงคโปร์เมื่อปีระกา พ.ศ. ๒๔๐๔ ด้วยเมืองสิงคโปร์อยู่ใกล้ไปได้สะดวกกว่าที่อื่น ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภจะเสด็จไปเองให้ถึง

เมืองสิงคโปร์ ชะรอยจะใคร่ทรงสืบสวนถึงวิธีฝรั่งปกครองบ้านเมืองด้วย แต่พระองค์เป็นพระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จไปถึงต่างประเทศเป็นการใหญ่ จึงต้องรอหาโอกาสมาจนถึงปีมะโรง พ.ศ. ๒๔๑๑ เมื่อเสด็จลงไปทอดพระเนตรสุริยุปราคาที่บ้านหว้ากอ ครั้นนั้น เซอร์ แฮร์ริอด เจ้าเมืองสิงคโปร์กับภรรยาขึ้นมาเฝ้าเพื่อจะมาดูสุริยุปราคาหมดดวงด้วย เซอร์ แฮร์ริอด ทูลเชิญเสด็จไปประพาสเมืองสิงคโปร์ จึงตรัสรับว่าจะเสด็จไปเยี่ยมตอบ แล้วทรงปรึกษาเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ก็เห็นชอบด้วย แต่กราบบังคมทูลขอให้มีความตระเตรียมก่อน (สันนิษฐานว่า คงกำหนดว่าจะเสด็จไปเมื่อสิ้นฤดูมรสุมในเดือนมีนาคมปีมะโรงนั้น) แต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับจากหว้ากอก็มาประพาสเสด็จสู่สวรรคตเสีย การที่จะเสด็จไปประพาสสิงคโปร์จึงเป็นอันค้างอยู่ ครั้นถึงรัชกาลที่ ๕ เมื่อเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์แรกเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน พวกกงสุลต่างประเทศมีมิสเตอร์น็อกส์ กงสุล เยนเนอราล อังกฤษ เป็นต้น ทานท่านว่าจะคิดอ่านให้พระเจ้าแผ่นดินทรงศึกษาวิธีปกครองบ้านเมืองด้วยประการอย่างใด ท่านตอบว่าคิดจะให้เสด็จไปทอดพระเนตรวิธีปกครองบ้านเมืองของต่างประเทศที่เมืองสิงคโปร์และเมืองเบตาเวีย พวกกงสุลก็พากันข้องสาธุการและรับจะบอกไปถึงรัฐบาลของตนได้รับเสด็จให้สมพระเกียรติยศ ฝ่ายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงทราบว่าจะได้ไปทอดพระเนตรต่างประเทศก็ทรงยินดีเต็มพระราชหฤทัย ครั้นได้รับเชิญ

ของรัฐบาลอังกฤษกับรัฐบาลฮอลันดา ก็ลงมือเตรียมการตั้งแต่ปีมะเมียเป็นต้นมา”^๓

ครั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสต่างประเทศที่เมืองเบตาเวีย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๔ ตามหนังสือกำหนดการรับเสด็จ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามที่เมืองเบตาเวีย ปีมะแม จ.ศ. ๑๒๓๓ (พ.ศ. ๒๔๑๔) ซึ่งระบุกำหนดการเสด็จประพาส โดยกล่าวว่า

“วันที่ ๑ เวลาเช้าสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามจะเสด็จขึ้นบกเมื่อไร จะยิงสลุตคำนับตามพระเกียรติ ยิ่งสลุตแล้วจะเชิญเสด็จพระราชดำเนินเข้ามา ในตึกคอคเวอเมนต์ที่ตำบลเรียกว่า รุสวิก เสด็จเข้ามาในตึกนี้แล้ว จะนำพวกขุนนางฮอลันดาให้เข้ามาเฝ้า พวกขุนนางเข้าเฝ้าแล้ว จะเชิญเสด็จออกทอดพระเนตรที่หอใหญ่ ซึ่งเป็นที่ชุมนุมขุนนางที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เวลาบ่ายจะเชิญเสด็จให้ขึ้นรถเที่ยวทอดพระเนตรบ้านเมือง เวลาค่ำจะมีการเลี้ยงใหญ่ในโฮเต็ลใหญ่ แลผู้ครองเมืองกับขุนนางที่สองแลขุนนางซึ่งเป็นพนักงานรับเสด็จมาเกินเลี้ยงพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับเสนาบดีฝ่ายสยามที่ตามเสด็จ เวลายาม ๑ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามจะเสด็จเข้าไปในหอใหญ่ แล้วพวกชาวฮอลันดาที่เป็นผู้ดีทั้งชายหญิงต้องเข้ามาเฝ้า”^๔

จะเห็นได้ว่า ในระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสเมืองเบตาเวียนี้เอง พระองค์ได้เสด็จทอดพระเนตรเยี่ยมชมการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ตามแนวทางของฮอลันดา ที่เมืองเบตาเวียซึ่งประเทศฮอลันดา หรือ เนเธอร์แลนด์ ก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีรูปแบบของสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน Council of State ภายใต้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เช่นกัน และการเสด็จประพาสเยี่ยมชมครั้งนี้เอง อาจจะเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อการจัดตั้งคณะชิลออฟสเตดของประเทศไทยในเวลาต่อมา

เจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์
(ช่วง บุนนาค)

^๓ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ความทรงจำ (กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๐), หน้า ๑๒๙-๑๓๐.

^๔ จดหมายเหตุเสด็จประพาสต่างประเทศในรัชกาลที่ ๕ เสด็จเมืองสิงคโปร์ และเมืองเบตาเวียครั้งแรก และเสด็จประพาสอินเดีย, (พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๖๘), หน้า ๗๕.

ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคาน์ซิลออฟสเตต Council of State แรกมีในสยาม

ผลจากแนวคิดของการบริหารราชการจากต่างประเทศที่หลากหลายในช่วงต้นรัชกาลจึงเป็นที่มาของการปฏิรูปขนบธรรมเนียมและการบริหารราชการแผ่นดินในเวลาต่อมา ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงบรรลุนิติภาวะ และประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่สอง เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๑๖ สถานการณ์ของประเทศในขณะนั้นที่เริ่มมีการเคลื่อนไหวของ “กลุ่มสยามหนุ่ม” (Young Siam) ซึ่งสนับสนุนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วยกลุ่มเชื้อพระวงศ์และข้าราชการหนุ่มที่ต้องการปฏิรูปประเทศตามแบบตะวันตกอย่างรวดเร็ว ประกอบด้วยพระเจ้าอนงยาเธอและข้าราชการหนุ่มรวมทั้ง เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค) “กลุ่มอนุรักษนิยม” (Conservative Siam) มีผู้สำเร็จราชการคือ สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เป็นผู้นำ ประกอบด้วยขุนนางผู้ใหญ่ที่เห็นประโยชน์ของวัฒนธรรมตะวันตกบางอย่าง แต่ต้องการรักษาสถานะเดิมให้คงไว้เป็นส่วนใหญ่ และ “กลุ่มสยามเก่า” (Old Siam) มีกรมหมื่นบวรวิไชยชาญทรงเป็นผู้นำ ประกอบด้วยขุนนางชั้นผู้ใหญ่และผู้น้อยที่ไม่นิยมความคิดแบบตะวันตกและไม่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงใดๆ อันจะมีผลกระทบกระเทือนถึงฐานะตำแหน่งและผลประโยชน์ที่เคยรับมาแต่เดิม^๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงประกาศจัดตั้ง สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน Council of State เพื่อให้มีรูปแบบในการบริหารและจัดการวางระบบการใช้พระราชอำนาจของพระองค์ ในขณะนั้นขึ้นเสียใหม่ และยินยอมลดพระองค์จากฐานะพระมหากษัตริย์องค์พระประมุขของชาติ

^๕ อ้างถึง David K.Wyatt, *The Politic of Reform in Thailand: Education in the Reign of King Chulalongkorn.*, (Bangkok: Thai Wattana Panich,2512), p.44-50.

พระที่นั่งสมมุติเทวราชูปบัติ (องค์เดิม) สถานที่ประชุมคณะซูลออฟสเตด

ลงไปเป็นประธานในสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน และมีรองประธานสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน
ช่วยในการบริหารราชการแผ่นดินอยู่ในสภาดังกล่าว

โดยการจัดตั้งที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน คณะซูลออฟสเตด และ ที่ปรึกษาราชการส่วนพระองค์
ปรีวี่เคาน์ซิลนี้ ทรงได้ปรึกษาและขอคำแนะนำจากสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์แต่แรก ดังจะ
เห็นจากข้อความจากพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงสมเด็จพระยา
บรมมหาศรีสุริยวงศ์ ความว่า

“การที่จะตั้งเคาน์ซิลนี้ ก็ได้ปรึกษากับเจ้าคุณ (สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์)
ว่าการสิ่งใดจะให้ความเจริญแก่บ้านเมืองจริงๆ ก็ต้องอาศัยปรึกษาพร้อมกัน จึงได้คิดตั้ง
เคาน์ซิลทั้งสองพวกนี้ขึ้น (หมายถึง Council of State และ Privy Council) ฉันทก็ได้ยอมหย่อน
ยศลดอำนาจมานั่งในที่เคาน์ซิล ไม่ได้ถือตัวว่าเป็นคนสูงต่ำ...”^๖

ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน คณะซูลออฟสเตด^๗ จึงถูกจัดตั้งขึ้น ตามคำประกาศว่าด้วยตั้งเคาน์ซิล
แลพระราชบัญญัติ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๔๑๗ ความว่า

“...ทรงพระราชอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินทางทะเล ฝ่าคลื่นผืนลมไปประภาษเมือง
ต่างประเทศเพราะจะได้ทรงทอดพระเนตรบ้านเมืองแลการธรรมเนียมต่างๆ สิ่งใดดีจะได้เป็น
แบบอย่างแก่บ้านเมืองต่อไป ก็เพราะทรงหวังตั้งพระราชหฤทัย ประสงค์จะทรงจัดการ
ทำนุบำรุงพระนคร จึงได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรบ้านเมืองซึ่งได้มีความเจริญแล้ว
นั้น ก็ได้ทรงเห็นการดีหลายอย่างที่จะเป็นคุณประโยชน์แก่แผ่นดิน...”

พระที่นั่งสมมุติเทวราชูปบัติ ที่ได้รับการบูรณะใหม่ในรัชกาลปัจจุบัน

^๖ หอสมุดแห่งชาติ, จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๕ มัดที่ ๑๕๔ เล่มที่ ๑๑ อ้างใน วิมลพรรณ ปิตรวิชัย,
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ, ๒๕๔๗), หน้า ๔๕.

^๗ ในที่นี้ขอใช้คำว่า “ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” เพื่อใกล้เคียงกับ “ที่ปลุกราชการแผ่นดิน”
ตามความในพระราชบัญญัติ คณะซูลออฟสเตด คือ ที่ปลุกราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๑๗

พระยาราชสุภาวดี
(เพ็ง เพ็ญกุล)

พระยาศรีพิพัฒน์
(แพ บุญนาค)

พระยาราชวรานุกุล
(บุญรอด กัลยาณมิตร)

ความตอนท้ายของประกาศว่าด้วยตั้งเคาน์ซิลแลพระราชบัญญัตินั้น ได้กำหนดจัดตั้ง
ที่ปรึกษาราชการแผ่นดินชุดแรก ซึ่งประกอบด้วยขุนนางระดับสูง จำนวน ๑๒ ท่าน ได้แก่

๑. พระยาราชสุภาวดี (เพ็ง เพ็ญกุล)
๒. พระยาศรีพิพัฒน์ (แพ บุญนาค)
๓. พระยาราชวรานุกุล (บุญรอด กัลยาณมิตร)
๔. พระยาเกษมประจักษ์ (โหมด อมาตยกุล)
๕. พระยาภาสกรวงศ์ (พร บุญนาค)
๖. พระยามหาอำมาตย์ (ชื่น กัลยาณมิตร)
๗. พระยาอภัยรณฤทธิ์ (แย้ม บุญยรัตพันธุ์)
๘. พระยาราไชย (จำเริญ บุรณศิริ)

พระยาเกษมประจักษ์
(โหมด อมาตยกุล)

พระยาภาสกรวงศ์
(พร บุญนาค)

พระยามหาอำมาตย์
(ชื่น กัลยาณมิตร)

พระยาอภัยรณฤทธิ์
(แยม บุญยรัตพันธุ์)

พระยาราไชย
(จำเริญ บุณศิริ)

๙. พระยาเจริญราชไมตรี (ตาด อมาตยกุล)
๑๐. พระยาพิพิธโกไคย (ทองคำ สุวรรณทัต)
๑๑. พระยากลาโหมราชเสนา (กรับ บุญยรัตพันธุ์)
๑๒. พระยาราชโยธา (ทองอยู่ ภูมิรัตน)

เพื่อดำเนินการเป็นที่ปรึกษามาประชุมกับพระองค์ในเรื่องของข้อราชการที่สำคัญหรือเรื่องที่จะประกาศเป็นกฎหมายหรือแบบธรรมเนียมที่จะกำหนดไว้ในแผ่นดิน โดยทรงตระหนักว่าถ้าการปกครองบ้านเมืองทำโดยพระองค์แต่เพียงผู้เดียว ก็ไม่อาจสำเร็จได้ และเพื่อให้การประชุมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนำรูปแบบการประชุมตามลักษณะของสากลมาปรับใช้กับการประชุมของที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เช่น พยายามลดทอนจารีต

พระยาเจริญราชไมตรี
(ตาด อมาตยกุล)

พระยาพิพิธโกไคย
(ทองคำ สุวรรณทัต)

เรื่องการเข้าเฝ้าฯ เพื่อให้เห็นชัดถึงพระราชปณิธานที่จะให้เคาน์ซิลออฟสเตด เป็นเสมือนหนึ่งสัญลักษณ์ของการลดทอนเรื่องของการกดขี่อำนาจจากองค์พระประมุข ให้เหลือลดน้อยลงภายในที่ประชุมแห่งนี้ และขณะเดียวกันก็เป็นการเปิดโอกาสให้ขุนนางผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ ทำให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากประกาศว่าด้วยตั้งเคาน์ซิลแลพระราชบัญญัติ ความว่า

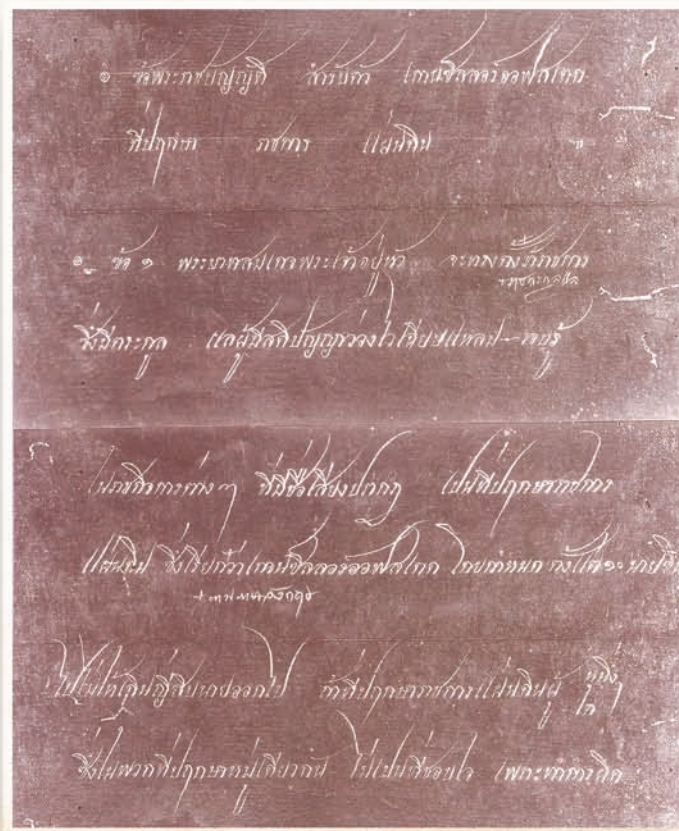
“... กดขี่แก่กัน ถ้าเมืองใดประเทศใดยังถือตามที่เปนการกดขี่แก่กันนั้นอยู่แล้ว ก็เห็นว่าประเทศนั้นเมืองนั้นยังไม่มีความเจริญเปนแน่จึงได้ทรงลดหย่อนผ่อนพระราชอิศริยยศลงหลายอย่าง โปรดให้ขุนนางยืนเฝ้า แลนั่งเก้าอี้ที่เสมอกัน ก็มีได้ทรงถือพระองค์ เพราะจะทำให้ท่านทั้งหลายเห็นเปนแน่ว่า จะทรงปลดเปลื้องการกดขี่ที่มีอยู่ในบ้านเมืองนั้นให้ลดน้อยถอยไปทุกครั้งทุกคราว ครั้นนี้ทรงพระราชดำริห์เห็นว่าราชการผลประโยชน์บ้านเมืองสิ่งใดที่จะเกิดขึ้น แลการที่ยังรกร้างมาแต่เดิมมากนั้น ถ้าจะทรงจัดการแต่พระองค์เดียวก็จะไม่มีใครสำเร็จไปได้ ถ้ามีผู้ช่วยกันคิดหลายปัญญาแล้ว การซึ่งรกร้างมาแต่เดิม ก็จะได้ปลดเปลื้องไปได้ทีละน้อยๆ ความดีความเจริญก็คงจะบังเกิดแก่บ้านเมือง จึงได้ทรงจัดสันข้าทูลลอองธุลีพระบาทซึ่งมีสติปัญญา โปรดเกล้าฯ ตั้งไว้เป็นที่ปรึกษาแห่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อมีราชการวันใดกำหนดให้มาประชุมพร้อมกัน จะเสด็จออกในพระที่นั่งแห่งใดแห่งหนึ่งนั้น ให้ผู้เปนที่ปรึกษาใหญ่มาประชุมเฝ้าฯ ในที่นั้นให้พร้อมกันในวันตามที่กำหนด เมื่อยังไม่แล้วการจะประชุมติดกันไปสองวันสามวันก็ได้ เมื่อทรงพระราชดำริห์การสิ่งใดซึ่งเป็นข้อราชการที่สำคัญ แลจะตั้งเปนกฎหมาย และเปนแบบเปนฉบับธรรมเนียมในแผ่นดิน จะพระราชทานคำซึ่งทรงพระราชดำรินั้นให้ที่ปรึกษาทั้งปวงดำริห์ตริตรองดู การจะเปนคุณฤาเปนโทษก็ให้กราบทูลขึ้นตามความที่เห็น ถ้าเห็นว่าสิ่งใดจะเปนคุณฤาคิดการซึ่งจะเปนคุณดีกว่าที่ทรงพระราชดำรินั้น ก็ให้กราบทูลขึ้น ถ้าเห็นว่าจะเป็นการไม่มีคุณ เปนโทษอย่างไร ก็ให้กราบทูลได้ ไม่เป็นคนล้นทลิ่งไป ถ้าหากว่าคำที่ว่าขึ้นมานั้นดี ควรจะเอาเปนแบบฉบับได้ ก็เอาคำนั้นใช้ ถ้าเห็นว่าไม่มีประโยชน์ก็จะให้ยกเลิก แต่ผู้ซึ่งพูดขึ้นนั้นไม่มีโทษ ไม่มีความผิดสิ่งไรในตัว....”

นอกจากนั้น สภาพที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ที่ได้รับการประกาศจัดตั้งขึ้นนี้ ยังมี “อำนาจหน้าที่จะยุตหน่วง ชัดขวางพระเจ้าแผ่นดินได้” และ “มีอำนาจตรวจตรา” เรื่องราวทั้งหลายให้มีความถูกต้องยุติธรรม^๔ จากนั้นจึงได้ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตรา “พระราชบัญญัติเคาน์ซิลออฟสเตด คือที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๔๑๗ โดยทรงกำหนดให้ “เคาน์ซิลออฟสเตด” หรือคณะที่ปรึกษาราชการแผ่นดินนี้มีอำนาจหน้าที่ ๒ ประการคือ เป็นที่ปรึกษาของพระองค์ในการบริหารราชการแผ่นดินและในการร่างกฎหมายกับพิจารณาเรื่องที่ราษฎรได้รับความเดือดร้อน สมาชิกที่อยู่ในสถานะไม่ว่าจะมียศบรรดาศักดิ์อย่างไรมีตำแหน่งอย่างไรจะมีฐานะเท่าเทียมกันสามารถแสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้อย่างเต็มที่และมีความสำคัญเสมอกัน

^๔ วุฒิชัย มูลศิลป์ รัช., พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการวางรากฐานประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ: เวิร์ดมีเดีย, ๒๕๔๑) หน้า ๑๓.

ในพระราชบัญญัติเคาน์ซิลออฟสเตตคือที่ปรึกษาาราชการแผ่นดิน ได้มีการวางหลักเกณฑ์การประชุมของเคาน์ซิลออฟสเตต พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงเป็นประธาน เรียกว่า “เพรสิดেন্ট” (President) ของที่ประชุม และ “เคาน์ซิลลอร์ออฟสเตต” (Councillors of State) ที่ได้รับการแต่งตั้งจากราชตระกูลและข้าราชการซึ่งมีตระกูลแลมีสติปัญญา่องไวเฉียบแหลมรอบรู้ในราชกิจการต่างๆ ที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ยังทรงแต่งตั้งพระบรมวงศานุวงศ์อีก ๖ พระองค์ และให้ “เคาน์ซิลลอร์ออฟสเตต” เลือกผู้ใดผู้หนึ่งขึ้นเป็น “ไวยส์เพรสิดেন্ট” (Vice President) ซึ่งเลือกจากบุคคลในที่ปรึกษาาราชการแผ่นดิน ทำหน้าที่แทนพระองค์ในการออกเสียงให้เป็นผู้ระงับและบังคับสิทธิที่ขาดที่ปรึกษาาราชการแผ่นดิน ทั้งทำหน้าที่แทนพระองค์ในเวลาที่ไม่ได้เสด็จออกปรึกษาาราชการแผ่นดิน นอกจากนี้ยังมีตำแหน่ง “เคลิกออฟเคาน์ซิล” (Clerk of Council) ทำหน้าที่เป็นเสมียนใหญ่ และ “ดีปวตีเคลิกออฟเคาน์ซิล” (Deputy Clerk of Council) คือเสมียนผู้ช่วยตำแหน่งละหนึ่งคน โดยมีหน้าที่รักษาบัญชีและจดรายการการประชุม โดยการประชุมของที่ปรึกษาาราชการแผ่นดินเคาน์ซิลออฟสเตตนี้จะมีลักษณะการประชุมแบบอภิปรายและมีการโหวต (Vote)

ผลงานของ ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคาน์ซิลออฟสเตต Council of State

ผลงานที่สำคัญของที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคาน์ซิลออฟสเตต ที่ทรงแต่งตั้งขึ้น มีด้วยกันหลายประการ ทั้งผลงานในด้านที่ปรึกษาราชการแผ่นดินที่ทำหน้าที่ในด้านให้ คำปรึกษาถวายแก่พระมหากษัตริย์เกี่ยวกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการ และ ด้านการพิจารณาข้อพิพาทและถวายความเห็นเพื่อประกอบพระราชวินิจฉัยเกี่ยวกับ กรณีข้อพิพาทต่างๆ ที่อยู่ในพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์เพื่อชี้ขาดข้อพิพาท โดยมี ผลงานที่จำแนกได้ดังนี้

ผลงานในฐานะที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน

การจัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์

เป็นการแก้ไขระบบการคลังด้วยวิธีการปฏิรูปการคลังและการภาษีอากรโดยการ จัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์ขึ้นมา กล่าวคือ หน่วยงานราชการต่างๆ ตั้งแต่โบราณมาต้องหารายได้ และผลประโยชน์มาดำเนินกิจการและจ่ายเป็นเบี้ยหวัดข้าราชการแทนเงินเดือน พระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์หรือกระทรวงการคลังในเวลา ต่อมาขึ้น เพราะการเก็บภาษีอากรในช่วงเวลานั้นเหล่าขุนนางไม่ยอมส่งเงินภาษีเข้ามาที่ ท้องพระคลัง การจัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์จึงทำให้ขุนนางต้องส่งเงินรายได้แผ่นดิน เข้ามายังส่วนกลางคือที่หอรัษฎากรพิพัฒน์ทั้งสิ้น

ผลงานสำคัญของที่ปรึกษาราชการแผ่นดินในครั้งนั้นอีกเรื่องหนึ่งก็คือการเลิกทาส

การเลิกทาสและเกษียณอายุ

เป็นผลสืบเนื่องมาจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริที่จะให้มีการเลิกทาสขึ้นในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๔๑๗ จึงได้ทรงนำพระราชปราชญ์ของพระองค์เสนอให้ที่ประชุมสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินหรือ เคาณิสลอฟสเตดพิจารณา พระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติ ดังมีข้อความตามพระราชสำเนา ซึ่งทรงไว้ในตอนต้น ดังนี้

“..ข้าพเจ้ามีความปรารถนาว่า การสิ่งใดซึ่งเป็นการเจริญมีคุณแก่ราษฎร ควรจะเป็นไปให้ทีละเล็กละน้อยตามการตามเวลา การสิ่งใดซึ่งเป็นธรรมเนียม บ้านเมืองมาแต่โบราณแต่ไม่สู้เป็นยุติธรรม ก็อยากจะเลิกถอนเสีย แต่จะจุโจมโหมหัก เอาทีเดียวนั้นไม่ได้ จะต้องค่อยตัดรอนไปได้ทีละเล็กละน้อยพอให้เบาบางเข้าทุกที เมื่อเป็นอยู่ดังนี้ การก็คงจะเป็นไปทีละน้อยๆ เรียบร้อยไปตามเวลาตามการ บัดนี้ได้ คิดเห็นว่า ลูกทาสซึ่งเกิดในเรือนเบี้ยนายเงินนั้น ในพิภคกฎหมายเดิมต้องเป็นลูกทาส คิดอายุตั้งแต่ ๒๖ ปี ถึง ๔๐ ปี เต็ม ค่า ๑๔ ตำลึง ถ้าหญิงอายุตั้งแต่ ๒๑ ปี ถึง ๓๐ ปี เต็ม ค่า ๑๒ ตำลึง ถ้าชายเกินอายุ ๔๐ ปี หญิงเกินอายุ ๓๐ ปี จึงให้ลดน้อยถอยค่าตัวลง ทุกทีจนอายุถึง ๑๐๐ ปี ยังมีค่าตัวชายตำลึง ๑ หญิง ๓ บาท ยังหาขาดค่าตัวไม่ ของเดิมมีอยู่ดังนี้ ข้าพเจ้าคิดเห็นว่า ลูกทาสซึ่งเกิดในเรือนเบี้ย ตั้งแต่ออกจากท้อง พอสิ้นตาก็ต้องนับเป็นทาสมีค่าตัวไปจนถึงอายุ ๑๐๐ หนึ่งก็ยังไม่หมด ดังนี้ดูเป็นหา มีความกรุณาแก่ลูกทาสไม่ ด้วยตัวเด็กที่เกิดมาไม่รู้ไม่เห็นสิ่งไรเลย บิดามารดา ทำชั่วไปขายตัวท่าน แล้วยังพาบุตรไปให้เป็นทาสจนสิ้นชีวิตอีกเล่า เพราะรับโทษ ทุกข์ของบิดามารดาเท่านั้นเอง หากควรที่จะเอาเป็นทาสจนตลอดชีวิตไม่...” ๙

เมื่อพระองค์ได้พระราชทานสำเนาพระราชปราชญ์ว่าด้วยเรื่อง ทาสและเกษียณอายุให้ที่ประชุมสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินแล้ว ต่อมาเมื่อที่ประชุมเสนาบดีและที่ปรึกษาราชการแผ่นดินพร้อมกันเห็นชอบก็ได้ทรงประกาศใช้พระราชบัญญัติพิภคเกษียณอายุ ลูกทาส ลูกไทย จุลศักราช ๑๒๓๖ ซึ่งตรงกับ วันศุกร์ที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๔๑๗ ซึ่งมีหลักการที่กำหนดให้พ้นจากความเป็นทาสไว้ดังนี้ คือ เด็กที่เกิดในรัชกาลที่ ๕ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๑ จะเริ่มพ้นจากการเป็นทาสใน พ.ศ. ๒๔๓๒ ส่วนที่เกิดใน พ.ศ. ๒๔๑๒ จะเริ่มพ้นจากการเป็นทาสใน พ.ศ. ๒๔๓๓ เรียงกันเป็นลำดับทำนองนี้เรื่อยไป นอกจากหลักการสำคัญที่ทรงกำหนดหลักเกณฑ์การพ้นความเป็นทาสแล้ว ยังได้ทรงบัญญัติห้ามลูกทาสที่เป็นลูกไทยตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัตินี้ขายตัวลงเป็นทาสอีกไม่ได้เป็นอันขาดและได้ทรงกำหนดโทษ ทั้งผู้ขายและผู้รับซื้อไว้ด้วย และได้ทรงวางระเบียบวิธีปฏิบัติเพื่อให้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับลูกทาส โดยกำหนดให้มีการทำสารกรมธรรม์ไว้ในตอนท้ายพระราชบัญญัติอีกด้วย

๙ สงวน เล็กสกุล, งานปฏิรูปในรัชกาลที่ ๕ (จัดสำเนา), หน้า ๑๙-๒๐.

ผลงานในการพิจารณาข้อพิพาท

คดีพระยาอาหารบริรักษ์

ภายหลังจากที่ปรีการาชการแผ่นดินเสนอให้มีการจัดระเบียบการเก็บค่านาใหม่ พระยาอาหารบริรักษ์ (นุช บุญ-หลง) เสนอบัติกรมฯ ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานชายของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพระยาบวรราชนายกฯ พระยาอาหารบริรักษ์ไม่ยอมรับและปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามโดยอ้างเหตุผลว่า ร่างกฎหมายที่ว่าด้วยที่นาใหม่นอกจากจะนำมาใช้ไม่ได้ในทางปฏิบัติแล้วยังก่อให้เกิดการสูญเสียรายได้อย่างมากอีกด้วย เมื่อเสนาบดีกรมฯ มีปฏิกริยาเช่นนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้ตั้งกรรมการสอบสวนผู้เงินย่อนหลังและปรากฏว่าบัญชีรายรับเงินภาษีของกรมฯ และจำนวนเงินที่กรมฯ ส่งให้แก่พระคลังมหาสมบัติแตกต่างกันอย่างมากส่อไปในทางทุจริต จึงมีการดำเนินคดีกับพระยาอาหารบริรักษ์เสนาบดีกรมฯ

การพิจารณาคดีของพระยาอาหารบริรักษ์เป็นการใช้ที่ปรีการาชการแผ่นดินเข้าไปตรวจสอบการบริหารการปกครองประเทศของพระองค์ ในกระบวนการของการเรียกเก็บภาษีอากร ทำให้ขุนนางต้องดำเนินการภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด เมื่อจากการสอบสวนปรากฏว่ามีหลักฐานชัดเจน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้รับราชบาตร ถอดพระยาอาหารบริรักษ์กับผู้สมรู้ร่วมคิดลงเป็นไพร่มีโทษจำคุก ผลการพิจารณาคดีนี้ทำให้เห็นว่า ระบบการพิจารณาในสมัยนั้น อำนาจในการพิจารณาโทษเจ้าหน้าที่และขุนนางเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ส่วนการลงโทษยังเน้นที่เป็นโทษทางอาญา โดยให้ตัวบุคคลผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ดังจะเห็นได้จากการรับราชบาตรและสั่งจำคุก แต่รูปแบบการพิจารณาความผิดและโทษของเจ้าหน้าที่จะมาจากการตั้งกรรมการขึ้นมาสอบสวนความผิด ซึ่งคณะกรรมการนั้นเป็นคณะกรรมการที่มีอำนาจเกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดินมาจากส่วนของที่ปรีการาชการแผ่นดิน

คดีพระยาปริชาลการ

ถือว่าเป็นคดีที่มีความสำคัญต่อประเทศในขณะนั้นคดีหนึ่ง เนื่องจากมีผลกระทบถึงในระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ ความเดิมของคดีดังกล่าวคือ พระยาปริชาลการ (สำออง อมาตยกุล) เป็นบุตรชายของพระยาภานุภักดี (โหมต อมาตยกุล) ที่ปรึกษาราชการแผ่นดินท่านหนึ่ง^{๑๐} พระยาปริชาลการจบการศึกษาด้านวิศวกรรมมาจากประเทศอังกฤษ เข้ามารับราชการในตำแหน่งเจ้าเมืองปราจีนบุรี เป็นผู้ดูแลเหมืองทองที่กบินทร์บุรี เป็นขุนนางที่แสดงตนสนับสนุนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาโดยตลอด แต่ในขณะที่พระยาปริชาลการดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองปราจีนบุรีอยู่นั้น ได้ถูกประชาชนชาวปราจีนบุรีทุเลาะ ถวายฎีกาต่อองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึง ๒๗ ฎีกาด้วยกัน รวมทั้งขอหาเบิกเงินหลวงไปลงทุนทำบ่อทองถึง ๑๕,๕๐๐ ซึ่งเศษ แต่ส่งทองมาเพียง ๑๑๑ ซึ่งเท่านั้น อันเป็นจำนวนทองคำที่ต่ำกว่าการคาดหมายเป็นจำนวนมาก^{๑๑}

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานฎีกาทั้งหลายไปยังที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ที่ปรึกษาราชการแผ่นดินพิจารณาแล้วจึงเชิญตัวพระยาปริชาลการมาสอบสวนความผิด

แต่ทว่า เนื่องจากพระยาปริชาลการเป็นลูกเขยของกงสุลเยเนอรัลอังกฤษประจำประเทศไทยในขณะนั้น (Thomas George Knox) จึงมีการติดต่อกับกงสุลอังกฤษบีบบังคับให้ทางการไทยปล่อยตัวถึงกับเรียกเรือปืนอังกฤษจากสิงคโปร์มาข่มขู่จะยิงพระนคร ดังนั้น การควบคุมตัวและดำเนินกระบวนการสอบสวนเอาผิดกับพระยาปริชาลการใดๆ จึงเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีผลกระทบถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงเหตุดังกล่าว^{๑๒} ทรงโปรดเกล้าฯ ให้กระบวนการพิจารณาคดีของสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินดำเนินการไต่สวนความผิดของพระยาปริชาลการต่อไป ขณะเดียวกันทรงโปรดให้พระยาภาสกรวงศ์ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เป็นราชทูตพิเศษไปเข้าเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรียเพื่อป้องกันมิให้กรณีดังกล่าวที่ลุกลามอาจบานปลายเป็นวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศไปได้

แต่ท้ายสุดเมื่อความผิดเป็นที่ปรากฏว่าพระยาปริชาลการได้กระทำความผิดหลายกระทง ทั้งกรณีกล่าวหาว่าฉ้อราษฎร์บังหลวงเหมืองแร่ทองคำที่กบินทร์บุรี และคดีอาญาฆ่าประชาชนตาย จนกลายเป็นความผิดถูกอาจถึงขั้นต้องโทษประหารชีวิตในท้ายสุด ซึ่งการพิจารณาลงโทษเอาผิดเจ้าหน้าที่โดยรูปแบบของที่ปรึกษาราชการแผ่นดินเคาน์ซิลออฟสเตต นี้ จึงถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับรูปแบบของ “ศาล” ในการพิจารณาคดี

^{๑๐} พระยาภานุภักดีเป็นหนึ่งในสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินที่พิจารณาโทษพระยาอาหารบริรักษ์เช่นกัน

^{๑๑} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ หนังสือราชการที่ ๕ ๑๔๙.จ.ศ. ๑๒๔๐

^{๑๒} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงสภาทั้งสอง ร. ที่ ๗๔ จ.ศ. ๑๒๔๐

อย่างไรก็ตาม การประชุมปรึกษาหารือราชการ ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคาน์ซิลออฟสเตตในช่วงเริ่มต้นยังไม่อาจทำหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง และระเบียบวิธีพิจารณา หลายกรณีที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนมาใช้วิธีทำงานด้วยพระองค์เอง เมื่อทรงเห็นว่ามิชอบกพร่องประการใดก็จะทรงมีพระราชหัตถเลขาและพระราชดำริไปยังเสนาบดีโดยตรง^{๑๓} ประกอบกับ ได้เกิดเหตุการณ์ “วิกฤตการณ์วังหน้า” ขึ้นในปี ๒๔๑๗ ทำให้การปฏิรูปประเทศในรูปแบบที่ปรึกษาราชการแผ่นดินนี้ต้องหยุดชะงักงัน และเกิดความไม่เข้าใจกันกับบรรดาข้าราชการและขุนนางรุ่นเก่า ต่อการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารราชการ

แม้ว่าที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคาน์ซิลออฟสเตต เพิ่งดำเนินการมาได้ ๙ เดือน เมื่อมีเหตุวิกฤตการณ์วังหน้าใน พ.ศ. ๒๔๑๗ ขึ้นก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการจัดประชุมกันอีก แต่การจัดตั้งที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคาน์ซิลออฟสเตต ในช่วงต้นรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ได้แสดงถึงพระปรีชาญาณอันสุขุมคัมภีรภาพของพระองค์ที่ทรงดำเนินรัฐประศาสนบายเพื่อต่อสู้กับกลุ่มอำนาจเก่าของขุนนาง โดยใช้กฎหมายมาแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการเมืองและอำนาจของบุคคล ตามหลักที่ว่าการกระทำของรัฐที่จะดำเนินการสิ่งใดจะต้องมีกฎหมายรองรับ หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่า การจัดตั้งที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคาน์ซิลออฟสเตต ก็คือ กุศโลบายหนึ่งที่ทรงใช้ดึงอำนาจจากขุนนางหลักๆ ใหญ่ๆ ไม่กี่คนมาสู่พระองค์ ภายใต้ระบบที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน จึงเป็นจุดแรกที่ทรงดึงอำนาจเข้ามาเพื่อลดอำนาจจากขุนนางบางกลุ่ม เพื่อวางรากฐานในการสร้างรัฐชาติ (Nation State)^{๑๔}

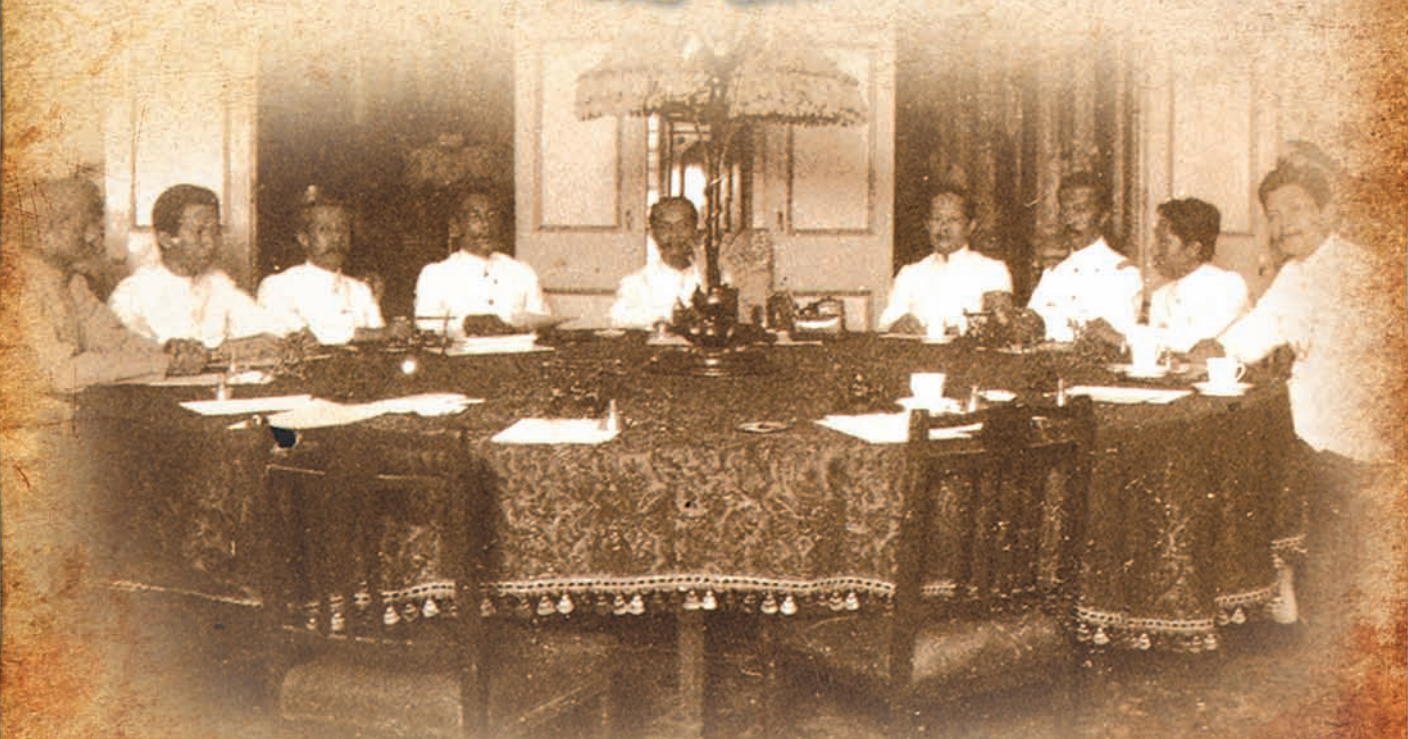
ถึงแม้ว่าที่ปรึกษาราชการแผ่นดินจะต้องชะงักงันไป แต่แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในอันที่จะพัฒนาประเทศให้ทันสมัยด้วยระบบวิธีบริหารราชการแผ่นดินด้วยคณะที่ปรึกษา ยังดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดินในพระราชปรารภแถลงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน ประมาณปี ๒๔๓๐ ใจความตอนหนึ่งทรงมีพระราชดำรัสถึงที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคาน์ซิลออฟสเตต และที่ปรึกษาราชการส่วนพระองค์ที่ยังทรงมีพระราชประสงค์ให้การทำงานของที่ปรึกษาดังกล่าวปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามความเหมาะสมดังพระราชปรารภความว่า

พระที่นั่งวิมานเมฆ พระราชวังดุสิต

^{๑๓} พลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, (กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์เอ็มบีเอ, ๒๕๓๖), หน้า ๖๒-๖๓.

^{๑๔} แสง บุญเฉลิมวิภาส, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, (กรุงเทพฯ: พ.ศ. ๒๕๔๓), หน้า ๑๖๒.

ประชุมเสนาบดีสภา ณ พระที่นั่งวิมานเมฆ พระราชวังดุสิต
(ก่อน พ.ศ. ๒๔๔๙)

“...อนึ่งการประชุมข้าราชการที่ปรึกษา ตั้งพระราชกำหนดกฎหมายเป็นต้น ซึ่งมีแบบแผนอย่างมาแต่เดิมนั้นมีอยู่สองพวก คือ ลูกขุน ณ ศาลา พวกหนึ่ง ลูกขุน ณ ศาลหลวง พวกหนึ่ง ลูกขุน ณ ศาลา นั่นคือข้าราชการที่มีตำแหน่งต่างๆ มีเสนาบดีเป็นต้น ลูกขุน ณ ศาลหลวงนั้นคือลูกขุนเป็นพวกสำหรับพิพากษาของราษฎร ทั้งสองพวกประชุมกันปรึกษาเรียบร้อย พระราชกำหนดกฎหมายเมื่อพระเจ้าแผ่นดินทรงเห็นชอบอนุญาตแล้ว กฎหมายนั้นเป็นอันใช้ได้ เว้นไว้แต่บางครั้งโปรดเกล้าฯ ให้มีพระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งได้บังคับบัญชาราชการไปเป็นประธานในการปรึกษานั้นบ้าง พระบรมวงศานุวงศ์นั้นก็ลงพระนามอยู่ในบานแผนกหน้าลูกขุนทั้งสองพวก ถ้าจะนับว่าเป็นสามพวกก็เพียงพระบรมวงศานุวงศ์อีกพวกหนึ่ง แต่ไม่เป็นการลงแบบแผนเสมอไป

ภายหลังมาได้ตั้งที่พิจารณาราชการแผ่นดินขึ้นอีกพวกหนึ่ง ที่พิจารณาราชการในพระองค์พวกหนึ่ง หน้าทีและอำนาจของที่พิจารณาราชการทั้งสองนั้นแจ้งอยู่ในพระราชบัญญัติซึ่งได้ออกแต่ ณ วันอาทิตย์ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือนแปด ปีมะจอ จุลศักราช ๑๒๔๖ ที่พิจารณาราชการนั้นก็ทำได้ทำประโยชน์ดีขึ้นได้หลายอย่างตามเวลาที่ต้องการนั้น แต่ในเวลานี้ราชการทั้งปวงเปลี่ยนแปลงไปกว่าแต่ก่อน

ทั้งการที่จะจัดตำแหน่งเสนาบดีเป็นอย่างไรก็ดีด้วย จึงควรที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติที่พิจารณาราชการเหล่านี้ให้ลงแบบแผนอย่างสมควรกันกับการที่ได้เปลี่ยนแปลงไปใหม่นั้นบ้าง”

หลังจากที่ คณะที่พิจารณาราชการแผ่นดินไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อเนื่องภายหลังจากมีวิกฤตการณ์วังหน้าแล้วนั้น ต่อมาในปี ๒๔๒๗ เชื้อพระวงศ์และข้าราชการผู้ใหญ่ ได้แลเห็นความผันผวนจากเพื่อนบ้านคือ ประเทศพม่าถูกประเทศอังกฤษโจมตี จนพระเจ้าธีบอ (หรือสีปอ) ถูกจับกุม ทำให้เหล่าเชื้อพระวงศ์และข้าราชการชั้นสูงหวั่นเกรงว่าภัยอันตรายดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นกับประเทศไทยจึงได้จัดทำ “คำกราบบังคมทูลความเห็นจัดการเปลี่ยนแปลงราชการแผ่นดิน ร.ศ. ๑๐๓” เพื่อกราบบังคมทูลเสนอแนะหนทางที่จะทำให้ประเทศรอดพ้นวิกฤตครั้งนี้ ด้วยการเปลี่ยนแปลงการปกครองจาก “แอฟโสลุดโมนากี” สมบูรณาญาสิทธิราชย์ ให้เป็น “คอนสติตูชันแนลโมนากี” หรือระบอบรัฐธรรมนูญอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั่นเอง ถึงแม้จะเป็นข้อเสนอที่ดี แต่ในขณะนั้นหากเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านใน

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ครั่งดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เป็นประธานในการประชุมเสนาบดีสภา เมื่อพุทธศักราช ๒๔๔๐

แถบเอเชียด้วยกันแล้วจะเห็นได้ว่าประชาชนชาวไทยในเวลานั้นเพิ่งจะอยู่ในระยะเริ่มต้นที่ได้เข้าใจถึงสิทธิหน้าที่บทบาทของตน และยังอยู่ในวงที่จำกัด พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักถึงปัญหาข้อนี้ จึงมีพระราชหัตถเลขาตอบกลับอธิบายว่าพระองค์มิได้ขัดขวางในการเปลี่ยนแปลงพระราชอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศ เพียงแต่หวาดว่าการปรับเปลี่ยนตามข้อเสนอดังกล่าว อาจก่อให้เกิดปัญหาหลายด้าน รวมทั้ง การที่เสนาบดีผู้บริหารราชการอยู่ในขณะนั้น จะต้องลาออกจากตำแหน่งโดยทั้งหมด แต่ “...การที่มีเสนาบดีจะรีไชน์พร้อมกันมากๆ ซึ่งไม่เคยมีในเมืองไทยเลย...” และในพระราชหัตถเลขาตอบนั้นได้ทรงย้ำว่า มิได้ทรงขัดขวางความเจริญทั้งหลายแก่ประเทศชาติอย่างแน่นอน แต่ทรงมีพระประสงค์ปรับเปลี่ยนการปกครองในรูปแบบที่ค่อยเป็นค่อยไป

ดังนั้น แม้ว่าคำกราบบังคมทูลข้อเสนอเปลี่ยนแปลงการปกครองจะถูกระงับไป แต่แนวนโยบายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการปรับเปลี่ยนการบริหารประเทศเพื่อให้ทัดเทียมกับนานาประเทศยังคงมีอยู่ต่อไปและมีความชัดเจนมากขึ้น ด้วยการปรับเปลี่ยนการบริหารอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามพระประสงค์ โดยหารูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศในขณะนั้น และได้จัดแบ่งกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นมาใหม่

จากนั้นในปี ๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปรับรูปแบบองค์กรที่เข้ามาช่วยแบ่งเบาพระราชภารกิจในการบริหารประเทศ จากรูปแบบที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคานซิลออฟสเตต จากเดิม เป็นองค์กรสภาแบบใหม่โดยแบ่งออกเป็นสามสภา เรียกชื่อว่า **เสนาบดีสภา รัฐมนตรีสภา และ องคมนตรีสภา**

เสนาบดีสภา หมายถึง คณะเสนาบดีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ทำหน้าที่ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน **รัฐมนตรีสภา** หมายถึงคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับกฎหมาย การออกกฎหมายโดยใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติ (Legislative) หรือนิติบัญญัติ โดยพระราชกฤษฎีกา รัฐมนตรี ฤๅลูกขุน ณ ศาลา ในตอนท้ายได้ประกาศยกเลิกพระราชกฤษฎีกาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคานซิลออฟสเตต ที่ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๗ ไป โดยให้รัฐมนตรีสภานี้ทำหน้าที่แทน และมี **องคมนตรีสภา** ทำหน้าที่แทนที่ปรึกษาราชการในพระองค์ โดยการพิจารณาหรือการจัดประชุมของสภาทั้งสามต้องเป็นไปตามวิธีแลกระบวนทูลเกล้าฯ ของ รัฐมนตรีสภา องคมนตรีสภา เสนาบดีสภา (พ.ศ. ๒๔๓๕)

การปฏิรูปการศาลและจัดตั้งกระทรวงยุติธรรม

หลังจากมีการปรับเปลี่ยนการบริหารราชการแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นว่า วิธีการหนึ่งที่จะสามารถลดปัญหาอันเกิดจากสนธิสัญญาสงวนสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ที่ไทยได้ทำสัญญาไว้ตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา คือ การจัดระบบกฎหมายและการศาลเสียใหม่ให้อยู่ในระดับที่ต่างประเทศยอมรับ พระองค์จึงได้ทรงเร่งปฏิรูปการศาลและระบบกฎหมายไทยโดยทรงถือว่าเป็นงานที่มีความยากเป็นอันดับแรกของประเทศ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ศาลของไทยในระบบกฎหมายสมัยโบราณนั้นมีความซับซ้อนและขึ้นอยู่กับการทวง กรม ต้นสังกัด จึงเป็นปัญหาในการพิจารณาพิพากษาคดีความที่ล่าช้าและมีความซับซ้อน

อยู่ภายใต้สังกัดของระบบเจ้าขุนมูลนายจนไม่อาจรับประกันความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้ อีกทั้งแต่เดิมที่มานั้น คดีที่มีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับขุนนางข้าราชการระดับสูง หรือเรื่องร้องเรียนของกระทรวงทบวงกรมนั้นก็จะเป็นคดีที่อยู่ในขอบเขตของพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ หรือที่เรียกกันว่า “ศาลรับสั่ง” ที่ต้องร้องเรียนต่อกระทรวงทบวงกรมนั้นๆ ตามเดิมและมีการร้องเรียนตามลำดับขั้นขึ้นไปยังพระมหากษัตริย์ที่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการลงมาพิจารณาเป็นเรื่องเป็นรายการกันไป

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้แยกอำนาจตุลาการออกจากฝ่ายบริหาร โดยจัดให้มีการตั้งกระทรวงยุติธรรมเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ เพื่อรวบรวมศาลพิจารณาคดีทั่วไปที่อยู่กระจัดกระจายมาไว้ด้วยกัน จากความบางตอนของประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมนั้น ยังทรงมีพระราชดำรัสต่อไปอีกถึงข้อห้ามการยื่นฟ้องคดีแพ่งคดีอาญาทั้งหลายให้ฟ้องไปยังศาลในกระทรวงยุติธรรมโดยให้กรมรับฟ้องเป็นผู้รับเรื่องราว แต่กรณีร้องเรียนร้องทุกข์หรือเรื่องราวเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในกระทรวงให้ไปยื่นที่กระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องตามเดิม ตามพระราชปรารภในหัตถ์ฎีกาในแท่นหินแก้วศิลาปฐุมฤกษ์ อาคารศาลสถิตยุติธรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ ความว่า

“...ราชฎที่มีอรรถคดีทุกวันนี้ บางคนก็ไปฟ้อง ณ ศาลหลวง บางคนก็ยื่นต่ออธิบดีกระทรวงศาลต่าง ๆ... เพราะฉะนั้น จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมรับฟ้องขึ้นในกระทรวงยุติธรรม อีกกรมหนึ่ง สำหรับรับฟ้องและเรื่องราวทั้งปวงของราชฎที่จะเกิดขึ้นใหม่ให้ผู้ประทับฟ้องประทับยังศาล....ตามรูปความเป็นคดีแพ่งหรืออาญา แลห้ามมิให้ราชฎที่มีอรรถคดีไปทำเรื่องราวยื่นอธิบดีเจ้ากระทรวง แลกรมอื่นเว้นไว้แต่เรื่องราวร้องทุกข์หรือร้องกล่าวด้วยเรื่องในกระทรวงนั้น ๆ...”

จึงเห็นได้ว่า การปรับปรุงระบบการศาลของไทยให้ทันสมัยเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องของระบบการศาลไทยในสมัยนั้น ให้เป็นที่รับประกันความยุติธรรมแก่ราชฎในกรณีที่มีเรื่องราวในระหว่างราชฎกันเอง โดยทรงสถาปนากระทรวงยุติธรรมขึ้นเพื่อดูแลรับผิดชอบการบริหารงานธุรการของศาลยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับคดีแพ่งและคดีอาญาเท่านั้น หลังจากที่มีการตั้งศาลยุติธรรมแล้ว คดีใดๆ ราชฎก็จะต้องนำความไปฟ้องร้องยังศาลยุติธรรมที่จัดตั้งขึ้นมานั้น ส่วน คดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างราชฎกับรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระทรวงและกรมต่างๆ นั้น ราชฎยังคงต้องใช้วิธีการร้องทุกข์ต่ออธิบดีและเจ้ากระทรวง ในรูปแบบที่เรียกว่า “ฎีกา” ตามแบบเดิม ซึ่งหากมีการนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายจะโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง “คณะกรรมการศาลรับสั่ง” หรือ ให้ที่ประชุมเสนาบดีสภา เป็นผู้พิจารณาคัดสินดังจะเห็นได้จากประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๔๓๔ ข้อ ๖ ความว่า

“... ความที่จะเป็นฎีกาต่อไปได้นั้น ให้ราชฎทูลเกล้าฯ ถวายได้ แต่ในการกล่าวโทษคำพิพากษาศาลอุทธรณ์คดีหลวง และศาลอุทธรณ์คดีราชฎ แลกล่าวโทษเสนาบดีเจ้ากระทรวงทั้งปวง ฎีกาในข้อความร้องทุกข์ซึ่งไม่เกี่ยวเรื่องเป็นความฎีกาชนิดนี้เป็นอย่างสูงสุดที่จะต้องพิพากษาพิจารณาได้สวนต่อไป จะได้โปรดเกล้าฯ ทรงตั้งองคมนตรีเป็นครั้งคราว ให้ชำระได้สวนฎีกาเรียงความเห็นทูลเกล้าฯ ถวายเป็นการพิเศษ ฎีกาจะโปรดเกล้าฯ ให้ที่ประชุมเสนาบดีปรึกษาตัดสิน”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภายหลังจากการตั้งศาลยุติธรรมแล้ว นอกเหนือจากคดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลในสังกัดกระทรวงยุติธรรม หากราษฎรมีเรื่องเดือดร้อนที่ต้องการร้องเรียนอื่นใด ก็ยังมีช่องทางที่สามารถร้องเรียนภายใต้ระบบทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อองค์พระมหากษัตริย์ต่อไปได้อีก โดยเฉพาะคดีร้องเรียนที่เรียกว่า **กล่าวโทษเสนาบดีเจ้ากระทรวงทั้งปวง** จะทรงรับไว้พิจารณาดังที่เคยมีมาในรูปแบบ “ศาลรับสั่ง” หรือเป็นรูปแบบของการมอบหมายให้ขุนนางข้าราชการที่เกี่ยวข้องมารับเรื่องไปพิจารณาโดยตรง และถือว่ายังอยู่ในพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่จะทรงรับเรื่องนี้ไว้พิจารณาได้ โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการของศาลยุติธรรม แต่จะอยู่กับ “ศาลรับสั่ง” หรือ “ที่ประชุมเสนาบดีสภา” ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบของการตรวจสอบการกระทำของเจ้าหน้าที่ราชการหรือ **“คตูปกครอง”** นั่นเอง

กรณีการพิจารณาคดีพิเศษที่เรียกว่า “ศาลรับสั่ง” เช่นกรณี “พระราชบัญญัติศาลรับสั่งเป็นการพิเศษครั้งหนึ่ง สำหรับชำระความคนในบังคับสยาม ที่ต้องหาว่ากระทำความร้ายผิดกฎหมายที่พุ่งเชิงคำและแก่งเจ๊ก เมืองคำม่วน” คดีหมิ่นนิทานสารภิกกล่าวโทษขุนเจนกระบวนหัดทำราชการเกินกว่าเหตุที่จับบุตรหัวหน้านายกองบังคับให้รับราชการเป็นทหาร^{๑๕} คดีนายเนตรบุตรหลวงภักดีสมบัติกล่าวโทษผู้ว่าราชการรักษาเมืองคดีรู้เห็นเป็นใจด้วยกับขุนราชลำลี ขุนศรีมงคล ขุนแก้ว เสนากรมการ ฉ้อราษฎ์บังหลวงคำไร่นา (ภาษีไร่นา) ของแขวงเมืองนครศรีธรรมราช ไชยา และหลังสวน^{๑๖} คดีพิพาทที่ได้รับนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอาจจะส่งเรื่องดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของเสนาบดีสภาเพื่อไต่สวนเพื่อให้สภามีมติเสนอความเห็น แล้วนำความเห็นดังกล่าวทูลเกล้าฯ ถวายพระองค์เพื่อมีรับสั่งต่อไป

หรือจะเป็นการร้องขอของชาวต่างชาติในประเทศไทย เช่น กรณีคำขอกลับเข้ารับราชการของชาวต่างชาติ คดีของ **มิสเตอร์ยอชเอเลน** เป็นกรณีของบุคคลต่างชาติดลาออกจากราชการแล้วมาเรียกร้องขอกลับเข้ารับราชการใหม่ มีใจความปรากฏตามรายงานการประชุมเสนาบดีสภา^{๑๗}

จึงอาจกล่าวได้ว่า ในช่วงเวลาของการปฏิรูปการศาล การพิจารณาคดีความที่เป็นลักษณะ “คตูปกครอง” โดยทั่วไปแล้วไม่ได้อยู่ที่อำนาจการพิจารณาของศาลยุติธรรมแต่อยู่ในพระราชอำนาจและดุลยพินิจของพระมหากษัตริย์เป็นผู้พิจารณาชี้ขาด โดยผ่านรูปแบบของคณะกรรมการขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาไต่สวนข้อกล่าวหา ที่มีลักษณะของการประชุมพิจารณาอย่างเป็นขั้นตอน และในท้ายสุดผลของการประชุมเสนาบดีสภาหรือรัฐมนตรีสภาได้ความว่าอย่างไร ก็จักต้องนำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อเห็นชอบจากองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในท้ายสุด รูปแบบเช่นนี้ จึงไม่แตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีของ “สภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ” Council of State ในช่วงสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่ “สภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ” ไม่ได้มีอำนาจวินิจฉัยคดีได้ด้วยตนเอง แม้จะทำการไต่สวนและพิจารณาข้อเท็จจริงเพื่อหาข้อวินิจฉัยได้เป็นอย่างไร แต่จำต้องเสนอองค์พระประมุขเพื่อวินิจฉัยเป็นที่สุด

^{๑๕} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ รล./ฎีกา เล่ม ๒, เอกสารเย็บเล่มชุดฎีกา, กรมราชเลขาธิการ, หน้า ๒๘๙.

^{๑๖} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ รล./ฎีกา เล่ม ๒, เอกสารเย็บเล่มชุดฎีกา, กรมราชเลขาธิการ, หน้า ๕๒๓.

^{๑๗} คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย, รายงานการประชุมเสนาบดีสภา รัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาคที่ ๒ รายงานการประชุมเสนาบดีสภา ร.ศ. ๑๑๒ ตอนที่ ๑, (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑-๑๙๓.

การปฏิรูประบบกฎหมายไทย

ภายหลังจากการปฏิรูประบบศาลในประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปฏิรูประบบกฎหมายไทยตามหลักกฎหมายประเทศตะวันตกอย่างจริงจังในปี ๒๔๔๐ โดยทรงเห็นว่าประเทศญี่ปุ่นในเวลานั้นได้ถูกประเทศตะวันตกบีบบังคับให้ทำสนธิสัญญาให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่คนชาติตะวันตกมาแล้ว นั้น สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวจนสามารถปลดปล่อยสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของประเทศได้สำเร็จด้วยวิธีการปรับเปลี่ยนระบบกฎหมายของตนให้เป็นแบบตะวันตก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดหาผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายจากต่างประเทศเข้ามารับราชการเพื่อวัตถุประสงค์นี้หลายคนด้วยกัน เช่น นายโรแลง ยัคมันส์ (Rolin Jacquemyns) นายริชาร์ด เกิกแปตริก (Richard Kirkpatrik) ซึ่งเป็นชาวเบลเยียมทั้งสองคน และนายโตกิจิ มาซา (Tokichi Masao) ชาวญี่ปุ่น

ทว่าในขณะนั้นบรรดาประเทศตะวันตกที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตส่วนใหญ่จะใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย (Civil Law System) มีเพียงประเทศอังกฤษที่เป็นประเทศที่มีอิทธิพลทางการเมือง ทางวัฒนธรรม และทางกฎหมายต่อประเทศไทยมากที่สุดขณะนั้น ใช้ระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law System) ในขณะนั้นศาลไทย

นายโรแลง ยัคมันส์ Rolin Jacquemyns

ได้ใช้หลักกฎหมายของอังกฤษอยู่แล้วหลายลักษณะ อีกทั้งนักกฎหมายของไทยชั้นนำรุ่นนั้นได้รับการศึกษาอบรมกฎหมายมาจากประเทศอังกฤษ โดยเฉพาะพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมอยู่ในขณะนั้นก็ทรงสำเร็จการศึกษากฎหมายมาจากประเทศอังกฤษ พระองค์จึงได้เสนอให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้ระบบกฎหมายอังกฤษ ซึ่งพระองค์ทรงมีความชำนาญ เป็นแบบอย่างในการปฏิรูประบบกฎหมายไทย แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า กฎหมายเดิมของไทยที่ใช้กันมาแต่โบราณนั้น มีแนวโน้มไปในทิศทางที่จะเป็นระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายมากกว่า จึงเป็นการง่ายที่จะเปลี่ยนระบบกฎหมายของไทยให้สอดคล้องกับระบบประมวลกฎหมาย ดังนั้น พระองค์จึงทรงตัดสินพระทัยเลือกเอาระบบประมวลกฎหมายเป็นหลักในการปฏิรูปกฎหมายไทย และในปี ๒๔๔๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง อันมีกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นประธานให้มีหน้าที่ตรวจชำระและร่างประมวลกฎหมายอาญา

แต่ทว่าการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าควรใช้ระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายมากกว่าระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษนั้น ทำให้กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ไม่ทรงพอพระหฤทัยและไม่ทรงเป็นธุระในการร่างประมวลกฎหมาย^{๑๔}

นายโตกิจิ Tokichi Masao

^{๑๔} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารกระทรวงยุติธรรม รัชกาลที่ ๖ หมายเลข ย ๑/๑ รายงานกรมพระสวัสดิวัดนวิศิษฎ์ถวายพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

งานร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้เริ่มต้นขึ้น และได้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความ civile สำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. ๑๑๕ และรัฐบาลไทยได้จ้างนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสเพิ่มขึ้นอีกสามคน คือ

๑. นายมองชาวิล (Moncharville) ครูใหญ่โรงเรียนกฎหมายของอียิปต์

๒. ศาสตราจารย์ริวเอร์ (Rivier)

๓. นายเรอเน่ กียอง (René Guyon)

ทั้งสามคนทำงานเป็นผู้ช่วยที่ปรึกษาทางกฎหมาย (Assistant Legal Advisor) ภายใต้การบังคับบัญชาของนายมาซาโอะ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาอาวุโสทางกฎหมาย (Senior Legal Advisor) ซึ่งในพ.ศ. ๒๔๕๑ นี้เอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ นายมาซาโอะ และที่ปรึกษาชาวฝรั่งเศสทั้งสามคน คณะกรรมการร่างกฎหมายและพิจารณาตรวจร่างกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดำเนินงานไปอย่างล่าช้า เพราะคณะกรรมการมีความคิดแตกแยกกัน ระหว่างนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกคณะหนึ่ง อันมีพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นประธาน มีหน้าที่ในการพิจารณาร่างกฎหมายวิธีสบัญญัติขึ้นใช้บังคับไปพลางก่อน จนกว่าจะมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาฉบับที่สมบูรณ์ออกใช้^{๑๙}

นายเรอเน่ กียอง (René Guyon) คนนั่ง

มหาอำมาตย์ตรี พระยามานวราชเสวี (ปลอด-วิเชียร ณ สงขลา) คนยืน

^{๑๙} ๑๒๕ ปี Council of State สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน, เอกสารอัดสำเนา, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, หน้า ๑๘-๒๐.

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ นี้ ได้มีการประกาศใช้เพิ่มเติมคือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. ๑๒๗ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗ ในการร่างกฎหมายช่วงแรกนี้ถึงแม้ได้จัดตั้งกระทรวงยุติธรรมและวางระบบงานศาลเสียใหม่ แต่การเจรจาความเมืองกับต่างประเทศยังไม่เป็นผลสำเร็จ จึงมีการปรับปรุงกฎหมายเหล่านี้ใหม่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชาวต่างประเทศ

เมื่อสิ้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินนโยบายสืบเนื่องต่อมา และทรงเร่งงานการจัดทำประมวลกฎหมาย โดยมอบหมายให้คณะกรรมการร่างกฎหมายชาวฝรั่งเศสภายใต้การอำนวยการของนายเรอเน่ กียอง (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น นายพิชาญ บุณยง) เป็นผู้ตระเตรียมต้นร่างกฎหมายต่างๆ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการชำระประมวลกฎหมายเพื่อพิจารณาและแก้ไข พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยในงานร่างกฎหมายมาก ทรงแต่งตั้งกรรมการฝ่ายไทยเพิ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๙ และในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ก็ได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นการแน่นอนขึ้นโดยให้พระยามานวราชเสวี (ปลอด-วิเชียร ณ สงขลา) เป็นเลขานุการประจำกองกรรมการชำระประมวลกฎหมาย^{๒๐}

^{๒๐} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๖๐ ปี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, หน้า ๓.

ในวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๔๖๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมร่างกฎหมาย โดยยกกองกรรมการชำระประมวลกฎหมายขึ้นเป็นกรมชั้นอธิบดี ซึ่งในเวลานั้น มีนักกฎหมายฝรั่งเศสเข้ามาช่วยปฏิบัติงานทางด้านการร่างกฎหมายและรับปรึกษาให้ความเห็นแก่หน่วยงานของรัฐ เช่น นายชาร์ลส์ เลเวสก์ นายเรอเน่ กาโซ ดังนั้น การจัดตั้งกรมร่างกฎหมายจึงได้รับ อิทธิพลมาจากประเทศฝรั่งเศสโดยตรง

เมื่อได้มีการจัดตั้งกรมร่างกฎหมายในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ แล้ว จึงได้มีการประกาศใช้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑-๒ ขึ้นใช้บังคับในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ และ บรรพ ๓ ประกาศใช้ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ โดยที่ต่างประเทศตั้งเงื่อนไขว่าเขตอำนาจของศาลกงสุลและอำนาจถอนคดีของชาวต่างประเทศจะเป็นอันยกเลิกเมื่อพ้น ๕ ปี นับแต่ประเทศไทยได้มีประมวลกฎหมายต่างๆ ครบถ้วน คือเมื่อประเทศไทยเป็นประเทศศิวิไลซ์ งานร่างประมวลกฎหมายจึงเป็นงานที่ประเทศไทยได้พยายามเร่งรัดมา โดยตลอด เพื่อให้ได้รับเอกราชทางการศาลที่สมบูรณ์^{๒๑}

ภายหลังการเปลี่ยนการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีประกาศพระบรมราชโองการเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๗๕ โอนกรมร่างกฎหมายในกระทรวงยุติธรรมไปขึ้นต่อ “คณะกรรมการราษฎร” เพื่อความสะดวกในการดำเนินการออกกฎหมาย และต่อมากรมร่างกฎหมายเป็นกรมอิสระที่ขึ้นตรงต่อคณะรัฐมนตรี

และในที่สุดประเทศไทยได้รับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตคืนจากประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศสุดท้ายในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยถือว่าได้รับการยอมรับจากอารยประเทศว่าประเทศไทยมีระบบกฎหมายที่เป็นหมวดหมู่และสามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคม

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๑๑ และทรงเป็นองค์พระผู้ก่อตั้งที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เคา์นซิลออฟสเตต Council of State ขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกและสืบสานแนวทางพระราชดำริเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินและผดุงความยุติธรรมให้ปวงชนชาวไทยมาตลอดรัชสมัยของพระองค์ อันเปรียบเสมือนการวางรากฐานองค์การพิจารณาคดีปกครองที่เรียกว่า **ศาลปกครอง** ให้บังเกิดแรกมีขึ้นในประเทศไทย และในเวลาอีก ๑๔๑ ปีต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครองในวันพฤหัสบดีที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ เพื่อให้ศาลปกครองได้ทำหน้าที่อำนวยความยุติธรรมทางปกครองของประเทศ อันนำความปลาบปลื้มเป็นล้นพ้นแก่ปวงชนชาวไทย ในพระมหากรุณาธิคุณขององค์บูรพมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์อย่างหาที่สุดมิได้

“....ในประเทศคอนติเนนตยุโรป มีอาทิ ฝรั่งเศส เยอรมัน ฯลฯ และในประเทศญี่ปุ่น ได้มีศาลปกครองตั้งขึ้นแยกจากศาลยุติธรรมเพื่อวินิจฉัยคดีปกครอง แต่ในประเทศสยาม มิได้มีศาลปกครองเช่นนั้น เหตุฉะนั้น ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำของฝ่ายปกครอง จึงมีทางที่จะฟ้องร้องหรือร้องทุกข์ได้เพียงจำกัดและโดยวิธีต่างๆ

๑. โดยฟ้องเจ้าหน้าที่ในทางปกครองต่อศาลยุติธรรม
๒. โดยอุทธรณ์คำสั่งหรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ในทางปกครอง
๓. โดยร้องทุกข์ต่อผู้มีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ในทางปกครองตามที่บทกฎหมายได้อนุญาตไว้
๔. โดยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...”^{๒๒}

“... เราจะยกฐานะกรมร่างกฎหมายให้มีสภาพเป็นศาลปกครองอย่างที่เขาได้กระทำมาแล้วหลายประเทศ.... วิธีนี้เราประสงค์อยากให้ราษฎรได้รับความยุติธรรมจริงๆ ถ้าคำสั่งการปกครองเป็นคำสั่งผิดแล้ว มีหนทางร้องเรียน....”

หลวงประดิษฐมนูธรรม

๖ ธันวาคม ๒๔๗๖^{๒๓}

๒๒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประชุมกฎหมายมหาชนและเอกชนของ ปรีดี พนมยงค์, (โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: ๒๕๒๖), หน้า ๒๖๙-๒๗๒.

๒๓ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓๙/๒๔๗๖ (วิสามัญ) เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๗๖

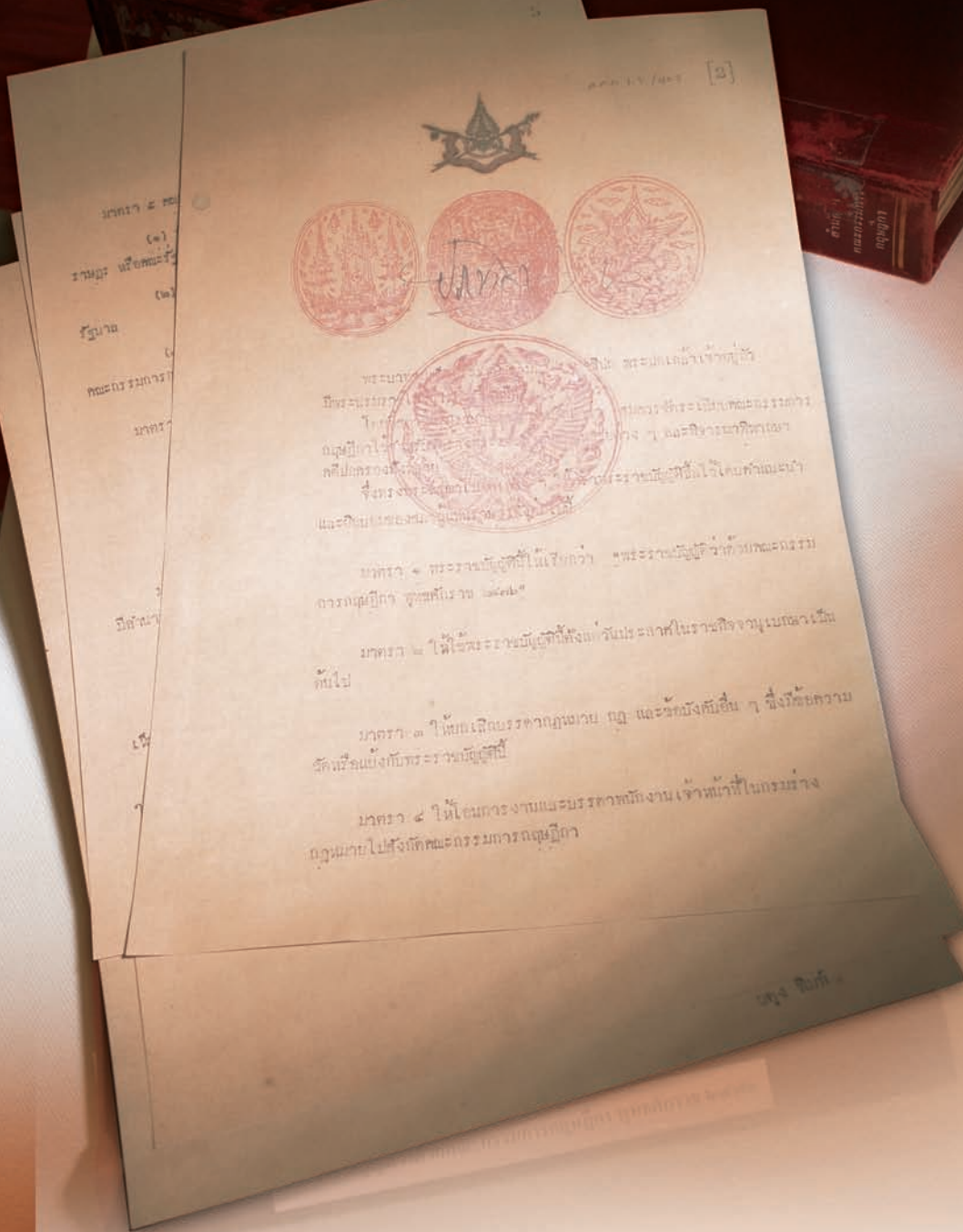
การจัดตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกา ในปีพุทธศักราช ๒๔๗๖

ภายหลังจากประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎรในปี ๒๔๗๕ นายปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานกฎหมายปกครองและนำไปสู่การจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อำนาจในการบริหารการปกครองเปลี่ยนมาสู่ระบอบประชาธิปไตย หน่วยงานราชการต่างๆ ได้จัดองค์กรใหม่เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ การปกครอง การเรียนการสอนเกี่ยวกับกฎหมายปกครองก็ยังคงดำเนินการสอนเรื่อยมา และได้รับการบรรจุเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรชั้นปริญญาตรีและเป็นวิชาบังคับวิชาหนึ่งในหลักสูตรวิชานิติศาสตร์มาจนถึงปัจจุบัน

นายปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม) เป็นผู้หนึ่งที่ประสงค์จะให้มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นในประเทศไทย เพื่อทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย “คดีปกครอง” หรือ ข้อพิพาททางปกครองระหว่างรัฐกับเอกชนในลักษณะเดียวกันกับ “สภาแห่งรัฐ” (Conseil d'Etat) หรือ เคาน์ซิลออฟสเตต ของประเทศฝรั่งเศส และกลุ่มประเทศภาคพื้นทวีปยุโรปอื่นๆ ที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย เช่น เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก อิตาลี กรีซ เคาน์ซิลออฟสเตตของกลุ่มประเทศเหล่านั้นมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ๒ ประการ คือ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร และ ทำหน้าที่เป็น “ศาลปกครอง” พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาททางปกครองระหว่างรัฐกับเอกชน แต่เนื่องจากเวลานั้นสถานการณ์บ้านเมืองยังไม่เหมาะสมที่จะเรียกองค์กรที่จะตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีปกครองว่า “ศาล” เนื่องจากสัญญาทางพระราชไมตรีเกี่ยวกับการถอนคดีจากอำนาจของศาลไทยยังมีอยู่ และหากไทยตั้งศาลใหม่ เกรงว่าต่างประเทศจะอ้างเอาเหตุการณ์การตั้งศาลใหม่เข้ามาแทรกแซงการบริหารราชการแผ่นดินได้ จึงใช้ชื่อองค์กรดังกล่าวว่า “คณะกรรมการกฤษฎีกา” และได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๔๗๖ จัดตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกาขึ้น และให้มีอำนาจหน้าที่และโครงสร้างอย่างเดียวกับ

“สภาแห่งรัฐ” ของประเทศฝรั่งเศส และมีหน้าที่คล้ายคลึงกับที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยให้คณะกรรมการกฤษฎีกาที่จัดตั้งขึ้นนี้มีฐานะเป็นกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และโอนงานของกรมร่างกฎหมายเดิม ซึ่งทำหน้าที่ร่างกฎหมายอยู่แล้วไปเป็นงานของคณะกรรมการกฤษฎีกาด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๔๗๖ ประกอบด้วย

๑. นายกรัฐมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการโดยตำแหน่ง
๒. กรรมการกฤษฎีกา
๓. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้แบ่งกรรมการกฤษฎีกา ออกเป็น ๒ ประเภท คือ กรรมการกฤษฎีกา และ กรรมการร่างกฎหมาย โดยกรรมการกฤษฎีกานั้น จำแนกเป็น

๒ ประเภท คือ กรรมการกฤษฎีกาสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งพระมหากษัตริย์จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีและได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญ ซึ่งได้แก่รัฐมนตรีทุกคน กรรมการกฤษฎีกานั้นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างกฎหมาย รับปรึกษาให้ความเห็นในทางกฎหมายแก่รัฐบาล และมีอำนาจพิจารณาตีปกรองตามที่จะได้มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการกฤษฎีกา ส่วนกรรมการร่างกฎหมายนั้น พระมหากษัตริย์จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างกฎหมาย และรับปรึกษาให้ความเห็นในทางกฎหมายแก่รัฐบาล

สถานที่ทำการของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้นอยู่ในอาคารหลังเดิมของกรมร่างกฎหมาย โดยตั้งใจว่าจะใช้ชั้นล่างของอาคารสำหรับงานร่างกฎหมาย และใช้ชั้นบนซึ่งเคยเป็นบัลลังก์พิจารณาคดีของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เป็นที่ทำการสำหรับศาลปกครอง

แม้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๔๗๖ จะมีผลใช้บังคับแล้วก็ตาม แต่การพิจารณาวินิจฉัยคดีปกครองก็ยังไม่เกิดขึ้น เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๔๗๖ มีบทบัญญัติว่าคณะกรรมการกฤษฎีกาจะมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีปกครองได้ก็ต่อเมื่อได้มีการตรากฎหมายให้คณะกรรมการกฤษฎีกามีอำนาจนั้นอีกชั้นหนึ่ง เพื่อกำหนดว่าอะไรบ้างที่จะเป็นคดีปกครอง ในทางปฏิบัติคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงทำหน้าที่ในด้านการร่างกฎหมายและการให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ฝ่ายบริหารเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามความพยายามในการผลักดันกฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีปกครองตามเจตนารมณ์เมื่อแรกตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกา ก็ยังคงดำเนินเรื่อยมา มีความพยายามในการยกร่างกฎหมายว่าด้วยอำนาจของคณะกรรมการกฤษฎีกา และกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งสำเร็จเป็นรูปธรรมครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ แต่ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวก็พบอุปสรรคบางประการที่ทำให้ไม่อาจประกาศใช้ได้

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๙๒ รัฐบาลในสมัยนั้นได้มีการตราพระราชบัญญัติเรื่องราร้องทุกข์ พุทธศักราช ๒๔๙๒ จัดตั้ง “คณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์” ขึ้น เป็นคณะกรรมการแยกต่างหากจากคณะกรรมการกฤษฎีกา มีอำนาจวินิจฉัยข้อพิพาททางปกครอง โดยให้สิทธิแก่เอกชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายเนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐบาล หรือเทศบาลปฏิบัติหน้าที่นอกเหนืออำนาจ หรือ ละเลยต่อหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรยื่นเรื่องราร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์ ซึ่งคณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์จะพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ดังกล่าว แล้วแจ้งต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อสั่งการตามที่เห็นควร ซึ่งนายกรัฐมนตรีจะสั่งการตามความเห็นของคณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์หรือไม่ก็ได้ ดังนั้น แม้คณะกรรมการกฤษฎีกา จะยังไม่มีโอกาสทำหน้าที่เป็นองค์กรวินิจฉัยข้อพิพาททางปกครอง ตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๔๗๖ บัญญัติไว้ แต่การมี “คณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์” เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๙๒ ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นอีกครั้งของการมีองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยข้อพิพาททางปกครองให้แก่ประชาชน

อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเมื่อได้รับความเดือดร้อนจากหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในรูปแบบของคณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์ กลับไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ เพราะการดำเนินการอาศัยหลักกฎหมายในทางแพ่งมากเกินไป หรือเพราะขาดการวางระบบการพิจารณาที่เหมาะสม จึงได้มีความพยายามครั้งใหม่ที่จะผลักดันให้เกิดองค์กรที่จะทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางปกครองในรูปแบบขององค์กรตุลาการ เพื่อให้สามารถดำเนินการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีได้โดยอิสระจากฝ่ายบริหารอย่างแท้จริง

“...ระบอบประชาธิปไตยจะดำรงคงอยู่ได้จะต้องมีรากฐานที่มั่นคง รากฐานที่มั่นคงประกอบด้วยโครงสร้างในด้านต่างๆ ของสังคมเป็นจำนวนมาก โครงสร้างของสังคมเหล่านี้จะแก้ไขปัญหาการขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนต่างๆ ที่มีผลประโยชน์แตกต่างกัน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและระดับชาติ

โครงสร้างของสังคมที่ดีจะอ่อนคลายและบรรเทาความรุนแรงของการขัดแย้งในผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ ในระดับต่างๆ โครงสร้างของสังคมจะจัดให้กลุ่มชนต่างๆ มีการทำงานร่วมกันและมองเห็นประโยชน์ร่วมกัน พร้อมๆ กันนั้น รัฐก็ต้องจัดหาองค์กรผู้ชี้ขาดปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ (เช่น คณะกรรมการชี้ขาดข้อพิพาทหรือศาลต่างๆ) ซึ่งองค์กรเหล่านี้ กลุ่มชนที่มีผลประโยชน์ต่างๆ กันจะต้องมีความศรัทธาและมีความสัมพันธ์อยู่กับองค์กร เช่น ศาลท้องถิ่นต้องเป็นคนที่ท้องถิ่นหรือศาลเกษตรต้องประกอบด้วยผู้แทนของชาวนา ผู้เช่านา เป็นต้น....”

(คัดตัดตอนจากบทความเรื่อง “นักนิติศาสตร์หลงทางหรือ”
โดย ศาสตราจารย์ ดร.อมร จันทรสมบูรณ์
ตีพิมพ์ครั้งแรกในวารสารตราชู
เดือนตุลาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๑๗)

การจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๒

ภายหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นักศึกษา นักวิชาการ และประชาชนมีความตื่นตัวในทางการเมือง และทางวิชาการอย่างกว้างขวาง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ ได้บัญญัติขึ้นท่ามกลางบรรยากาศทางการเมืองในลักษณะดังกล่าว เนื้อหาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้สนับสนุนให้มีการจัดตั้ง “ศาลปกครอง” ขึ้น เพื่อเป็นองค์กรที่จะเข้ามาตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ นี้ ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้น โดยให้ตราเป็นพระราชบัญญัติและแยกศาลปกครองต่างหากจากศาลยุติธรรม นับเป็นเวลา ๑๐๐ ปีพอดี ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดตั้งศาลขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๑๗ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนตามพระราชประสงค์ ที่แนวความคิดในการจัดตั้งศาลปกครองเริ่มเป็นรูปเป็นร่างอีกครั้ง และมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่าการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นโดยที่ยังมิได้มีการวางรากฐานให้พร้อม กล่าวคือ การมีพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้พิพากษาศาลปกครองที่มีความรู้ในเรื่องกฎหมายปกครองอย่างแท้จริง การสร้างความเข้าใจให้ข้าราชการซึ่งเป็นฝ่ายปกครองเห็นชอบและยอมรับว่าศาลปกครองที่จะจัดตั้งขึ้นนั้น ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดการกระทำของฝ่ายปกครองอย่างมีหลักเกณฑ์แห่งความถูกต้องและสมเหตุสมผล และสุดท้ายซึ่งเป็นข้อสำคัญมากก็คือการวางรากฐานให้ประชาชนรู้สึกสำนึกในสิทธิอันควรมีควรได้ของตน กล่าวที่จะเรียกร้องให้มีการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการร้องทุกข์ พ.ศ. ... เพื่อปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเรื่องราวร้องทุกข์เดิม เพื่อวางรากฐานในเรื่องดังกล่าว อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการจัดตั้งศาลปกครองในอนาคต แต่ไม่ทันที่จะได้เห็นหน้าวางรากฐานการจัดตั้งศาลปกครองอย่างที่ได้วางแผนไว้แต่เดิมก็เกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เสียก่อน

หลังการยึดอำนาจการปกครองประเทศโดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ คณะปฏิรูปแผ่นดินได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ แทน รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลปกครอง การดำเนินการเพื่อจัดตั้งศาลปกครองจึงหยุดชะงักลงอีกครั้ง ต่อมาเมื่อมีการปฏิวัติในวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๐ และประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ แทน รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นได้แถลงนโยบายที่จะเร่งรัดจัดตั้งศาลปกครอง แต่เนื่องจากรัฐบาลชุดดังกล่าวบริหารงานได้เพียงปีเศษเท่านั้น การดำเนินการจึงยังไม่คืบหน้า จนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ แต่

รัฐธรรมนูญฉบับนี้กลับมิได้บัญญัติเรื่องของการศาลปกครองไว้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยศาสตราจารย์ ดร.อมร จันทรมานูญ รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาในสมัยนั้นได้ริเริ่มผลักดันให้มีการปรับปรุงคณะกรรมการกฤษฎีกาตามแนวความคิดเดิมที่เคยเสนอไว้เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๗ คือการวางรากฐานในด้านต่างๆ เพื่อให้พร้อมสำหรับการจัดตั้งศาลปกครองในอนาคต จนนำไปสู่การตราพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๕๒๒ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช ๒๔๗๖ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๔๙๒ และบัญญัติให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท เรียกว่า “กรรมการร่างกฎหมาย” และ “กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์”

กรรมการร่างกฎหมายนั้น มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีหรือมติของคณะรัฐมนตรี

สำหรับกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์นั้น มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามวิธีพิจารณาคดีในลักษณะเดียวกับการพิจารณาของศาล แล้วเสนอคำวินิจฉัยให้นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร

สำหรับระบบการร้องทุกข์ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการจัดตั้งศาลปกครองต่อไปในอนาคตนั้น ได้นำเอา “ระบบไต่สวนหาข้อเท็จจริง” มาใช้ รวมทั้งมีการถ่วงดุลอำนาจวินิจฉัย โดย “พนักงานผู้รับผิดชอบสำนวน” โดยการร้องทุกข์นั้นเริ่มจากเอกชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร หรือการกระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย สามารถร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา และไม่เสียค่าธรรมเนียม

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับเรื่องร้องทุกข์แล้ว เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน จัดทำเป็นบันทึกสรุปสำนวนเสนอต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์จะตรวจสอบข้อเท็จจริงอีกครั้ง และแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมให้ครบถ้วน พร้อมทั้งให้โอกาสผู้ร้องทุกข์ และหน่วยงานของรัฐชี้แจงแสดงพยานหลักฐานของตน หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็น “พนักงานผู้รับผิดชอบสำนวน” จะทำ “คำแถลงการณ์” โดยให้ความเห็นอิสระทั้งในด้านข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เป็นการชี้ขาดเบื้องต้น คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์จะพิจารณาคำแถลงการณ์ แล้วจากนั้นจะปรึกษาหารือเป็นองค์คณะ เพื่อลงมติวินิจฉัยชี้ขาดและเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อสั่งการ หากนายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วย จะต้องระบุเหตุผลของการสั่งการดังกล่าว ด้วยเหตุนี้รูปแบบและผลคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์นั้น จึงไม่อาจถือว่ามีรูปแบบเช่นเดียวกับศาลปกครองได้ เพราะคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์จะมีผลบังคับทางกฎหมาย ก็ต่อเมื่อนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลให้ความเห็นชอบเสียก่อน ในขณะที่การพิจารณาคดีในรูปแบบของศาลปกครองนั้น คำวินิจฉัยของศาลเป็นเด็ดขาดและฝ่ายปกครองต้องยอมรับปฏิบัติตาม ความพยายามในการจัดตั้ง “ศาลปกครอง” จึงยังคงดำเนินต่อไป

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ รัฐบาลในขณะนั้นซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่ารัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาบุคลากรและกระบวนการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ตลอดจนเตรียมปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้พร้อมเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งศาลปกครองภายใน ๔ ปี จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบบริหารราชการแผ่นดิน (ค.พ.ร.) เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย คณะกรรมการพัฒนาระบบบริหารราชการแผ่นดิน พิจารณาแล้วเห็นชอบกำหนดมาตรการและขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการ โดยแยกออกเป็น ๔ มาตรการ คือ

มาตรการที่หนึ่ง คือการตรากฎหมายว่าด้วยการพิจารณาเรื่องทางปกครองและการดำเนินการรองรับกฎหมายดังกล่าว โดยได้ดำเนินการร่างกฎหมายที่สำคัญ ๒ ฉบับ คือ “ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.” และ “ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.”

มาตรการที่สอง การพัฒนาคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์และอำนาจหน้าที่เพื่อการจัดตั้งศาลปกครอง โดยแบ่งออกเป็นสองขั้นตอน คือ พัฒนาคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ก่อนการจัดตั้งศาลปกครอง และทำการกระจายกระบวนการวินิจฉัยร้องทุกข์ไปสู่ส่วนภูมิภาค และ ดำเนินการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ให้ทำหน้าที่เป็นศาลปกครองได้อย่างเต็มรูปแบบโดยกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อให้คดีปกครองทั้งหลายเข้าสู่การพิจารณาวินิจฉัยโดยคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ในฐานะที่เป็นศาลปกครองเต็มรูปแบบ โดยการวินิจฉัยไม่จำเป็นต้องส่งให้นายกรัฐมนตรีสั่งการอีกต่อไป

มาตรการที่สาม การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีปกครองเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งศาลปกครอง โดยการสร้างนักกฎหมายที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกฎหมายปกครองเพิ่มขึ้น ตามสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานต่างๆ

มาตรการที่สี่ การจัดเตรียมปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งศาลปกครอง ประกอบด้วยแผนงานประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้าใจและคุ้นเคยกับกระบวนการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ คดีปกครอง และศาลปกครอง และแผนงานจัดหาสถานที่ทำการให้แก่สำนักงานคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

ทว่าได้มีการยุบสภาเสียก่อนเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๘ แต่อย่างไรก็ตามในปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ นั้นเอง รัฐสภาได้แก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ โดยเพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยศาลปกครอง กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้จัดตั้งศาลปกครองในระบบศาลคู่ และกระบวนการพัฒนาคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ไปสู่การจัดตั้งศาลปกครองก็ยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

การพัฒนาคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์สู่การจัดตั้งศาลปกครอง

ความพยายามในการผลักดันให้มีการจัดตั้งศาลปกครองในระบบศาลคู่ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ความพยายามในการจัดตั้งศาลปกครองจึงได้เด่นชัดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลปกครองในระบบศาลคู่ กล่าวคือให้จัดตั้งศาลปกครองเป็นเอกเทศแยกต่างหากจากศาลอื่น เพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยคดีปกครองและให้แต่งตั้งตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และหน่วยงานธุรการของศาลปกครองที่เป็นอิสระขึ้นโดยเฉพาะ และอีก ๒ ปี ต่อมา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ และหลังจากนั้นก็ได้มีการเตรียมการในด้านต่างๆ เพื่อให้ศาลปกครองพร้อมเปิดทำการ ทั้งในเรื่องการจัดทำร่างกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือ ประกาศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีปกครอง การเตรียมการจัดตั้ง กำหนดเขตอำนาจของศาลปกครอง และการเตรียมเปิดทำการศาลปกครอง การเตรียมการสรรหาตุลาการศาลปกครอง เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการในด้านต่างๆ ที่กล่าวมานั้นได้ดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ศาลปกครองสามารถเปิดทำการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้โดยเร็ว

ศาลปกครองไทย
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหाराชา

วันจันทร์ที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๓ เกือบ ๑ ปี นับจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลบังคับใช้ เป็นวันอันสำคัญที่ศาลปกครองจะต้องจารึกไว้ในประวัติศาสตร์แห่งการก่อตั้ง เมื่อคณะตุลาการศาลปกครองสูงสุดชุดแรก ได้เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และอีก ๘ เดือนนับจากนั้นในวันพุธที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ คณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้นชุดแรก ก็ได้เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระราชดำรัส มีความตอนหนึ่งว่า

“.....ตุลาการศาลปกครองมีหน้าที่ที่สำคัญ และเป็นหน้าที่ที่คล้ายกับตุลาการศาลยุติธรรม แต่ว่าเป็นหน้าที่ที่พิเศษ จึงได้มีการตั้งศาลนี้ขึ้น ที่ท่านได้กล่าวคำปฏิญาณนั้นก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะที่จะทำให้มีความยุติธรรมในประเทศ และจะใช้ความยุติธรรมที่มีอยู่ในใจในการปฏิบัติงาน ข้อนี้เป็นข้อสำคัญมาก นอกจากความรู้ที่ท่านมีในด้านวิชาการ ส่วนใหญ่ท่านมีความรู้วิชาการในทางนิติศาสตร์ ในทางรัฐศาสตร์ ในการปกครอง ในทางสังคม แต่ว่าต้องมีความรู้อื่นๆ เพื่อมาประกอบ ซึ่งท่านอาจจะไม่ได้เรียนมา หรือไม่ได้ปฏิบัติมา เพราะว่า การปฏิบัติในหน้าที่ของท่านจะต้องมีความรู้กว้างขวาง ทั้งในความรู้วิชาการ ทั้งมีความรู้ในการปฏิบัติ ถ้าประมวลความรู้วิชาการ กับความรู้ในการปฏิบัติ นั้น ก็เชื่อว่าท่านจะสามารถทำหน้าที่อย่างดี เพื่อความสงบสุข และความยุติธรรมในประเทศ...”

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณใหญ่หลวงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหाराชา ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะตุลาการศาลปกครองสูงสุด และ คณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้นชุดแรก เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ พร้อมทั้งพระราชทานพระราชดำรัส เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจ และได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเช่นนี้กับคณะตุลาการศาลปกครองสูงสุด และ คณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้นทุกชุด

ภายหลังคณะตุลาการศาลปกครองสูงสุด และคณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้นชุดแรกได้เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ศาลปกครองสูงสุด และ ศาลปกครองกลาง ก็ได้เปิดทำการเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔ จึงอาจกล่าวได้ว่าในที่สุดแล้วความพยายามในการจัดตั้งองค์กรวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางปกครอง ซึ่งเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๑๗ ได้สำเร็จเป็นรูปธรรมเพื่ออำนวยความยุติธรรมทางปกครองให้แก่ประชาชนชาวไทยในอีก ๑๒๗ ปี ต่อมา ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

พระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง
พ.ศ. ๒๕๔๒

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๒
เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ
โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า
โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและ
วิธีพิจารณาคดีปกครอง
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำ
และยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง
และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒”

/มาตรา ๒

มาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง
พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า

ก่อนเข้ารับหน้าที่ตุลาการศาลปกครองครั้งแรก ตุลาการศาลปกครองต้องถวายสัตย์
ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า
ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่
ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง
เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุข
แห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ”

การเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ของคณะตุลาการศาลปกครองสูงสุด

ครั้งที่ ๑	วันจันทร์ที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๓	ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
ครั้งที่ ๒	วันจันทร์ที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๗	ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
ครั้งที่ ๓	วันอังคารที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๙	ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
ครั้งที่ ๔	วันพุธที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๑	ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

การเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ของคณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้น

ครั้งที่ ๑	วันพุธที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔	ณ ศาลาเริง วังไกลกังวล
ครั้งที่ ๒	วันศุกร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๕	ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
ครั้งที่ ๓	วันพุธที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๖	ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
ครั้งที่ ๔	วันพุธที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๘	ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
ครั้งที่ ๕	วันจันทร์ที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๑	ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล

นอกจากการเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ศาลปกครองยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้คณะตุลาการศาลปกครองและข้าราชการฝ่ายศาลปกครองเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายสัตย์ครุฑตุลาการศาลปกครอง เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เวลา ๑๖.๔๐ น. พร้อมทั้งได้พระราชทานพระราชดำรัสด้วย

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

ศาลปกครองสูงสุด

ความเป็นธรรม คือภารกิจของเรา

“ ณ วันนี้ ซึ่งตรงกับวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองกลางซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้เปิดทำการตามกฎหมายแล้ว ตุลาการศาลปกครองทุกคนตระหนักถึงความสำคัญในหน้าที่ที่จะต้องให้ความยุติธรรมอย่างดีที่สุดและด้วยความรวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันในสิทธิและเสรีภาพ ในขณะที่เดียวกันก็จะให้ความคุ้มครองกับประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งสองด้านพร้อมๆ กัน...”

ศาสตราจารย์ ดร. อักขราทร จุฬารัตน

ประธานศาลปกครองสูงสุด

๙ มีนาคม ๒๕๔๔

ศาลปกครอง องค์การตุลาการจัดตั้งขึ้นเป็นเอกเทศแยกต่างหากจากศาลยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง ซึ่งเป็นคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครอง หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง ในเรื่องเกี่ยวกับการออกกฎ คำสั่ง หรือกระทำการอื่นใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากการออกกฎ คำสั่ง หรือละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร คดีที่เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลกระทำการหรือละเว้นกระทำการ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การยื่นฟ้องคดีบางประเภทประชาชนสามารถยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดได้โดยตรง เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้สามารถยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดได้เลยโดยไม่ต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นก่อน กรณีเหล่านี้ได้แก่

- คดีพิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทตามที่ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดประกาศกำหนด
- คดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของพระราชกฤษฎีกา หรือกฎที่ออกโดยคณะรัฐมนตรีหรือโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี
- คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด

สำหรับการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ประชาชนสามารถมายื่นคำฟ้องด้วยตนเองต่อพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง หรือส่งคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนเจ้าหน้าที่ของถึงสำนักงานศาลปกครองแห่งที่ประสงค์จะยื่นคำฟ้อง ซึ่งโดยทั่วไป จะต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นที่ตนมีภูมิลำเนา หรือศาลปกครองชั้นต้นที่มูลคดีเกิดขึ้น ยกเว้นเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองสูงสุดจะต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดโดยตรง โดยมีเงื่อนไขคือ คดีที่จะยื่นฟ้องจะต้องเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ผู้ที่ประสงค์จะยื่นฟ้องคดีจะต้องมีการดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนแล้ว คดีที่ยื่นฟ้องอยู่ในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้สามารถมายื่นฟ้องได้ และผู้ที่ประสงค์จะยื่นฟ้องคดีจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น

ปัจจุบัน ศาลปกครองเปิดทำการแล้วทั้งสิ้น ๙ แห่ง ได้แก่

ศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองกลาง

เลขที่ ๑๒๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

ศาลปกครองสูงสุด

มีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักร

ศาลปกครองกลาง

มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี

ปทุมธานี ราชบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และ จังหวัดอื่น

ที่ไม่ได้อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองในภูมิภาคแห่งใดแห่งหนึ่ง

ศาลปกครองเชียงใหม่

เลขที่ ๒๒ ถนนชูปเปอร์ไฮเวย์ (เชียงใหม่-ลำปาง) ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

ศาลปกครองเชียงใหม่

มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย
แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมใน
จังหวัดน่าน พะเยา แพร่ และอุตรดิตถ์

ศาลปกครองสงขลา

เลขที่ ๑๑๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ๙๐๑๐๐

ศาลปกครองสงขลา

มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสงขลา ตรัง พัทลุง สตูล
และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา

ศาลปกครองนครราชสีมา

เลขที่ ๓๔๕ หมู่ที่ ๖ บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๐๐๐

ศาลปกครองนครราชสีมา

มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ
และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมในจังหวัดบุรีรัมย์ ยโสธร ร้อยเอ็ด
ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ

ศาลปกครองขอนแก่น

เลขที่ ๑๗๗/๔๘ ถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

ศาลปกครองขอนแก่น มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมในจังหวัดนครพนม เลย มุกดาหาร สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู และอุดรธานี

ศาลปกครองพิษณุโลก

เลขที่ ๗๒๓/๑๓-๑๗ ถนนพิชัยสงคราม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

ศาลปกครองพิษณุโลก มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร เพชรบูรณ์ และสุโขทัย

ศาลปกครองระยอง

เลขที่ ๗๗๗ ถนนสุขุมวิท ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ๒๑๑๕๐

ศาลปกครองระยอง มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่จังหวัดระยอง จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ปราจีนบุรี และสระแก้ว

ศาลปกครองนครศรีธรรมราช

เลขที่ ๖/๑๕๗-๑๖๖ ถนนพัฒนาการคูขวาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

ศาลปกครองนครศรีธรรมราช มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมใน จังหวัดชุมพร และระนอง

ศาลปกครองใช้วิธีพิจารณาคดีด้วยระบบ **ไต่สวน** โดยศาลจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ทั้งในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่างๆ ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่คู่กรณีเสนอเท่านั้น หากศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอต่อการวินิจฉัยคดี ศาลอาจเรียกคู่กรณีมาไต่สวนหรือสั่งให้คู่กรณีแสดงพยานหลักฐานเพิ่มเติม หรือศาลอาจออกไปเดินเผชิญสืบ (การไปสืบเสาะหาข้อเท็จจริง ณ สถานที่เกิดเหตุ) เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่จำเป็นต่อการพิจารณาพิพากษาคดีอย่างครบถ้วน

การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในระบบไต่สวนจะกระทำโดย **ตุลาการเจ้าของสำนวน** ซึ่งจะทำหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานให้ครบถ้วนก่อนที่องค์คณะพิจารณาพิพากษาจะทำการพิจารณาวินิจฉัยคดี ซึ่งตุลาการเจ้าของสำนวนจะต้องทำเพื่อประโยชน์ของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายและจะต้องเปิดโอกาสให้คู่กรณีแต่ละฝ่ายได้ตรวจสอบและโต้แย้งคัดค้านข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ ซึ่งการแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลปกครองประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ การทำคำฟ้อง การทำคำให้การ การทำคำคัดค้านคำให้การ และการทำคำให้การเพิ่มเติม แต่ละขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การทำคำฟ้อง

ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองจะต้องจัดทำคำฟ้องยื่นต่อศาล คำฟ้องเป็นการให้รายละเอียดในเรื่องที่เป็นสาเหตุของการเกิดข้อพิพาท และควรมีรายละเอียดในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- ชื่อและที่อยู่ของผู้ฟ้องคดี
- ชื่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี
- การกระทำอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีพร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง
- คำขอว่าผู้ประสงค์จะให้ศาลปกครองมีคำสั่งหรือคำพิพากษาคืออย่างไร
- ลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี

เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นคำฟ้องมายังศาลแล้ว ถ้าคดีที่ยื่นฟ้องเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองและรายละเอียดของคำฟ้องครบถ้วนสมบูรณ์ ศาลจะมีคำสั่งให้รับคำฟ้องนั้นไว้พิจารณา แต่ถ้าคำฟ้องนั้นยังไม่สมบูรณ์และยังแก้ไขได้ ศาลจะให้ผู้ฟ้องคดีดำเนินการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ถ้าผู้ฟ้องคดีไม่มีการแก้ไขภายในระยะเวลาดังกล่าวหรือเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ หรือเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ศาลจะมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องนั้นไว้พิจารณาและจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

๒. การทำคำให้การ

หากศาลปกครองมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณาแล้ว ศาลจะส่งสำเนาคำฟ้องและสำเนาพยานหลักฐานให้ผู้ถูกฟ้องคดีทำคำให้การมายื่นต่อศาลภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำฟ้องหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีอาจทำคำให้การโดยยอมรับหรือโต้แย้งคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีที่เห็นว่าไม่ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริง โดยจะต้องทำเป็นหนังสือส่งมาที่ศาลปกครอง แต่ถ้าผู้ถูกฟ้องคดี ไม่ทำคำให้การพร้อมทั้งพยานหลักฐานยื่นต่อศาลปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนด ศาลจะถือว่าผู้ถูกฟ้องคดียอมรับข้อเท็จจริงตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้าง ซึ่งศาลจะพิจารณาคดีต่อไปตามความเห็นเป็นการยุติธรรม

๓. การทำคำคัดค้านคำให้การ

หลังจากที่ผู้ถูกฟ้องคดียื่นคำให้การต่อศาลภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ศาลจะส่งสำเนาคำให้การพร้อมทั้งสำเนาพยานหลักฐานให้ผู้ฟ้องคดี เพื่อให้ผู้ฟ้องคดีทำคำคัดค้านคำให้การ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ฟ้องคดียอมรับหรือคัดค้านคำให้การหรือพยานหลักฐานที่ผู้ถูกฟ้องคดียื่นต่อศาล โดยผู้ฟ้องคดีจะต้องยื่นคำคัดค้านคำให้การเป็นหนังสือต่อศาลภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำให้การหรือยื่นภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่หากผู้ฟ้องคดีไม่มีประเด็นใดจะคัดค้านหรือไม่ต้องการที่จะทำคำคัดค้านคำให้การ ผู้ฟ้องคดีจะต้องทำหนังสือแจ้งให้ศาลทราบภายใน ๓๐ วัน หรือภายในเวลาที่ศาลกำหนด และถ้าผู้ฟ้องคดีไม่แจ้งให้ศาลทราบ ศาลอาจจะสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความก็ได้

๔. การทำคำให้การเพิ่มเติม

เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นคำคัดค้านคำให้การต่อศาลแล้ว ศาลจะส่งสำเนาคำคัดค้านคำให้การนั้นไปให้ผู้ถูกฟ้องคดีเพื่อทำคำให้การเพิ่มเติมเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้านคำให้การ หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และเมื่อศาลได้รับคำให้การเพิ่มเติมจากผู้ถูกฟ้องคดีแล้ว ศาลจะส่งสำเนาคำให้การเพิ่มเติมนั้นให้ผู้ฟ้องคดีทราบต่อไป

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีได้แล้ว ตุลาการเจ้าของสำนวนจะจัดทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงจัดส่งให้คู่กรณีทุกฝ่ายทราบอีกครั้งหนึ่ง และจัดทำบันทึกสรุปสำนวนเพื่อเสนอต่อองค์คณะพิจารณาพิพากษาและตุลาการผู้แถลงคดีพิจารณาต่อไป และหากองค์คณะเห็นว่าคดีไม่มีกรณีที่ต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ตุลาการหัวหน้าคณะจะมีคำสั่งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงและจะแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน โดยเมื่อมีการกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว ศาลจะไม่รับพยานหลักฐานของคู่กรณีที่ส่งหลังวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงไว้เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนคดี และจะไม่ส่งสำเนาพยานหลักฐานดังกล่าวให้คู่กรณีทราบ

ในคดีหนึ่งๆ ของศาลปกครองจะต้องมีการนั่งพิจารณาคดีอย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะพิจารณาพิพากษา โดยศาลจะแจ้งกำหนดวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกพร้อมทั้งส่งสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวนให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน และหากคู่กรณีประสงค์จะยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ รวมทั้งพยานหลักฐานประกอบคำแถลงดังกล่าว คู่กรณีต้องยื่นต่อศาลก่อนวันนั่งพิจารณาคดีหรืออย่างช้าที่สุดในระหว่างการนั่งพิจารณาคดี

คำแถลงเป็นหนังสือของคู่กรณีจะยกข้อเท็จจริงที่ไม่เคยยกขึ้นอ้างไว้แล้วไม่ได้ เว้นแต่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นสำคัญในคดีที่คู่กรณีผู้ยื่นสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุจำเป็นที่ทำให้ไม่อาจเสนอต่อศาลได้ก่อนหน้านั้น แต่ศาลจะรับฟังและนำข้อเท็จจริงดังกล่าวไปใช้ในการพิจารณาคดีได้ก็ต่อเมื่อได้เปิดโอกาสให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งแสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันหรือหักล้างแล้วเท่านั้น

ในวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก ศาลจะสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นของคดี แล้วให้คู่กรณีแถลงด้วยวาจาประกอบคำแถลงเป็นหนังสือที่ได้ยื่นไว้ก็ได้ จากนั้น ตุลาการผู้แถลงคดีจะเสนอคำแถลงการณ์ด้วยวาจาซึ่งเห็นความเห็นของตนต่อองค์คณะ จากนั้น องค์คณะจะปรึกษากันเพื่อพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีนั้นๆ โดยศาลจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาในวันนั้นหรือวันอื่นก็ได้

กระบวนการวิธีพิจารณาคดีของศาลปกครองมีระบบการถ่วงดุลการใช้อำนาจระหว่างตุลาการศาลปกครองด้วยกัน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อเท็จจริง ซึ่งโดยหลักแล้ว ตุลาการเจ้าของสำนวนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง แต่ต้องเสนอข้อเท็จจริงนั้นต่อตุลาการอื่นในองค์คณะพิจารณาพิพากษา และเสนอต่อ **ตุลาการผู้แถลงคดี** ซึ่งไม่ใช่ตุลาการในองค์คณะพิจารณาพิพากษานั้น โดยอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นจะเป็นผู้แต่งตั้งตุลาการผู้แถลงคดีในศาลปกครองชั้นต้น ซึ่งจะต้องแต่งตั้งจากตุลาการศาลปกครองชั้นต้น และประธานศาลปกครองสูงสุดจะเป็นผู้แต่งตั้งตุลาการผู้แถลงคดีในศาลปกครองสูงสุด โดยจะแต่งตั้งจากตุลาการศาลปกครองสูงสุดหรือตุลาการศาลปกครองชั้นต้นก็ได้

ตุลาการผู้แถลงคดีจะจัดทำ คำแถลงการณ์ ซึ่งเป็นการสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย รวมทั้งความเห็นในการวินิจฉัยคดีเสนอต่อองค์คณะพิจารณาพิพากษาเพื่อประกอบการพิจารณาคดีนั้นๆ อันเปรียบเสมือนความเห็นของตุลาการนายเดี่ยวว่าหากตนมีหน้าที่ตัดสินคดีนั้น ตนจะมีคำพิพากษาอย่างไร ซึ่งการเสนอคำแถลงการณ์จะทำให้องค์คณะพิจารณาพิพากษาใช้อำนาจในการตัดสินคดีมีความรอบคอบมากยิ่งขึ้น เพราะถ้า องค์คณะไม่เห็นด้วยกับคำแถลงการณ์ โดยหลักจะต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุผลที่หนักแน่นและน่าเชื่อถือมากกว่า เพราะจะมีการเปรียบเทียบคำวินิจฉัยและเหตุผลของคำแถลงการณ์ในคดีปกครอง เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้มีการพิมพ์และเผยแพร่คำพิพากษาขององค์คณะพิจารณาพิพากษาและคำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดีควบคู่กันเสมอ

อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองมิได้เป็นเพียงข้อความที่ถูกกำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ เท่านั้น แต่อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองได้ถูกนำมาปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมด้วยความตั้งใจและความซื่อสัตย์สุจริตเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทุกคนไม่ว่าจะเป็นเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งการพิจารณาพิพากษาคดีตามอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองเริ่มขึ้นทันทีที่ศาลปกครองเปิดทำการเป็นวันแรกในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔ คดีแรกที่เข้าสู่ศาลปกครอง คือ คดีหมายเลขดำที่ ๑/๒๕๔๔ โดยเป็นคดีพิพาทระหว่างนายทองแดง อินอิ้ว ที่ ๑ กับพวกรวม ๖๙ คน กับนายอำเภอพรหมพิราม (จังหวัดพิษณุโลก) ในคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย^๑

จากนั้นเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒) ศาลปกครองทั้ง ๒ ชั้นศาล มีคดีเข้าสู่การพิจารณารวมทั้งสิ้นจำนวน ๕๑,๗๕๖ คดี จำแนกเป็นคดีของศาลปกครองสูงสุด ๑๓,๐๗๒ คดี หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒๖ และคดีของศาลปกครองชั้นต้น ๓๘,๖๘๔ คดี หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๗๔ ของคดีรับเข้าทั้งหมด ซึ่งศาลปกครองได้พิจารณาแล้วเสร็จ ๔๐,๑๔๒ คดี คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖๔ ของคดีรับเข้าทั้งหมด โดยมีคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ๑๑,๖๑๔ คดี คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๔๔ ของคดีรับเข้าทั้งหมด

โดยที่คดีปกครองเป็นคดีที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนและสังคมในวงกว้าง และการพิจารณาพิพากษาคดีปกครองคดีใดคดีหนึ่ง จะเป็นการวางหลักกฎหมายปกครองและบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการที่ดีตามหลักนิติธรรม ดังนั้น คำพิพากษาของศาลปกครอง จึงเป็นแนวทางปฏิบัติราชการที่ดีให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติราชการ หรือปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการให้อยู่ภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ของกฎหมายมหาชน ที่มุ่งหมายจะคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม ซึ่งในระยะเวลา ๙ ปีที่ผ่านมา ศาลปกครองมีคำพิพากษาที่เป็นแนวทางหลักปฏิบัติราชการและมีผลต่อการนำไปใช้เป็นบรรทัดฐานและปรับปรุงการปฏิบัติราชการในหน่วยงานของรัฐให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและต่อการบริหารราชการแผ่นดินจำนวนมาก ดังตัวอย่างเช่น

^๑ คดีนี้ เป็นคดีที่โอนมาจากเรื่องที่ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา ตามมาตรา ๑๐๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และเมื่อศาลปกครองเปิดทำการเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔ ศาลปกครองกลางจึงได้รับไว้พิจารณาเป็นคดีหมายเลขดำที่ ๑/๒๕๔๔ ต่อมาเมื่อศาลปกครองพิษณุโลกเปิดทำการ จึงโอนไปเป็นคดีของศาลปกครองพิษณุโลก ตามมาตรา ๑๐๓ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน

คดีมหาวิทยาลัยออกข้อบังคับให้นักศึกษาเขียนวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองออกกฎโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๙/๒๕๔๖

(ก) สรุปคำฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปริญญาโท สาขาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล ฟ้องมหาวิทยาลัยมหิดล ว่าออกข้อบังคับไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากมีเนื้อหากำหนดให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต้องเขียนวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ อันเป็นการสร้างขั้นตอนในการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา โดยไม่จำเป็นและเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ฟ้องคดีและนักศึกษาเกินสมควร

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า สภามหาวิทยาลัยมหิดลอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๐ ออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหิดล ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อบังคับดังกล่าวมีสภาพเป็นกฎ และข้อบังคับดังกล่าวใช้กับนักศึกษาทุกคนที่สมัครเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาตามหลักการและเงื่อนไขต่างๆ เสมอกันทุกคน อีกทั้งไม่มีข้อกำหนดใดที่จะทำให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม โดยเกิดจากความแตกต่างตามเหตุที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แต่อย่างใด นอกจากนั้น การที่ผู้ฟ้องคดีได้เข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรดังกล่าว ในขณะที่ระเบียบฯ ว่าด้วยการทำวิทยานิพนธ์และการสอบวิทยานิพนธ์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ยังใช้บังคับอยู่ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้ฟ้องคดีได้ทราบถึงข้อกำหนดต่างๆ ก่อนสมัครเข้าศึกษาแล้ว จึงชอบที่จะต้องศึกษาค้นคว้ายกระดับความรู้ให้สูงขึ้นจนสามารถสอบผ่านทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกตลอดทั้งการทำและสอบวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ตามหลักสูตรได้ อันเป็นนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของผู้ถูกฟ้องคดี ไม่ใช่เห็นว่าเมื่อข้อกำหนดใดไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถในการศึกษาของตนข้อกำหนดนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะมีลักษณะเป็นการสร้างภาระให้เกิดกับตนเองเกินสมควร ในกรณีที่มิใช่นักศึกษาบางคนไม่สามารถเขียนวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษได้ แต่ได้ใช้วิธีเขียนวิทยานิพนธ์ภาษาไทยก่อนแล้วไปจ้างบุคคลภายนอกแปลเป็นภาษาอังกฤษและนำมาเสนอขอสอบวิทยานิพนธ์นั้น นอกจากไม่ใช่วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่านักศึกษาผู้นั้นมีความรู้ภาษาอังกฤษไม่ถึงระดับมาตรฐานที่สถาบันการศึกษากำหนด และการใช้วิธีการดังกล่าวหากทำให้นักศึกษาผู้นั้นต้องมีการเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเงินน้อยหรือมากเพียงใด ก็เป็นภาระเฉพาะตัวที่เกิดจากการกระทำของนักศึกษาผู้นั้นเอง ภาระดังกล่าวไม่ได้เกิดกับนักศึกษาอื่นซึ่งมีจำนวนเกินร้อยละ ๘๕ ที่สามารถพัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษจนสามารถเสนอเขียนวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษได้ จึงเห็นว่าข้อ ๓๔.๕.๒ ของข้อบังคับฯ ไม่มีเนื้อหาในลักษณะสร้างภาระให้เกิดแก่นักศึกษาเกินสมควร และการให้อำนาจดุลยพินิจของคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยในการพิจารณาอนุมัติให้นักศึกษาผู้ใดใช้ภาษาไทยในการเขียนวิทยานิพนธ์ได้นั้น เห็นว่า การให้อำนาจใช้ดุลยพินิจและการใช้ดุลยพินิจเป็นคนละเรื่องและคนละส่วนกัน กล่าวคือ นักศึกษาผู้ใดจะได้รับการอนุมัติให้ใช้ภาษาไทยในการเขียนวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์หรือไม่นั้น เป็นเรื่องการใช้ดุลยพินิจของคณบดีฯ หากก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมระหว่างนักศึกษาที่คณบดีฯ อนุมัติหรือไม่อนุมัติให้ใช้ภาษาไทยในการเขียนวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ได้ กรณีนี้ก็เป็นเรื่องของคำสั่งที่เกิดจากการใช้ดุลยพินิจของคณบดีฯ หากใช่เป็นเพราะ

ข้อบังคับให้อำนาจใช้ดุลยพินิจซึ่งเป็นเรื่องของกฎแต่อย่างใด ฉะนั้น การวินิจฉัยว่าข้อ ๓๔.๕.๒ ของข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นข้อกำหนดที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม จึงเป็นการวินิจฉัยโดยนำเรื่องการใช้ดุลยพินิจของผู้ได้รับอำนาจไปปะปนกับเรื่องของกฎ และยังเห็นต่อไปด้วยว่า การวินิจฉัยตามแนวเดิมก็จะกลายเป็นว่า กฎใดมีข้อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลยพินิจในการออกคำสั่งทางปกครอง กฎนั้นจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้ดุลยพินิจในการออกคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในภายหลังได้ ซึ่งเป็นคนละเรื่องและคนละส่วนกัน ดังนั้น การที่มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยที่ในข้อ ๓๔.๕.๒ กำหนดเรื่องภาษาที่ใช้ในการเขียนวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ ซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดให้นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาต้องทำวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษนั้น จึงไม่เป็นกฎที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด

คดีการสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการอัยการ ซึ่งผู้สมัครสอบมีร่างกายพิการ

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ขัดต่อหลักความเสมอภาค)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๔๒/๒๕๔๗

(ก) สรุปคำฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีฟ้องขอให้เพิกถอนมติที่ไม่รับสมัครผู้ฟ้องคดีเข้ารับการคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย ซึ่งคณะกรรมการอัยการให้เหตุผลว่าผู้ฟ้องคดีมีบุคลิกภาพและร่างกายไม่เหมาะสมเนื่องจากมีรูปร่างพิการ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ขัดกับมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า แม้ผู้ฟ้องคดีจะมีรูปร่างพิการแต่ไม่ถึงขั้นจะเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะงานของอัยการ และโดยที่ความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครสอบฯ ซึ่งมีความเห็นว่าไม่ควรรับสมัครผู้ฟ้องคดี เป็นเพียงความเห็นเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการอัยการเท่านั้น การที่คณะกรรมการอัยการมีมติไม่รับสมัครผู้ฟ้องคดีโดยมิได้พิจารณาถึงความสามารถที่แท้จริงในการปฏิบัติงาน จึงไม่มีเหตุผลที่หนักแน่นควรค่าแก่การรับฟัง เป็นการใช้ดุลยพินิจโดยไม่ชอบด้วยมาตรา ๓๓ (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงพิพากษาให้เพิกถอนมติดังกล่าว

คดีการขอคืนเงินค่ารักษาพยาบาลจำนวน ๒๐ บาท

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๖๖๖/๒๕๔๗ (ไม่มีการอุทธรณ์)

(ก) สรุปคำฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีกับภรรยา ได้นำบุตรชายเข้ารับการรักษาอาการป่วยที่โรงพยาบาลมาบอำมฤต โดยโรงพยาบาลเรียกเก็บค่ายาเป็นเงินจำนวน ๖๐ บาท จากภรรยาของผู้ฟ้องคดี ซึ่งต่อมาภายหลังผู้ฟ้องคดีได้ติดต่อขอรับเงินค่ายาคืนเนื่องจากบุตรชายของผู้ฟ้องคดีอายุไม่เกิน ๑๒ ปี และเป็นผู้มีบัตรสวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาล (บัตร สปร.) ซึ่งได้รับสิทธิรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลจึงคืนเงินให้บางส่วนจำนวน ๔๐ บาท และแก้ไขใบเสร็จรับเงินโดยเปลี่ยนข้อความจากคำว่า “ค่ายา” เป็นคำว่า “ค่าบำรุง” จำนวน ๒๐ บาท ซึ่งผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการเรียกเก็บเงินค่าบำรุงดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะบุตรของผู้ฟ้องคดีมีอายุต่ำกว่า ๑๒ ปี ย่อมเข้ารับการรักษาพยาบาลได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยสวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งเป็นระเบียบที่ออกมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยให้ได้รับการรักษาพยาบาล โดยได้กำหนดให้บุคคลซึ่งมีรายได้ไม่เกินเดือนละ ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งครอบครัวมีรายได้รวมกันไม่ถึง ๒,๘๐๐ บาทต่อเดือน ย่อมเป็นผู้มีสิทธิได้รับสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าพยาบาล (ข้อ ๘ และข้อ ๒๗) ซึ่งค่ารักษาพยาบาลที่จะได้รับยกเว้นนั้นได้มีการกำหนดบทนิยามความหมายไว้ในข้อ ๕ ของระเบียบดังกล่าว โดยให้มีความหมายรวมถึงเงินที่สถานพยาบาลเรียกเก็บเนื่องจากการรักษาพยาบาล ไม่ว่าจะเป็นค่ายา ค่าบริการทางการแพทย์ ค่าตรวจโรค ค่าห้อง ค่าอาหาร และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ของผู้ป่วยใน ประกอบกับระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนโครงการรักษาพยาบาลผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ยังสมควรช่วยเหลือเกื้อกูล พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งวางระเบียบเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีหมวดเงินอุดหนุนเพื่อช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว ได้กำหนดให้บุคคลซึ่งได้รับบัตรสวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีข้างต้น (บัตร สปร.) และเด็กอายุไม่เกิน ๑๒ ปีบริบูรณ์เป็นผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ที่สมควรช่วยเหลือเกื้อกูลโดยไม่คิดมูลค่าตามระเบียบดังกล่าวด้วย

เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เมื่อโรงพยาบาลได้มีการเรียกเก็บค่าบำรุงเพื่อเข้าเป็นรายรับของโรงพยาบาล เงินดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายอื่นที่ผู้ป่วยหรือผู้ซึ่งเข้ารับการรักษาพยาบาลจะต้องเสียเนื่องจากการให้บริการของสถานพยาบาลดังกล่าว อันมีลักษณะเป็น “ค่ารักษาพยาบาล” ตามบทนิยามในข้อ ๕ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีข้างต้น และโดยที่ข้อ ๒๗ ของระเบียบดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้มีบัตร สปร. มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลตามที่ระบุไว้ในบัตรโดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล ด้วยเหตุนี้ บุตรของผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้มีบัตร สปร. ได้เข้ารับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลตามที่กำหนดไว้ในบัตร คือ โรงพยาบาลมาบอำมฤต บุตรของผู้ฟ้องคดี จึงย่อมได้รับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลดังกล่าวโดยไม่จำเป็นต้องเสียค่ารักษาพยาบาลแต่อย่างใด การที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลมาบอำมฤต ได้เรียกเก็บค่าบำรุง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของค่ารักษาพยาบาลจากบุตรของผู้ฟ้องคดีเป็นจำนวนเงิน ๒๐ บาท จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำต้องคืนเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่ผู้ฟ้องคดี

คดีฟ้องกลบขยะราชาชูเหะ

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละเลยต่อหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๗๙/๒๕๔๗

(ก) สรุปคำฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่าได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการประกอบกิจการกำจัดขยะมูลฝอยของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะ โดยที่หน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานดังกล่าวไม่ดำเนินการตรวจสอบ แต่กลับทำสัญญาจ้างบริษัทเอกชนดังกล่าวต่อไปอีก

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า การที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลราชาชูเหะ ผู้ถูกฟ้องคดี ใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ยึดถือหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ปลอมยให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด พ. ประกอบกิจการกำจัดมูลฝอย ก่อเหตุรำคาญแก่ผู้ฟ้องคดีและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ และการที่นายอำเภอบางพลีซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติราชการของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลราชาชูเหะ ในฐานะผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบลราชาชูเหะ ให้ปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในตำบลราชาชูเหะ มิได้กำกับดูแลนายกองค์การบริหารส่วนตำบลราชาชูเหะ ให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ จึงเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติด้วย นอกจากนี้ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อได้ทราบจากหนังสือกรมควบคุมมลพิษแล้วว่าบริษัทเอกชนดังกล่าวดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม ย่อมมีหน้าที่ต้องตรวจสอบการดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยดังกล่าวแต่กลับไม่ดำเนินการใดๆ แต่ทำสัญญาจ้างกับบริษัทต่อไปอีก ถือได้ว่าเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติด้วยเช่นกัน

คดีการรื้อถอนอาคารในชุมชนป้อมมหากาฬ

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๖๙/๒๕๔๗

(ก) สรุปคำฟ้อง

ผู้อาศัยในชุมชนป้อมมหากาฬ รวมจำนวน ๑๐๔ คน ยื่นฟ้องขอให้ศาลปกครองเพิกถอนประกาศกรุงเทพมหานคร กรณีได้มีการออกประกาศแจ้งเตือนให้เจ้าของโรงเรียนหรือผู้ครอบครองโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างทำการรื้อถอนโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างและขนย้ายทรัพย์สินออกจากชุมชนป้อมมหากาฬ

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า การที่กรุงเทพมหานคร ในฐานะเจ้าหน้าที่เวเนคืน ซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องคดี ได้ทำสัญญาจ่ายเงินค่าทดแทนกับผู้ฟ้องคดีในฐานะผู้ถูกเวนคืน โดยมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการจ่ายเงินค่าทดแทนและการยินยอมให้ผู้ถูกฟ้องคดีเข้าครอบครองใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินที่ถูกเวนคืน รวมทั้งการที่ผู้ฟ้องคดีไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ยินยอมให้ผู้ถูกฟ้องคดีเรียกร้องค่าเสียหายและเข้าทำการรื้อถอนอาคาร ถือว่าเป็นการตกลงซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการเวนคืนฯ กรรมสิทธิ์ในสิ่งปลูกสร้าง จึงตกเป็นของผู้ถูกฟ้องคดีตั้งแต่วันที่ชำระเงินค่าทดแทน เมื่อผู้ฟ้องคดีไม่ปฏิบัติตามสัญญา ผู้ถูกฟ้องคดีก็มีสิทธิเข้าทำการรื้อถอนได้เอง โดยผลของสัญญาดังกล่าว สำหรับประกาศกรุงเทพมหานครเป็นเพียงการแจ้งเตือนและให้โอกาสแก่ผู้ฟ้องคดีทำการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างอีกครั้งหนึ่งเท่านั้น จึงมิได้เป็นคำสั่งทางปกครองที่ผู้ถูกฟ้องคดีจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามรูปแบบหรือขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ศาลปกครองจึงไม่จำเป็นต้องเพิกถอนประกาศดังกล่าว

คดีการจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน (ราษฎรอำเภอแม่เมาะ)

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น อันเป็นการขัดต่อหลักการรับฟังความสองฝ่าย)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๑๗/๒๕๔๘

(ก) สรุปคำฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีรวมจำนวน ๑,๒๔๓ คน ฟ้องขอให้เพิกถอนประกาศของนายอำเภอแม่เมาะเกี่ยวกับการจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากฐานข้อมูลทางทะเบียนบ้าน โดยที่ผู้ฟ้องคดีมิได้ร้องขอ

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า การที่นายอำเภอแม่เมาะ ได้ออกประกาศจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน ตามหนังสือสั่งการของอธิบดีกรมการปกครองโดยบุคคลนั้นมิได้ร้องขอ ประกาศดังกล่าวจึงเกิดจากดุลยพินิจของนายอำเภอแม่เมาะในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรมิได้เกิดจากคำขอโดยเจตนาของผู้ฟ้องคดี และเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น นายอำเภอแม่เมาะจึงต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริง

อย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานก่อนที่จะออกคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อมิได้แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบว่า จะต้องถูกเพิกถอนชื่อออกจากทะเบียนบ้าน จะต้องเปลี่ยนสถานะจากสัญชาติไทยไปเป็นชนกลุ่มน้อย ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่มีโอกาสโต้แย้งหรือแสดงพยานหลักฐานใดๆ จึงถือว่ามิได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญของการออกคำสั่งทางปกครอง ทำให้ประกาศดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง ที่ออกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย จึงพิพากษาให้เพิกถอนประกาศและให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งทุกคน กลับคืนสู่สถานะเดิม

คดีการแปรรูป กฟผ.

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการออกกฎโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย อันเป็นการขัดต่อหลักความเป็นกลาง และหลักการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ พ.๕/๒๕๔๙

(ก) สรุปคำฟ้อง

มูลนิธิเพื่อผู้บริโภคกับพวก ฟ้องขอให้เพิกถอนพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจ สิทธิ และประโยชน์ของบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกกฎหมายว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๘

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า การดำเนินการเปลี่ยนสถานะของรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษที่ฝ่ายนิติบัญญัติ มอบให้ฝ่ายบริหารดำเนินการได้โดยไม่ต้องเสนอกฎหมายต่อฝ่ายนิติบัญญัติอีก การดำเนินการในทุกขั้นตอนจึงมีความสำคัญ และต้องเป็นไปเพื่อการปกป้องการดำเนินการที่รัฐธรรมนูญถือว่าอยู่ในอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติให้เป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติของกฎหมายโดยเคร่งครัด เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ

ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัท เป็นกรรมการในนิติบุคคลที่มีประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับกิจการของ กฟผ. และบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) และมีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัท บุคคลดังกล่าวจึงเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามที่เป็นปฏิกิริยาต่อการปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัท อันเป็นการขัดต่อหลักความเป็นกลาง ซึ่งผู้มีอำนาจออกคำสั่งแต่งตั้งได้รู้หรือควรรู้ถึงลักษณะต้องห้ามดังกล่าวแล้ว คำสั่งแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัทจึงขัดต่อกฎหมาย และถือได้ว่าเป็นเหตุอันมีสภาพร้ายแรง และไม่อาจนำหลักการพ้นจากตำแหน่งที่ว่าไม่กระทบถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่เพราะเหตุขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และตามหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้กับกรณีนี้ จึงมีผลทำให้การกระทำใด ๆ ของคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัทเสียไปทั้งหมด หรือไม่มีผลทางกฎหมาย

นอกจากนั้น บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการจัดทำกรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในทางกฎหมายถือว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงมีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการจัดทำกรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามข้อ ๕ (๓) ของระเบียบคณะกรรมการนโยบายทุนรัฐวิสาหกิจว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๓ และในขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๙) ประกอบกับข้อ ๖ และข้อ ๙

ของระเบียบเดียวกัน อันเป็นขั้นตอนที่เป็นสาระสำคัญก่อนการตราพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับ คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมิได้จัดให้มีการสรุปสาระสำคัญของร่างพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับประกาศในหนังสือพิมพ์ และไม่ได้จัดให้มีการประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับภาษาไทยฉบับเดียวกันติดต่อกันสามวัน แต่กลับประกาศในหนังสือพิมพ์แยกเป็นสามฉบับ โดยประกาศฉบับละหนึ่งวัน ซึ่งไม่ถูกต้องตามระเบียบดังกล่าว อันเป็นการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในมาตรา ๕๙ ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๙) แห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒

ในส่วนของบทบัญญัติในพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจ สิทธิ และประโยชน์ของบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๘ ยังคงให้อำนาจแก่บริษัทฯ ในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นอำนาจมหาชนและเป็นอำนาจเฉพาะของรัฐ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งไม่สามารถกระทำได้ตามมาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ ของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับมาตรา ๒๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒ นอกจากนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของ กฟผ. ที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งได้มาจากการเวนคืน และสิทธิเหนือพื้นดินเกี่ยวกับระบบส่งไฟฟ้าและสายส่งไฟฟ้าทั้งหมด ซึ่งเป็นทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินและเป็นอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา ๑๓๙ ประกอบกับมาตรา ๑๒๙๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นสิทธิที่ก่อตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ จึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ตามมาตรา ๑๓๐๔ (๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเป็นทรัพย์สินตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งไม่อาจโอนไปให้บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) จึงพิพากษาเพิกถอนพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจ สิทธิ และประโยชน์ของบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกกฎหมายว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๘ ตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว

คดีการแปรรูป ปตท.

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการออกกฎโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ ฟ.๓๕/๒๕๕๐

(ก) สรุปคำฟ้อง

มูลนิธิเพื่อผู้บริโภคกับพวก ฟ้องขอให้เพิกถอนพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจ สิทธิ ประโยชน์ของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ และ พระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกกฎหมายว่าด้วยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๔

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า เมื่อ ปตท. เปลี่ยนสภาพไปเป็นบริษัทมหาชน จำกัด คือ บมจ. ปตท. ซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคลเอกชนแล้ว บมจ. ปตท. จึงไม่อาจมีอำนาจมหาชนของรัฐ รวมทั้งไม่อาจถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของ ปตท. ที่ได้มาจากการใช้อำนาจมหาชนของรัฐอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินแทนรัฐได้ ดังนั้น โดยอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะรัฐมนตรีจึง

ต้องโอนสิทธิของ ปตท. ที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินให้กระทรวงการคลัง โดย บมจ.ปตท. ยังคงมีสิทธิในการใช้ที่ราชพัสดุหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ ปตท. เคยมีอยู่ต่อไป โดยต้องจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายได้แผ่นดินตามที่กระทรวงการคลังกำหนด สำหรับในส่วนของพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกกฎหมายว่าด้วยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ นั้น ศาลปกครองพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ได้มีการเปลี่ยนสภาพ ปตท. ไปเป็น บมจ.ปตท. และได้นำหุ้นของ บมจ.ปตท. เข้าจดทะเบียนและซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแล้ว หากมีการเพิกถอนพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่าอาจก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง ทั้งต่อระบบเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะความมั่นคงด้านพลังงาน ทั้งยังอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อตลาดทุนรวมถึงตลาดเงิน และบุคคลภายนอกที่มีนิติสัมพันธ์กับ บมจ. ปตท. ทั้งยังอาจก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายตามมาอีกนานัปการ เมื่อพิเคราะห์เหตุแห่งการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเพิกถอนกฎหมาย รวมทั้งวิธีการแก้ไขความไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องเพิกถอนพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวตามคำขอของผู้ฟ้องคดี

คดีปิดป้ายโฆษณาบนหน้าต่างรถไฟ

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ กรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ไม่จัดทำบริการสาธารณะ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกสบายตามสมควร)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๓๑/๒๕๕๐

๙๙

พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

(ก) สรุปคำฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหายอันเนื่องมาจากการที่การรถไฟแห่งประเทศไทยได้มีการนำแผ่นป้ายโฆษณาสินค้าและบริการปิดที่กระจกหน้าต่างตู้โดยสารของขบวนรถไฟ ทำให้ไม่อาจมองผ่านกระจกออกไปเพื่อพักสายตาได้และเกิดอาการคลื่นไส้ โดยที่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย (ผู้ถูกฟ้องคดี) มีหน้าที่จัดให้ตู้รถโดยสารของขบวนรถไฟใช้การได้ดีในการให้บริการขนส่งประชาชน

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า เนื่องจากการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานทางปกครองที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำกิจการรับขนส่งผู้โดยสาร สินค้า พัสดุภัณฑ์ และของอื่นๆ อันเป็นบริการสาธารณะ นอกจากจะต้องจัดให้มีขบวนรถไฟอย่างเพียงพอแก่ความต้องการของประชาชนแล้ว ยังจะต้องดูแลรักษาส่วนต่างๆ ของตู้รถโดยสารของขบวนรถไฟให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีและสามารถอำนวยความสะดวกสบายในการเดินทางให้แก่ผู้โดยสารได้ตามสมควร กล่าวโดยเฉพาะหน้าต่างของตู้รถโดยสารของขบวนรถไฟมิได้มีไว้เพียงเพื่อให้แสงสว่างจากภายนอกกรรเข้าไภายในรถได้เท่านั้น แต่ยังมีไว้เพื่อให้ผู้โดยสารสามารถมองเห็นสรรพสิ่งที่อยู่ภายนอกกรร เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินในระหว่างที่อยู่ในรถและระแวดระวังภัยอันตรายภายนอกกรรอีกด้วย รถโดยสารที่ไม่มีหน้าต่างจึงไม่อาจเรียกว่ารถโดยสาร แต่เป็นรถขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ซึ่งถือว่าได้ปฏิบัติต่อผู้โดยสารเยี่ยงวัตถุอันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และทำให้ผู้โดยสารไม่อาจใช้ประโยชน์จากหน้าต่างรถโดยสารตามวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีหน้าต่างได้ตามที่ควรจะเป็น อันเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติ จึงพิพากษาให้การรถไฟแห่งประเทศไทย ชดเชยค่าเสียหายนอกเหนือจากบริเวณกระจกหน้าต่างตู้รถโดยสาร

คดีเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๔๙/๒๕๔๙

(ก) สรุปคำฟ้อง

คดีนี้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ร้อง (ผู้ฟ้องคดี) ยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการที่วินิจฉัยว่าผู้ร้องปฏิบัติผิดข้อ ๕ วรรคสี่ ของสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ และวินิจฉัยให้ผู้ร้องชดเชยความเสียหายให้แก่บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ผู้คัดค้าน (ผู้ถูกฟ้องคดี) จำนวน ๒๐ ล้านบาท กรณีกรมประชาสัมพันธ์อนุญาตให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ฯ ช่อง ๑๑ มีการโฆษณาได้ให้ผู้คัดค้านจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ร้องลดลงจาก ปีละ ๔๔๐ ล้านบาทเหลือเพียงปีละ ๒๓๐ ล้านบาทให้ผู้คัดค้านสามารถออกอากาศในช่วง Prime Time ได้โดยไม่ต้องถูกจำกัดเฉพาะรายการข่าวสารคดี และสารประโยชน์เท่านั้น และให้ผู้คัดค้านปรับลดสัดส่วนการเสนอรายการข่าว สารคดี และสารประโยชน์จากไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของเวลาออกอากาศทั้งหมดเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของเวลาออกอากาศทั้งหมด

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า สัญญาพิพาทเป็นสัญญาที่รัฐให้สัมปทานแก่ผู้ผูกฟองคตีในการจัดตั้งสถานีวิทย์โทรทัศน์และดำเนินการส่งวิทยุโทรทัศน์ ระบบ ยู เอช เอฟ ซึ่งเป็นบริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่ของรัฐ แต่รัฐได้ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำบริการโดยวิธีให้สัมปทาน และตามสัญญาพิพาทเป็นกรณีที่รัฐมอบให้เอกชนเข้ามาลงทุนซึ่งมีวงเงินหรือทรัพย์สินตั้งแต่หนึ่งพันล้านบาทขึ้นไป จึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้บัญญัติว่าการดำเนินการข้างต้นต้องมีการนำร่างสัญญาและเอกสารทั้งหมดเสนอต่อรัฐมนตรีกระทรวงเจ้าสังกัดเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา จึงเห็นได้ว่าอำนาจตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนของการให้ความเห็นชอบในหลักการของโครงการและขั้นตอนของการให้ความเห็นชอบผลการคัดเลือกเอกชนที่เข้าร่วมงานหรือดำเนินการนั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของฝ่ายบริหารที่จะต้องเป็นผู้ใช้อำนาจ ดังนั้น ร่างสัญญาที่จะมีการลงนามจึงต้องเป็นไปตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้ความเห็นชอบไว้ เมื่อปรากฏว่าก่อนที่จะมีการลงนามในสัญญา ผู้ผูกฟองคตีได้ร้องขอให้แก้ไขเพิ่มเติมข้อสัญญา จนกระทั่งสำนักงานอัยการสูงสุดได้เพิ่มเติมเป็นข้อ ๕ วรรคสี่ ของสัญญาเข้าร่วมงานฯ ซึ่งเป็นข้อสัญญาที่แตกต่างไปจากหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นไว้แล้วในสาระสำคัญ การแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาดังกล่าวนอกจากจะเป็นการขอแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นไว้แล้วในสาระสำคัญ และเป็นการขอเพิ่มเติมข้อสัญญาภายหลังจากที่ได้มีการคัดเลือกผู้เสนอราคาซึ่งไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสนอราคารายอื่นที่เสนอตัวเข้าร่วมงาน การที่ผู้ผูกฟองคตีลงนามในสัญญา ซึ่งมีการเพิ่มเติมข้อ ๕ วรรคสี่ ของสัญญาไว้แล้ว โดยไม่ได้เสนอการขอเพิ่มเติมให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง จึงเป็นการเพิ่มเติมที่ขัดต่อมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานและดำเนินการในกิจการของรัฐฯ ดังนั้น สัญญา ข้อ ๕ วรรคสี่ จึงไม่มีผลผูกพันรัฐตามกฎหมาย คณะอนุญาโตตุลาการจึงไม่อาจมีคำชี้ขาดว่าผู้ผูกฟองคตีปฏิบัติผิดสัญญาฯ ในข้อ ๕ วรรคสี่ ดังกล่าวประกอบกับการที่คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยชี้ขาดให้ผู้ผูกฟองคตีสามารถออกอากาศในช่วงเวลา Prime Time ได้โดยไม่ต้องถูกจำกัดเฉพาะรายการข่าว สารคดี และสารประโยชน์เท่านั้น รวมทั้งให้ปรับสัดส่วนการเสนอรายการต่างๆ ดังกล่าวจากเดิมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ เป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของเวลาออกอากาศทั้งหมดนั้น เป็นการแก้ไขสาระของสัญญาฯ ที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๑ อันเป็นข้อสัญญาที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญของการจัดทำบริการสาธารณะ และเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถานีวิทย์โทรทัศน์นี้ขึ้นมา คำชี้ขาดดังกล่าวจึงมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของการจัดทำบริการสาธารณะซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในขอบเขตอำนาจและความรับผิดชอบของรัฐ มิใช่อยู่ในอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการ ดังนั้น ด้วยเหตุดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นกรณีที่ปรากฏต่อศาลว่าการยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งศาลปกครองสามารถเพิกถอนคำชี้ขาดดังกล่าวได้ตามมาตรา ๔๐ วรรคสาม (๒) (ข) แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการฯ ศาลพิพากษาให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการดังกล่าว

คดีเพิกถอนระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ

โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการออกกฎโดยไม่มีอำนาจ หรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ พ.๔๐/๒๕๔๙

(ก) สรุปคำฟ้อง

โรงงานน้ำตาลทรายจำนวน ๓๖ โรง ได้ยื่นฟ้องคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ต่อศาลปกครอง เพื่อขอให้ศาลเพิกถอนระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๓ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บเงินเข้ากองทุนเพื่อชำระหนี้ให้แก่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เพื่อการเกษตร หรือ ธกส. ตามโครงการเงินเพิ่มค่าอ้อยขั้นต้น ที่ได้กำหนดให้โรงงานน้ำตาลทราย หักเงินจากราคาอ้อยขั้นต้น ปี ๒๕๔๓/๒๕๔๔ ของชาวไร่อ้อย แล้วนำเงินส่งเข้ากองทุนอ้อยเพื่อนำไปชำระหนี้เงินเพิ่มค่าอ้อยให้แก่ ธกส. เจ้าหนี้ ซึ่งโรงงานน้ำตาล (ผู้ฟ้องคดี) เห็นว่าระเบียบดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากภาระผูกพันการชำระหนี้เป็นเรื่องของชาวไร่อ้อยเฉพาะรายกับ ธกส. และกองทุนอ้อย โรงงานน้ำตาลไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกู้เงิน และการให้โรงงานน้ำตาลเป็นผู้หักเงินค่าอ้อยจากชาวไร่อ้อยและนำส่งกองทุนอ้อยเพื่อชำระหนี้แก่ ธกส. นั้น ทำให้โรงงานน้ำตาลต้องเดือดร้อนเสียหาย เพราะโรงงานน้ำตาลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมบุคลากรและเอกสารในการทำหน้าที่หักเงินชำระหนี้ของชาวไร่อ้อย อีกทั้งระเบียบดังกล่าวบังคับให้เรียกเก็บเงินจากชาวไร่อ้อยทุกรายแม้จะไม่ได้กู้เงินนั้น จึงเท่ากับเป็นการบังคับให้โรงงานน้ำตาลไปละเมิดบุคคลอื่น ซึ่งอาจถูกฟ้องร้องได้

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่า ระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ (๒๙) และ (๓๐) แห่งพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่กำหนดให้คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล (ผู้ถูกฟ้องคดี) มีหน้าที่ (๒๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย (๓๐) กำหนดระเบียบอื่นใดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดเรื่องการมอบอำนาจของผู้ถูกฟ้องคดีและการรายงานการกระทำตามที่ได้รับมอบอำนาจให้ผู้ถูกฟ้องคดีทราบ ซึ่งเห็นได้ว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๗ ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีเอาไว้ และความแตกต่างของถ้อยคำที่ระบุในกฎหมายในกรณีนี้มีความสำคัญเพราะจะทำให้เข้าใจได้ว่า ในการจัดระบบการผลิตและจำหน่ายอ้อยและน้ำตาลทราย กฎหมายประสงค์ที่จะให้ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นกลไกที่จะสนับสนุนให้ระบบดังกล่าวดำเนินไปได้ มากกว่าจะให้เป็นกลไกในเชิงบังคับหรือสั่งการให้ผู้อยู่ในบังคับของกฎหมายต้องปฏิบัติ ส่วนบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ไว้กว้างๆ นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในอนุมาตราต่างๆ ก่อนหน้าอนุมาตราทั้งสองโดยมาตรา ๑๗ (๒๙) เป็นหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย ส่วนมาตรา ๑๗ (๓๐) เป็นหน้าที่ในการทำกำหนดระเบียบอื่นใดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายเป็นการกำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีหักเงินจากเงินที่จะต้องจ่ายให้ชาวไร่อ้อย เพื่อชำระหนี้ที่กองทุนเป็นผู้กู้ยืมในนามและชาวไร่อ้อยเป็นผู้ชำระหนี้ มิใช่เงินช่วยเหลือเพื่อเพิ่มราคาอ้อย และเหตุที่เป็นเช่นนี้ สืบเนื่องจาก การที่ ธกส. ผู้ให้กู้ยืมต้องการความมั่นใจในการได้รับการชำระหนี้คืนโดยแน่นอน ซึ่งในที่สุดได้ใช้วิธีกำหนดให้หักเงินนำส่งชำระหนี้โดยให้โรงงานเป็นผู้หักเงินและเป็นผู้นำส่งชำระหนี้ กรณีจึงเห็นได้ว่า การกำหนดเช่นนั้นไม่อาจกระทำได้เพราะโรงงานไม่มีส่วนใดเกี่ยวกับการกู้เงินดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาจากการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีก็ดี มติคณะรัฐมนตรีก็ดี รวมทั้ง

บันทึกข้อตกลงสามฝ่ายก็ดี ล้วนไม่มีส่วนใดที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายโรงงาน ขณะที่กลไกที่กฎหมายวางไว้ เพื่อการรักษาเสถียรภาพของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย และเสถียรภาพของราคาน้ำตาลทรายโดยตรง ได้แก่ กองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา ๒๓ และมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งกองทุนต้องเข้าไปทำหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหาดังกล่าว

ดังนั้น ถึงแม้มาตรา ๔๔ (๑) จะกำหนดให้โรงงานต้องปฏิบัติตามระเบียบและประกาศที่คณะกรรมการกำหนด แต่ก็ต้องหมายความว่าระเบียบและประกาศนั้นต้องเป็นระเบียบและประกาศที่ออกโดยชอบด้วยกฎหมายด้วย เมื่อความในมาตรา ๑๗ (๒๙) และ (๓๐) ซึ่งแม้จะบัญญัติมาตราไว้กว้างๆ ต้องอยู่ในขอบเขตกฎหมายว่าด้วยอ้อยและน้ำตาลทราย ซึ่งไม่มีบทบัญญัติมาตราใดกำหนดให้เป็นภาระหรือหน้าที่ของโรงงานให้ต้องหักเงินเพื่อชำระหนี้โดยที่โรงงานไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ กับการกู้เงินนั้น ด้วยเหตุนี้ศาลปกครองสูงสุดจึงเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๗ (๒๙) และ (๓๐) และมาตรา ๑๔ ไม่ได้ให้อำนาจผู้ถูกฟ้องคดีที่จะออกระเบียบในลักษณะเช่นว่านี้ได้ ระเบียบคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของโรงงานในเรื่องดังกล่าวไว้ ซึ่งเป็นกฎที่ออกโดยเกินอำนาจตามกฎหมาย และเมื่อได้วินิจฉัยเช่นนี้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยเหตุแห่งความไม่ชอบด้วยกฎหมายเหตุอื่นอีก พิพากษาให้เพิกถอนระเบียบดังกล่าว

คดีการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการการเลือกตั้ง

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๔๓/๒๕๕๑

(ก) สรุปคำฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) มีมติและคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากไม่มีการตั้งข้อกล่าวหา ไม่มีการสืบสวนสอบสวน และเป็นการดำเนินการเพียงฝ่ายเดียวโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดีได้แย้งหรือแสดงพยานหลักฐาน จึงฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนมติและคำสั่ง และขอให้ชดเชยค่าเสียหายจากการเสียสิทธิได้ค่าตอบแทนและเสื่อมเสียชื่อเสียง ทั้งให้ผู้ฟ้องคดีกลับไปปฏิบัติหน้าที่ตามเดิม

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

การมีมติและคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งเป็นการใช้อำนาจตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และข้อ ๑๐ (๕) ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ มิใช่การใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ และคดีจะอยู่ในอำนาจของศาลปกครองหรือไม่ มิได้จำกัดการพิจารณาเพียงว่าคู่กรณีอย่างน้อยฝ่ายหนึ่งต้องเป็นหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของรัฐบาลเท่านั้น องค์การใดก็ตามหากมีการใช้อำนาจทางปกครองหรือได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครองและมีข้อพิพาทตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๕๒ ก็อยู่ในอำนาจของศาลปกครองได้ ในทางกลับกันแม้คู่กรณีอย่างน้อยฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากมีข้อพิพาท

ในทางแพ่ง ข้อพิพาทในทางอาญาหรือข้อพิพาทตามมาตรา ๙ วรรคสอง ก็ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นคณะบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจในการออกกฎคำสั่งหรือมติใดๆ ที่มีผลกระทบต่อผู้ฟ้องคดี เป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งเป็น “คำสั่งทางปกครอง” ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐)ฯ ซึ่งกรณีต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อสิทธิของคู่กรณี แต่การตีความต้องคำนึงถึงถ้อยคำที่ปรากฏ มีอาจจำกัดหรือขยายความให้ ผิดเพี้ยนไปจากวัตถุประสงค์ในการออกกฎกระทรวงได้ ซึ่ง “การให้พ้นจากตำแหน่ง” ตาม (๑) ของกฎกระทรวงฯ ตามความเข้าใจโดยทั่วไป หมายถึงการให้บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งออกจากตำแหน่งนั้นไป โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าผู้ออกจากตำแหน่งไปแล้วจะเข้าดำรงตำแหน่งอื่นอีกหรือไม่ ถ้อยคำตาม (๑) สื่อความหมายต่างกันและแต่ละถ้อยคำมีความหมายโดยเฉพาะเจาะจง การนำถ้อยคำหนึ่งมาอธิบายอีกถ้อยคำหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ถ้อยคำนั้น มีความหมายได้หลายความหมายหรือความหมายไม่ชัดเจนเท่านั้น การพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) มิได้มีความหมายจำกัด แต่มีความหมายสามัญ ซึ่งหมายความว่ารวมถึงกรณีพ้นจากตำแหน่งของผู้ฟ้องคดีด้วย ฉะนั้น การไม่ให้ผู้ฟ้องคดีได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐาน จึงไม่อาจถือเป็นเหตุให้คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และคำสั่งดังกล่าวไม่เข้าลักษณะเป็นคำสั่งที่ต้องระงับเหตุผลไว้ในคำสั่งหรือเอกสารแนบท้ายคำสั่งตามมาตรา ๓๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

คดีการไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่มีผู้ร้องขอ

(หลักปฏิบัติราชการที่ได้จากคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. และเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้กับผู้ขอข้อมูลตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ถือได้ว่าเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๔๒๗/๒๕๕๑

(ก) สรุปคำฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีขอให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่วินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลสำเนาเอกสารได้ส่วนข้อเท็จจริงและการสรุปสำนวนพร้อมความเห็นทั้งหมด

(ข) สรุปคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

สำนักงาน ป.ป.ช.เป็น “หน่วยงานอิสระของรัฐ” และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและเลขาธิการสำนักงานฯ เป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกอบกับมาตรา ๑๐๔ และมาตรา ๑๐๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจึงมี

อำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ตามหลักการของมาตรา ๕๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต้องการให้เป็นหลักประกันแก่ประชาชนที่จะมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ไม่ว่าข้อมูลข่าวสารนั้นจะเป็นหน่วยงานของรัฐประเภทใด โดยมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายกลางกำหนดหลักเกณฑ์การให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองโดยถูกต้องกับความเป็นจริง โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ผู้ฟ้องคดีได้ขอตรวจและคัดสำเนาสำนวนการสอบสวนที่มาจากกรไต่สวนข้อเท็จจริงกรณีฟ้องทุกข์กล่าวโทษ ร้อยตำรวจเอก พ. ว่าปฏิบัติหน้าที่มิชอบ จึงเป็นเอกสารที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๙(๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา ๑๒๐ แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ห้ามหรือให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) ที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยไม่มีเหตุอันสมควรแต่อย่างใด การใช้ดุลยพินิจเปิดเผยหรือไม่ ย่อมต้องพิจารณาพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕ (๖) ประกอบด้วย โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

เมื่อไม่ปรากฏว่าข้อมูลข่าวสารที่ขอให้เปิดเผยเป็นข้อมูลข่าวสารอันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ หรืออาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพและไม่กระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีควรได้รับการคุ้มครองสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อตรวจสอบความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ให้สิ้นสงสัยและเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนโดยชอบด้วยกฎหมาย กรณีจึงไม่มีเหตุที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๒๕ และคำวินิจฉัยให้เป็นที่สุดคณะกรรมการฯ จึงมีฐานะเป็น “คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท” ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ คำวินิจฉัยฯ จึงมีผลผูกพันให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติตาม เพื่อผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร จึงเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ

คำพิพากษาศาลปกครองตามตัวอย่างข้างต้น เป็นเพียงหนึ่งในคดีปกครองนับหมื่นที่สะท้อนให้เห็นว่าตลอดระยะเวลากว่า ๙ ปีที่ศาลปกครองเปิดทำการมา ได้ทำหน้าที่แก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายให้กับเอกชน หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนไปเป็นจำนวนมาก โดยไม่เพียงใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะองค์กรฝ่ายตุลาการในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของเอกชนเพียงฝ่ายเดียว แต่ยังมุ่งคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวมควบคู่กันไป รวมทั้งได้สร้างหลักและบรรทัดฐานทางปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินที่ดีให้กับหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดหลักธรรมาภิบาลในสังคมไทยสืบไปอีกด้วย

ศาลปกครอง

ศาลปกครอง

ก้าวหน้าสู่ที่มั่นใหม่

ศาลปกครอง จากอาคาร Exim สู่อาคาร Empire Tower ก้าวอย่างแห่งการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม

ภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลปกครองในรูปแบบของศาลคู่ มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีปกครอง อีก ๒ ปี จากนั้น เมื่อพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ การดำเนินการเพื่อให้ศาลปกครองเปิดทำการได้โดยเร็วที่สุด จึงได้เริ่มขึ้นสำนักงานศาลปกครองในฐานะหน่วยธุรการของศาลปกครองได้เตรียมความพร้อมในหลายด้านเพื่อให้ศาลปกครองสามารถเปิดทำการได้โดยเร็วที่สุด ทั้งในเรื่องบุคลากร วิธีพิจารณาคดีปกครอง และ

บรรยากาศการทำงานของสำนักงานศาลปกครองในยุคแรกก่อตั้ง ณ อาคาร Exim

บรรยากาศการทำงานของสำนักงานศาลปกครองในยุคแรกก่อตั้ง ณ อาคาร Exim

สถานที่ทำการของศาลปกครอง ซึ่งในระยะแรกเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว สำนักงานศาลปกครอง ยังไม่มีสถานที่ที่จะใช้เป็นที่ทำการของทั้งศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ในเบื้องต้นจึงได้ใช้พื้นที่ของ อาคาร Exim^๑ ชั้น ๒๒ และ ชั้น ๒๓ ซึ่งเป็นที่ทำการของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เช่าไว้เป็นที่ทำการชั่วคราวสำหรับเป็นฐานปฏิบัติงานเพื่อดำเนินการจัดตั้งศาลปกครอง การดำเนินการสรรหาตุลาการศาลปกครองสูงสุดชุดแรก ตลอดจนการรับสมัครและรับโอนบุคลากรในตำแหน่งต่างๆ เพื่อรองรับการดำเนินการของศาลปกครองในระยะแรก ล้วนเกิดขึ้นที่อาคาร Exim แห่งนี้

^๑ เลขที่ ๑๑๙๓ ถนนพหลโยธิน พญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๑๐๙

พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

ต่อมา สำนักงานศาลปกครองจึงได้ดำเนินการจัดหาที่ทำการชั่วคราว เพื่อใช้เป็นที่ทำการของศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง และสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งหน่วยงานทั้งสามหน่วยดังกล่าวควรจะต้องอยู่ในพื้นที่บริเวณเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการประชาชนและการติดต่อประสานงาน รวมทั้งต้องคำนึงถึงพื้นที่สำหรับใช้เป็นห้องไต่สวนและห้องพิจารณาคดีด้วย สถานที่ที่จะใช้เป็นที่ทำการชั่วคราวนั้นจึงต้องมีพื้นที่เพียงพอและจะต้องอยู่ในแหล่งที่ประชาชนสามารถเดินทางมาติดต่อได้อย่างสะดวก หลังจากที่ใช้เวลาระยะหนึ่ง ในที่สุดก็สามารถหาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่ทำการชั่วคราวของศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง และสำนักงานศาลปกครองได้ โดยสำนักงานศาลปกครองได้เช่าอาคารเอ็มไพร์ ทาวเวอร์^๒ ถนนสาทรใต้ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานครเป็นที่ทำการชั่วคราวของหน่วยงานทั้งสามหน่วย จนกว่าจะจัดหาอาคารที่ทำการถาวรได้ ในราวกลางปีพุทธศักราช ๒๕๔๓ สำนักงานศาลปกครองจึงได้ย้ายที่ทำการจากอาคาร Exim มาอยู่ ณ อาคารเอ็มไพร์ ทาวเวอร์ ในบริเวณชั้น ๓๑ – ๓๗ และเปิดทำการศาลปกครองสูงสุด และ ศาลปกครองกลาง เป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔ ที่อาคารเอ็มไพร์ ทาวเวอร์แห่งนี้ และภายหลังเมื่อบุคลากรมีจำนวนมากขึ้นสำนักงานศาลปกครองจึงได้เช่าชั้น ๔๓ ของอาคารเพิ่มขึ้นอีก ๑ ชั้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าศาลปกครองจะได้เปิดทำการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ณ อาคารเอ็มไพร์ ทาวเวอร์แล้ว แต่สำนักงานศาลปกครองในฐานะหน่วยธุรการของศาลปกครองตระหนักดีว่า ศาลปกครองจำเป็นต้องมีที่ทำการถาวรของตนเองเพื่อให้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง สำนักงานศาลปกครองจึงได้เริ่มต้นดำเนินการหาสถานที่ซึ่งเหมาะสมที่จะเป็นที่ทำการถาวรของศาลปกครอง โดยประสานกับกรมธนารักษ์และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาที่ทำการถาวรของศาลปกครอง

^๒ เลขที่ ๑๙๕ ถนนสาทรใต้ สาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐

ที่ทำการของศาลปกครอง ณ อาคารเอ็มไพร์ ทาวเวอร์

อาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ

ที่มั่นใหม่แห่งการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม

ความเป็นมาของอาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ

เป็นเวลากว่า ๗ ปี ที่ศาลปกครองได้เช่าพื้นที่ในอาคารเอ็มไพร์ ทาวเวอร์ ถนนสาทรใต้ เป็นอาคารที่ทำการของศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง และสำนักงานศาลปกครอง และด้วยตระหนักถึงความสะดวกในการติดต่อกับศาลปกครองเป็นสิ่งที่ประชาชนพึงได้รับการขยายพื้นที่การให้บริการและเพิ่มความสะดวกให้แก่ประชาชนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับการเช่าพื้นที่อาคารเอกชน เป็นที่ทำการศาลปกครองมีค่าใช้จ่ายสูง สำนักงานศาลปกครอง จึงได้ดำเนินการจัดหาและสร้างที่ทำการถาวรของศาลปกครอง โดยการประสานกับกรมธนารักษ์เพื่อสรรหาที่ราชพัสดุสำหรับก่อสร้างอาคาร

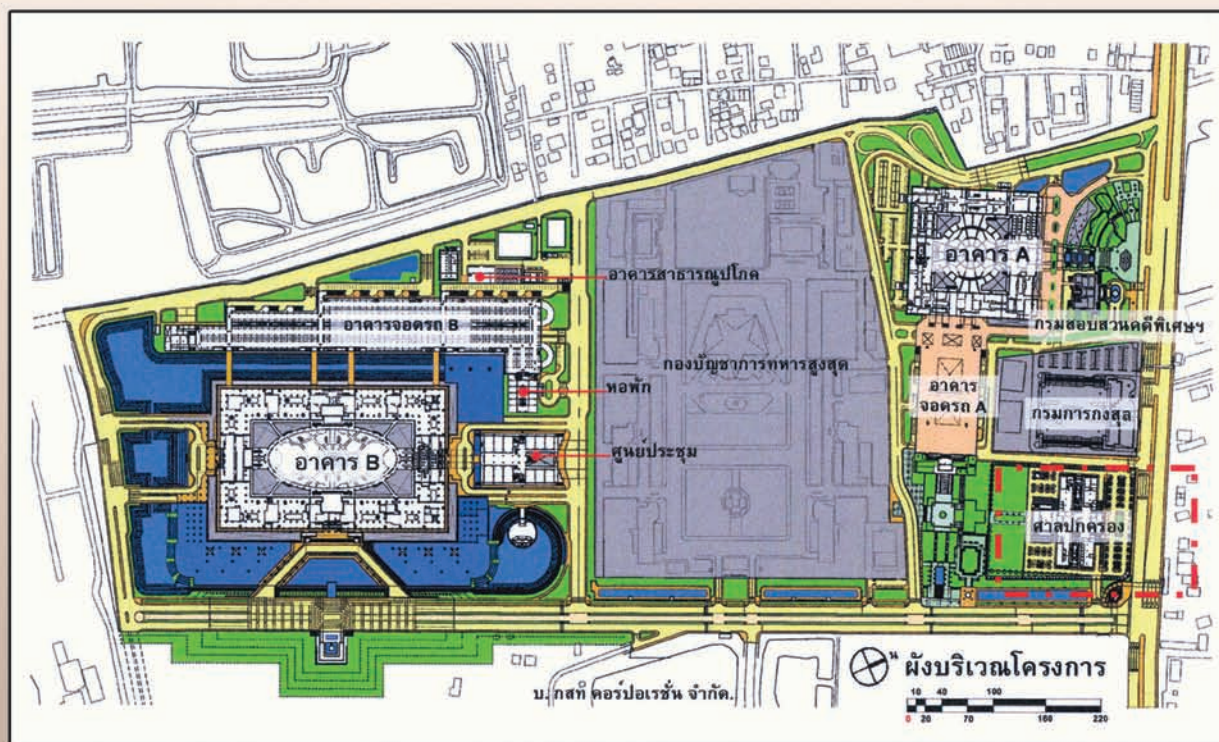

ที่ทำการถาวรของศาลปกครอง ต่อมาคณะรัฐมนตรีในคราวประชุม เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๕ มีมติเห็นชอบผังแม่บทศูนย์ราชการ กรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ (ปัจจุบันใช้ชื่อว่า ศูนย์ราชการ เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐) ตามที่คณะกรรมการ อำนวยการจัดระบบศูนย์ราชการ (ก.ศร.) เสนอ โดยสำนักงาน ศาลปกครองได้รับการจัดสรรพื้นที่สำหรับก่อสร้างอาคารที่ทำการถาวร ของศาลปกครองบริเวณ Zone A Block A๑

โครงการศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

ในช่วงเวลาที่ผ่านมากระบวนการของไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการจัดตั้งหน่วยงานราชการที่เพิ่มขึ้นและการเพิ่มอัตรากำลังคนของระบบราชการ ประกอบกับหน่วยงานบางหน่วยจำเป็นต้องย้ายสถานที่ตั้งออกจากเขตรัตนโกสินทร์ตามมติคณะรัฐมนตรี ทำให้เกิดความต้องการพื้นที่สำหรับเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการต่างๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงประมาณปี ๒๕๓๔ - ๒๕๓๕ เป็นต้นมา กรมธนารักษ์ได้รับคำขอใช้ที่ราชพัสดุจากหน่วยราชการส่วนกลางในกรุงเทพมหานครจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถจัดสรรที่ราชพัสดุให้แก่หน่วยงานเหล่านั้นได้อย่างเพียงพอ กรมธนารักษ์จึงกำหนดแนวทางใหม่โดยการจัดสรรพื้นที่อาคารแทนการจัดสรรที่ดินให้แก่หน่วยราชการ จึงเป็นที่มาของโครงการศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๕ ให้การสื่อสารแห่งประเทศไทยส่งคืนที่ราชพัสดุบริเวณถนนแจ้งวัฒนะ เนื้อที่ประมาณ ๔๐๐ ไร่ เพื่อให้กรมธนารักษ์ นำมาจัดสรรให้ส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ ใช้ประโยชน์

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๓ เห็นชอบตามมติที่ประชุมคณะกรรมการอำนวยการจัดระบบศูนย์ราชการ ครั้งที่ กศร ๑/๒๕๔๓ ในการดำเนินงานตามผังแม่บทศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ โดยให้รวมหน่วยงานใหม่ตามรัฐธรรมนูญและกระทรวงยุติธรรมไว้ในแผนการดำเนินงาน และให้กรมธนารักษ์รับไปดำเนินการและให้สำนักงานประมาณพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อเร่งรัดการดำเนินงานให้เป็นไปตามผังแม่บทฯ ซึ่งได้กำหนดให้โครงการศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ ตั้งอยู่ที่ถนนแจ้งวัฒนะ มีพื้นที่ประมาณ ๔๕๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ส่วนหน้า (โซน A) และส่วนหลัง (โซน B และโซน C) คั่นกลางด้วยพื้นที่ของกองบัญชาการกองทัพไทย ประกอบด้วยหน่วยงานหลายหน่วยงาน ได้แก่

หน่วยงานราชการในศูนย์ราชการ^๓

๑. อาคารที่ทำการศาลปกครอง

ศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง

๒. อาคาร A ได้แก่

กระทรวงยุติธรรม

(สำนักปลัดกระทรวงยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมคุมประพฤติ)

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักอัยการสูงสุด

สำนักงานศาลฎีกา

สำนักงานศาลยุติธรรม

ศาลล้มละลายกลาง

ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง

๓. อาคาร B ได้แก่

กระทรวงยุติธรรม (สำนักกิจการยุติธรรม และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์)

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กระทรวงการต่างประเทศ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กรมการพัฒนชุมชน

กรมธนารักษ์

กรมสรรพากร

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

สถาบันพระปกเกล้า

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

^๓ ข้อมูลจากเว็บไซต์ของบริษัทธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์

โดยในระยะแรกให้ดำเนินการก่อสร้างในพื้นที่ โซน A ซึ่งอยู่ติดกับถนนแจ้งวัฒนะก่อน กรมธนารักษ์ได้ว่าจ้างศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการปรับแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการจัดผังการใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งตามผังดังกล่าว ได้กำหนดให้ศาลปกครองอยู่ในพื้นที่ โซน A บล็อก A๑ เนื้อที่ประมาณ ๑๒ ไร่

ต่อมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗ อนุมัติให้กระทรวงการคลัง โดยกรมธนารักษ์ ดำเนินการโครงการศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ โดยกระทรวงการคลังได้จัดตั้งบริษัทธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด (ธพส.) ซึ่งมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒ ทำหน้าที่ในการลงทุนก่อสร้างอาคาร และบริหารโครงการศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร และบริหารจัดการทรัพย์สินอื่นของรัฐตามนโยบายรัฐบาล

บริษัทธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ได้เริ่มต้นดำเนินการก่อสร้างศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ ตั้งแต่ปลายปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ เรื่อยมา และเริ่มให้หน่วยงานเข้าใช้พื้นที่ ตั้งแต่กลางปี พุทธศักราช ๒๕๕๑

ศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ ได้รับพระราชทานชื่อเพื่อเป็นสิริมงคลในการดำเนินการว่า “ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐”

การดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ

ในการประชุมคณะอนุกรรมการบริหารศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๕ สำนักงานศาลปกครองได้ชี้แจงให้ที่ประชุมทราบถึงรูปแบบที่เหมาะสมของอาคารที่ทำการศาลปกครองที่จะต้องมียุทธศาสตร์เฉพาะตัวเป็นของตนเอง เนื่องจากมีพื้นที่ใช้สอยแตกต่างจากหน่วยงานอื่น เช่น ห้องพิจารณาคดี ห้องไต่สวน รวมถึงระบบรักษาความปลอดภัยที่ต้องมีความรัดกุมเป็นพิเศษ ประกอบกับ กระบวนการทำงานของศาลปกครองที่ประกอบด้วย ๓ หน่วยงานหลัก ได้แก่ ศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง และสำนักงานศาลปกครอง ที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกัน การใช้อาคารตามรูปแบบที่กรมธนารักษ์กำหนดจึงไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้งานของศาลปกครอง สำนักงานศาลปกครองจึงได้แจ้งความประสงค์ขอดำเนินการออกแบบก่อสร้างอาคารด้วยตนเองซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานศาลปกครองเสนอ

รูปด้านหน้า

รูปด้านหลัง

รูปด้านขวา

รูปด้านซ้าย

22/01/50

DOME

พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

พ.ศ. ๒๕๔๘

สำนักงานศาลปกครองได้จัดสรรงบประมาณประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๕ จำนวน ๒๐ ล้านบาท เพื่อเป็นค่าจ้างที่ปรึกษาออกแบบอาคารที่ทำการ ศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ และงบประมาณประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๖ จำนวน ๗ ล้านบาท เพื่อเป็นค่าจ้างที่ปรึกษาออกแบบงานตกแต่งภายในอาคาร ที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ โดยสำนักงานศาลปกครองได้จัดทำ คุณสมบัติ และจัดประกวดแบบ และได้บริษัท สถาปนิก อัสซพล ดุสิตนานนท์ และคณะ จำกัด, บริษัท โดม คอนซัลแตนท์ จำกัด และบริษัท โปรเกส เทคโนโลยี คอนซัลแตนท์ จำกัด เป็นผู้รับจ้างดำเนินการ

บริษัทที่ปรึกษา ได้ดำเนินการออกแบบอาคารฯ และออกแบบงานตกแต่ง ภายในฯ แล้วเสร็จและจัดส่งให้สำนักงานศาลปกครอง โดยมีลักษณะเป็นอาคาร ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความสูง ๑๑ ชั้น (รวมชั้นดาดฟ้า) และชั้นใต้ดินจำนวน ๒ ชั้น มีพื้นที่ใช้สอยรวมประมาณ ๘๕,๗๔๔ ตารางเมตร

สำนักงานศาลปกครองได้ตรวจสอบ รับมอบแบบ และส่งให้กรมธนารักษ์ พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและดำเนินการก่อสร้างอาคารตามแบบ ต่อมา บริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด (ธพส.) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับ

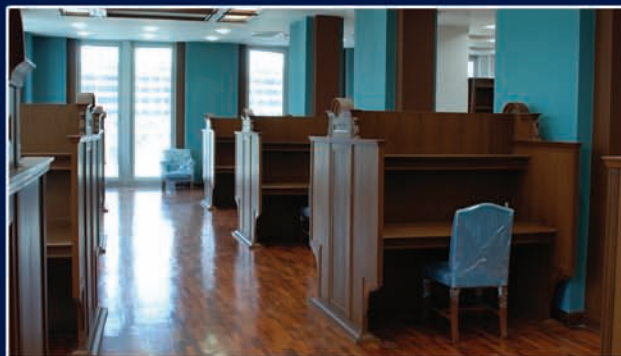
พ.ศ.
๒๕๔๙

๑๒๗

พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

พ.ศ. ๒๕๕๐

ดูแลของกรมธนารักษ์ และมีหน้าที่ก่อสร้าง และบริหารโครงการศูนย์ราชการ
กรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ ได้ว่าจ้างบริษัทชิน - ไทย เอ็นจิเนียริง แอนด์
คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน) ดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลปกครอง
ถนนแจ้งวัฒนะ ตามแบบของสำนักงานศาลปกครอง โดยได้เริ่มก่อสร้างตั้งแต่วันที่
๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๘ มูลค่าการก่อสร้าง ๑,๘๑๖,๕๑๑,๗๑๔.๓๒ บาท

ภายหลังจากได้ดำเนินการก่อสร้างมาเป็นระยะเวลา ๓ ปี การก่อสร้างอาคาร
ที่ทำการศาลปกครองแห่งใหม่ก็แล้วเสร็จในช่วงกลางปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ สำนักงาน
ศาลปกครองเริ่มทยอยย้ายที่ทำการศาลปกครอง จากอาคารเอ็มไพร์ ทาวเวอร์ไปยัง
อาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๕๑ จนย้ายเสร็จ
สมบูรณ์ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๑ และในที่สุดที่ทำการศาลปกครองแห่งใหม่ ซึ่งจะเป็น
ที่ทำการถาวรของศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง และสำนักงานศาลปกครอง
ก็พร้อมเปิดให้บริการแก่ประชาชน ณ อาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ
เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑ นับเป็นเวลากว่า ๗ ปี ตั้งแต่ศาลปกครองสูงสุดและ
ศาลปกครองกลางเปิดทำการ ในที่สุดแล้วศาลปกครองได้มีที่มั่นใหม่และถาวร
ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

พ.ศ.
๒๕๕๑

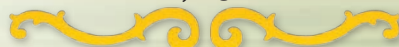
อาคารที่ทำการศาลปกครอง

อาคารที่ทำการศาลปกครองมีลักษณะเป็นอาคารทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความสูง ๑๑ ชั้น (รวมชั้นดาดฟ้า) และชั้นใต้ดินจำนวน ๒ ชั้น ด้านหน้ายาว ๑๑๓ เมตร (ขนานถนนแจ้งวัฒนะ) ด้านข้างกว้าง ๗๑ เมตร สูง ๔๕ เมตร มีพื้นที่ใช้สอยรวมประมาณ ๙๒,๘๐๐ ตารางเมตร

อาคารที่ทำการศาลปกครองได้รับการออกแบบด้วยสถาปัตยกรรมในแบบโมเดิร์นคลาสสิก ภายใต้แนวคิดการนำเสนอความหมายของตราสัญลักษณ์ศาลปกครองให้ปรากฏเด่นชัดในสถาปัตยกรรม กล่าวคือตัวอาคารตั้งอยู่บนฐานตึกสูง ๓ ชั้น ทำหน้าที่คล้ายพานของตราสัญลักษณ์ ลักษณะอาคารทั้งภายนอกภายใน ตลอดจนซุ้มประตูทางเข้าที่มีตราศาลปกครอง มีความสมมาตรกัน (Symmetry) เปรียบได้กับดุลพາห ที่แสดงถึงความสมดุลเสมอภาคและทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมเที่ยงตรง ชั้นบนสุดของอาคารศาลปกครองประดับด้วยราวระเบียงดัดเป็นลวดลายช่อชัยพฤกษ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตราสัญลักษณ์อันเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงชัยชนะในการคิดและการดำเนินการแห่งสรรพกิจทั้งปวงของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง นอกจากนี้ ภายในอาคารยังได้รับการออกแบบให้เป็นอาคารที่ทันสมัย รองรับการใช้งานในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งสอดคล้องกับรูปวงรีของตราสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ

อาคารที่ทำการศาลปกครองนี้สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ เพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระศทาจอมทัพบระจำพระองค์มาเป็นส่วนหนึ่งของตราสัญลักษณ์ศาลปกครอง อันเป็นเครื่องหมายแสดงว่าศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครองได้จัดตั้งขึ้นสำเร็จในรัชสมัยของพระองค์ เพื่อให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ อีกทั้งเป็นมิ่งขวัญเครื่องเตือนใจให้ตุลาการศาลปกครองและข้าราชการฝ่ายศาลปกครองปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามเจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลปกครอง

อาคารที่ทำการศาลปกครองมีพื้นที่สำหรับบริการประชาชนที่มาติดต่อราชการกับศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งได้รับการจัดสรรไว้อย่างเป็นสัดส่วน ได้แก่บริเวณชั้นใต้ดิน B๑ - ชั้น ๓ โดยแต่ละชั้นมีรายละเอียดการจัดสรรพื้นที่ใช้สอยดังนี้

ชั้นใต้ดิน B๑

เป็นชั้นที่จัดสรรพื้นที่ไว้สำหรับอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการและบุคลากรของศาลปกครอง ประกอบด้วย ห้องประชุม จำนวน ๖ ห้อง, ห้องละหมาด จำนวน ๒ ห้อง, ห้องมูลนิธิพัฒนาระบบการยุติธรรมทางปกครอง, ห้องพิจารณาคดีจำลอง, ห้องอาหารความจุประมาณ ๓๕๐ ที่นั่ง และร้านค้าสวัสดิการ

ชั้น ๑

เป็นที่ตั้งของส่วนรับฟ้องและปรึกษาคดี ซึ่งเมื่อก้าวผ่านประตูกระจกด้านหน้าอาคารเข้าสู่บริเวณโถงชั้น ๑ ของอาคาร ทางด้านซ้ายมือจะเป็นส่วนรับฟ้องโดยผู้ประสงค์จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองสามารถยื่นฟ้องได้ที่จุดรับฟ้องนี้ และถัดมาบริเวณด้านข้างใกล้ๆ กับส่วนรับฟ้อง ก็จะมีห้องปรึกษาคดีจำนวน ๖ ห้อง ซึ่งจัดไว้สำหรับให้บริการในเรื่องการให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการฟ้องคดีแก่ประชาชนที่มาฟ้องคดี

กรณีประชาชนที่ประสงค์จะมาติดต่อขอทราบข้อมูลข่าวสารหรือสอบถามทั่วไป สามารถจะใช้บริการได้ที่ศูนย์บริการประชาชนในบริเวณชั้น ๑ ด้วยเช่นกัน โดยศูนย์บริการประชาชนจะตั้งอยู่ด้านขวามือของประตูทางเข้าอาคาร ตรงข้ามกับส่วนรับฟ้อง ทำหน้าที่ในการให้บริการ ตอบคำถาม แนะนำข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับศาลปกครอง และสำนักงานศาลปกครองแก่บุคคลภายในและภายนอก การให้บริการเกี่ยวกับการขอดู การคัดสำเนา การรับรองสำเนาคำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดคดีปกครอง รวมทั้งให้บริการข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ นอกจากนี้ยังให้บริการเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับศาลปกครองอีกด้วย

นอกจากนี้ ในบริเวณชั้น ๑ ยังเป็นที่ตั้งห้องแถลงข่าวและห้องรับรองนักข่าวซึ่งจัดไว้สำหรับอำนวยความสะดวกให้แก่สื่อมวลชนที่มาปฏิบัติงานที่ศาลปกครองในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับศาลปกครองและข่าวสารอื่นๆ ที่จำเป็นต่อประชาชนอีกด้วย

ชั้น ๒

จะเป็นที่ตั้งของห้องไต่สวน ซึ่งมีตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ รวมทั้งหมดจำนวน ๒๒ ห้อง เพื่อสามารถรองรับคู่กรณีทั้ง ๒ ฝ่ายที่ศาลปกครองเรียกมาไต่สวนได้เป็นอย่างดี โดยบริเวณใกล้ๆ ห้องไต่สวน จะมีห้องพักพยานสำหรับให้พยานที่ศาลเรียกมาไต่สวนได้พักรออีกด้วย นอกจากนี้ห้องไต่สวนแล้ว ในบริเวณชั้น ๒ ยังมี หอสมุดกฎหมายมหาชนซึ่งเปิดให้บริการแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป สามารถมาใช้บริการค้นคว้าข้อมูลความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมหาชน และยังเป็นที่ตั้งของหอจดหมายเหตุซึ่งเป็นสถานที่เก็บเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และเหตุการณ์สำคัญของศาลปกครองนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และห้องนิทรรศการ (ห้องพิพิธภัณฑ์) ที่จะเปิดให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าชมในอนาคต

ชั้น ๓

เป็นพื้นที่สำหรับห้องพิจารณาคดี ซึ่งประกอบด้วยห้องพิจารณาคดีขนาดใหญ่ จำนวน ๒ ห้อง ขนาดกลาง จำนวน ๒ ห้อง และขนาดเล็กจำนวน ๑๐ ห้อง โดยบริเวณใกล้เคียงห้องพิจารณาคดีแต่ละห้อง ก็จะมีห้องพักพยานซึ่งจัดไว้สำหรับให้พยานและผู้เกี่ยวข้องที่จะเข้าสู่ห้องพิจารณาคดีได้พักรอด้วยเช่นกัน

นอกจากพื้นที่สำหรับบริการประชาชนแล้ว บริเวณอื่นภายในอาคารที่ทำการศาลปกครอง ได้รับการจัดสรรไว้ให้เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานของผู้บริหารศาลปกครอง ตุลาการศาลปกครอง และเจ้าหน้าที่ศาลปกครอง ดังนี้^๔

ชั้น ๑ เป็นที่ตั้งของหน่วยงานดังต่อไปนี้

สำนักงานศาลปกครองสูงสุด (กลุ่มรับฟ้อง กลุ่มสนับสนุนงานวิชาการ)

สำนักงานศาลปกครองกลาง (กลุ่มรับฟ้อง กลุ่มให้คำปรึกษา)

สำนักบริหารกลาง

สำนักบริหารทรัพย์สิน

สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักบริหารการเงินและต้นทุน

ชั้น ๒ เป็นที่ตั้งของสำนักหอสมุดกฎหมายมหาชน

ชั้น ๔ เป็นที่ตั้งของหน่วยงานดังต่อไปนี้

สำนักบังคับคดีปกครอง

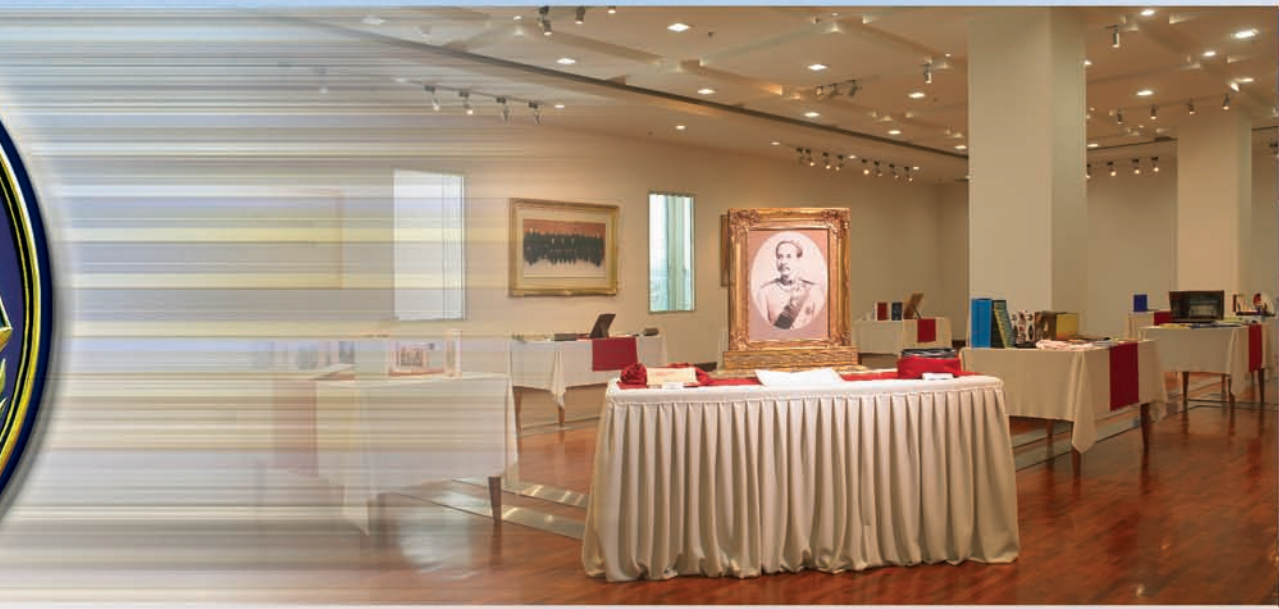
สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์

สำนักวิทยาการสารสนเทศ

สำนักตรวจสอบภายใน

^๔ จัดแบ่งส่วนราชการตามประกาศคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายปกครอง เรื่อง การแบ่งส่วนราชการและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสำนักงานศาลปกครอง ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒

- วิทยาลัยตุลาการศาลปกครอง
วิทยาลัยข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง
- ชั้น ๕ เป็นที่ตั้งของหน่วยงานดังต่อไปนี้
สำนักวิจัยและวิชาการ
สำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศและสารนิเทศ
สำนักนโยบายและแผน
วิทยาลัยการยุติธรรมทางปกครอง
- ชั้น ๖ เป็นที่ตั้งของหน่วยงานดังต่อไปนี้
สำนักงานศาลปกครองสูงสุด
(กลุ่มออกหมาย กลุ่มสารบบคดี กลุ่มช่วยงานตุลาการ)
สำนักงานศาลปกครองกลาง
(กลุ่มบริหารทั่วไป กลุ่มสารบบคดี)
- ชั้น ๗ เป็นที่ตั้งของสำนักงานศาลปกครองกลาง
(กลุ่มการเงิน กลุ่มออกหมาย กลุ่มช่วยงานตุลาการ)

ชั้น ๘ เป็นที่ตั้งของสำนักงานศาลปกครองกลาง

(กลุ่มช่วยงานตุลาการ)

ชั้น ๙ เป็นที่ตั้งของหน่วยงานดังต่อไปนี้

สำนักประธานศาลปกครองสูงสุด

(กลุ่มบริหารทั่วไป ศูนย์บริหารจัดการคดีปกครอง กลุ่มค้นคว้าและเปรียบเทียบคำพิพากษา

กลุ่มสนับสนุนงานวิชาการ)

สำนักงานศาลปกครองสูงสุด

(กลุ่มบริหารทั่วไป)

สำนักอธิบดีศาลปกครองกลาง

ชั้น ๑๐ เป็นที่ตั้งของหน่วยงานดังต่อไปนี้

สำนักประธานศาลปกครองสูงสุด

(กลุ่มเลขานุการตุลาการศาลปกครองสูงสุด)

สำนักงานศาลปกครองสูงสุด

(กลุ่มช่วยงานตุลาการ)

ชั้น ๑๑ เป็นที่ตั้งของห้องสัมมนาขนาดใหญ่ สระว่ายน้ำ และห้องออกกำลังกาย

อาคารรับรอง

นอกจากอาคารที่ทำการศาลปกครองแล้ว ภายในบริเวณศาลปกครอง ยังมีอาคารอีก ๑ หลัง ที่ศาลปกครองได้จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในเรื่องการประกอบพิธีการสำคัญและรับรองบุคคลสำคัญผู้มาเยือนศาลปกครอง นั่นคือ “อาคารรับรอง”

อาคารรับรองตั้งอยู่ด้านหลังอาคารที่ทำการศาลปกครอง เพื่อทำหน้าที่เป็นฉากหลังให้แก่โครงการและเป็นจุดหมายตาของที่ว่างด้านหลัง โดยถูกจัดวางไว้ในแนวประดิษฐานด้านทิศใต้ของที่ดิน ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดเป็นลานโล่งตรงกลางระหว่างอาคาร และมีสภาพคล้ายลาน (Court) ที่มีความสงบ มีความเป็นพิธีการ ดูศักดิ์สิทธิ์ สง่างาม น่าเคารพ และสื่อถึงความหมายและเรื่องราวความเป็นมาของศาลปกครอง

รูปแบบโครงสร้างของอาคารรับรอง มีลักษณะเป็นอาคารทรงโคโลเนียลสีขาว ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากยุโรปในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตัวอาคารมีความกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๓๕.๒๕ เมตร และสูง ๑๒.๙๑ เมตร บริเวณด้านหน้าอาคารเหนือซุ้มประตูทางเข้าและด้านหลังอาคารมีข้อความว่า **เคาน์ซิลออฟสเตต - ที่ปรึกษาาราชการแผ่นดิน** เนื้อข้อความขึ้นไปมีตราสัญลักษณ์ศาลปกครองประดับอยู่ ภายในอาคารรับรองด้านหนึ่งประดิษฐานพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกด้านหนึ่งประดิษฐานพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับการตกแต่งภายในอาคารรับรองจะเน้นการตกแต่งภายในให้สอดคล้องกับรูปแบบของอาคารที่ให้บริการภายใต้การกำกับดูแลโดยตกแต่งด้วยโคมไฟประดับอย่างงดงาม เพอร์นิเจอร์ ผ้าม่าน และสิ่งประดับที่นำมาใช้ภายในอาคารมีความเรียบหรูและทันสมัย

อาคารรับรองหลังนี้ ได้ใช้จัดพิธีสำคัญต่างๆ ของศาลปกครองมาแล้วหลายวาระ และต้อนรับอาคันตุกะผู้ทรงเกียรติที่มาเยือนศาลปกครองมาแล้ว อาทิ ใช้ในการเลี้ยงรับรองสมาชิกสมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ ที่มาเข้าร่วมการประชุมใหญ่สมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๙ ที่ศาลปกครองไทยเป็นเจ้าภาพ และใช้ในการประชุมคณะกรรมการบริหารสมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๙

บริเวณด้านหน้าอาคารรับรองประดิษฐาน **พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** ขนาดเท่าครึ่งของพระองค์จริง ความสูงประมาณ ๒ เมตร ขนาดแท่นฐานกว้าง ๑.๙ เมตร ยาว ๒.๒ เมตร สูง ๑.๕ เมตร เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ได้ทรงก่อตั้งที่ปรึกษาาราชการแผ่นดิน หรือ เคาน์ซิลออฟสเตต ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของศาลปกครองไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ - วิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

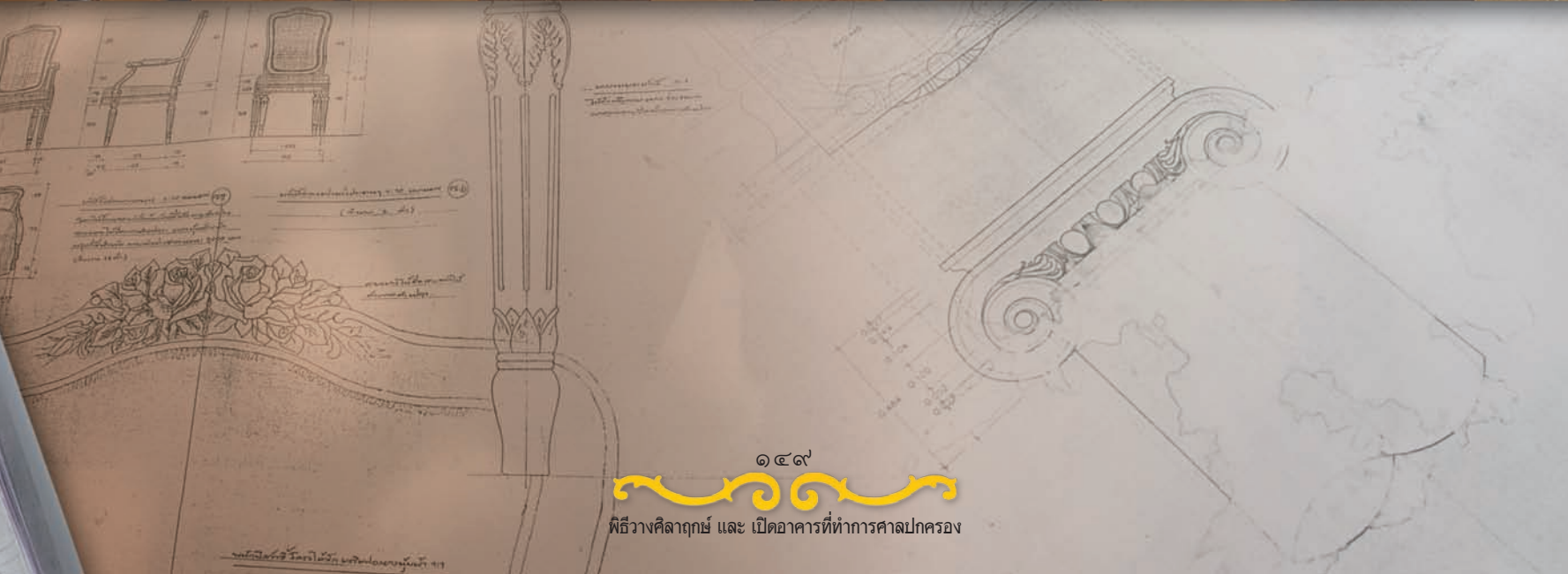
พระบรมสาทิสลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายในอาคารรับรอง

๑๔๘

พิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

แบบแปลน หอ อาคารเรือนรับรอง 1:50
scale

ศาลปกครอง

ศาลปกครองแห่งความเชื่อมั่น

๒๕๔๔

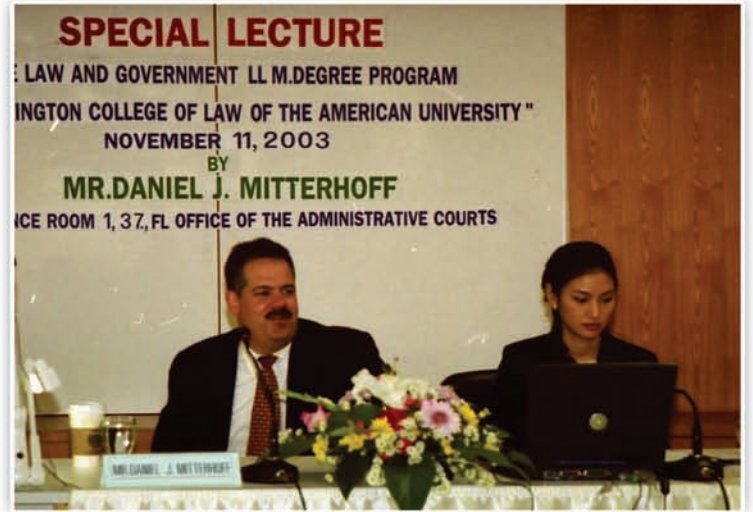

๒๕๔๔

๒๕๕๕

๒๕๔๗

๒๕๔๗

๒๕๕๘

๒๕๕๕

การประชุมใหญ่สมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๙ ๒๒-๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้
ศ.ดร.อักษราทร จุฬารัตน ประธานศาลปกครองสูงสุด
นำคณะกรรมการอำนวยการสมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ
คณะกรรมการบริหารสมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ
และหัวหน้าคณะผู้เข้าร่วมประชุม จากศาลปกครองสูงสุดของประเทศต่างๆ
เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล

เนื่องในโอกาสสมทวงมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

ในโอกาสเดินทางมาประเทศไทยเพื่อเข้าร่วมการประชุมใหญ่สมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๙
ที่ศาลปกครองไทยเป็นเจ้าภาพ และโอกาสนี้ประธานศาลปกครองสูงสุด
ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายเหรียญที่ระลึกการประชุมดังกล่าวด้วย

The IXth Congress of the International Association
of Supreme Administrative Jurisdictions

The IXth Congress of the International Association of Supreme Administrative Jurisdictions

IX IASAJ Congress
Bangkok
Thailand
2007

การประชุมใหญ่สมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๙ ๒๒-๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

The IXth Congress of the International Association of Supreme Administrative Jurisdictions

The IXth Congress of the International Association of Supreme Administrative Jurisdictions

Administrative Appeals Tribunal

PRESIDENT'S CHAMBERS
The Hon Justice Garry Downes AM

6 December 2007

Prof. Dr. Ackaratom CHULARAT
President
Supreme Administrative Court of Thailand
195 Empire Tower
South Sathorn Road
Sathorn Bangkok 10120
THAILAND

Dear Ackaratom,

Now that I have settled back to work in Australia I would like to confirm in writing what I said at the closing ceremony of the IASAJ Congress. You and all associated with the Congress should be proud of the great success it was. Everyone in the Australian delegation found it rewarding and enjoyable. The social programme was superb. The audience with His Majesty the King was a highlight I will never forget.

The Administrative Appeals Tribunal values very much its close relationship with the Supreme Administrative Court of Thailand. We must keep up our contact over the years.

*Kind regards
yours ever
Garry*

GARRY DOWNES

GPO Box 9955 Sydney NSW 2001 • Level 7, 55 Market St Sydney NSW 2000

19

FEDERAL COURT OF AUSTRALIA

Phone: 61 2 9230 8414
Fax: 61 2 9230 8995
Email: justice.tamberlin@fedcourt.gov.au

The Hon. Justice Brian J. Tamberlin
Law Courts Building
Queens Square
Sydney NSW 2000
AUSTRALIA

28 November 2007

Professor Dr. Ackaratom Chularat
President of the Supreme Administrative Court of Thailand
35th Fl. Empire Tower
195 South Sathorn Road
BANGKOK 10120
THAILAND

Dear President and Madame,

My wife and I want to thank you deeply for inviting us to the Congress. It was the most enjoyable and interesting Congress we have ever attended.

We congratulate you on the magnificent work you have done over the past seven years in developing to its present high standard and reputation the Administrative Court System of Thailand. This is a remarkable achievement and it is clearly attributable to your vision and openness to seeking the best international practice. The exchange of ideas in the Congress discussions has greatly enriched all participants from so many countries.

On a personal level we enjoyed particularly renewing our acquaintance with yourself and your wife and we look forward to maintaining the relationship with each of you and the Court in the future and to lending any assistance we can.

In commenting on the success, warmth, and usefulness of the Conference I am reflecting the views of the delegates with whom I spoke about their experiences at the Conference.

Once again sincerest thanks from both of us.

Brian Tamberlin

JUSTICE BRIAN J TAMBERLIN

12

ROYAUME DE BELGIQUE

CONSEIL D'ETAT

Le Premier Président

Our/Ref.: P/FE-e
RA/CR

7 décembre 2007

1040 Bruxelles, le
rue de la Science 33

Supreme Administrative Court
Mr Ackaratom CHULARAT,
President
43rd Floor, Empire Tower
195 Sout Sathorn Road
Bangkok 10 120
THAILAND

Dear Mr President,

I would like again to thank you most vividly on behalf of the other members of the Belgian delegation as well as personally for the most magnificent reception you and the Court endowed upon us.

The organization of the International congress by your Court was perfect, so much so that the exchanges between participants were most enriching and will no doubt develop by means of the bilateral or multilateral contacts which were made during this event. The Round Table which followed offered the opportunity to get better acquainted with our jurisdictional systems and to inform us about your experience with rendering justice and evaluating magistrates.

This visit tot Thailand has also enabled us to discover your beautiful country and experience the really legendary hospitality of its people.

Personally I have been most touched by the immense honour His Majesty the King bestowed upon us by rendering the heads of the delegations.

May I ask you to convey our thanks also to the Vice-Presidents of the Supreme Court, the judges and all the other collaborators who helped to the full success of an event of outstanding scientific standard.

Yours sincerely,

R. Andersen

R. ANDERSEN.

12

Marion Eckertz-Höfer
Präsidentin des Bundesverwaltungsgerichts
Simsonplatz 1 · 04107 Leipzig

Dear Mr. President,

Dear Mr. Ackaratom,

Home again from a long voyage to Bangkok and to Kho Samui of Thailand, I would like to express my sincere gratitude for the outstanding event of the 9th IASAJ Congress which you prepared and chaired in a way that will never vanish from my memory and which will certainly remain unsurpassed in the future. Right from the beginning to the end it was an undisrupted chain of perfectly planned events full of beauty, joy, and fruitful discussions. The organisation was as outstanding as were the results of this meeting, which really has strengthened the position of the administrative judges throughout the world. It was a constant pleasure to be hosted by so many extremely kind and helpful persons who knew our language and gave reliable answers to all our questions. They were indeed the best ambassadors of Thailand. We felt all the time surrounded by the culture, the spirit, and the overwhelming "Wai"-hospitality of your country. And we were all very happy to enjoy the wonderful evening events in your Court garden, in the Siam Niramit House and on the Chaopraya River during the Loy Krathong Night.

It was a special and most impressing honour to meet His Majesty the King, to appreciate his outstanding personality and to feel what importance he attributes to the IASAJ Meeting and to the duty of the judges in general. I was happy to learn that he was healthy enough to celebrate his 80th birthday on the fifth of December, and I take this opportunity to wish him and his country all the best in a future that hopefully becomes more and more bright.

Please give my special regards to your wife who equalled you in kindness and hospitality, as well as to the Rapporteur General Mr. Sawangsagdi, the Vice-Presidents and the other distinguished members of your Court, Mrs. Nouné and all the people who performed that tremendous amount of work which led to this great success.

My colleagues Mr. Sailer and Mr. Groepper join me in congratulating you and your Court for this magnificent event.

I seize the opportunity to wish you and your wife a happy New Year 2008.

Yours sincerely

Marion Eckertz-Höfer

Email: hoefer@bverwg.bund.de

12

หนังสือแสดงความชื่นชมและขอบคุณจากประธานศาลปกครองสูงสุดประเทศต่างๆ
ที่เข้าร่วมการประชุมใหญ่สมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๙ ที่ศาลปกครองไทยเป็นเจ้าภาพ

Helsinki, 7 April 2008

President Ackaratom Chularat
Supreme Administrative Court of Thailand
Bangkok
Thailand

Dear Professor Ackaratom Chularat, my dear friend and colleague,

Thank you for the splendid congress you and your staff arranged in Bangkok in late November last year. It was one of the most memorable and in every detail most professionally organized congresses I have ever attended. Both the scientific program and the social program were excellent. I was also most honoured by being received by His Majesty the King. But what stands out as something unique was your and your wife's as well as your colleagues' and your staff's - from the most experienced to the youngest - warm hospitality which embraced us during our whole stay in Thailand and also after that. My gratitude includes also the gratitude of my wife and my Finnish colleagues and their wives, who are as enthusiastic for the congress and their stay in Thailand as I am.

I send you my warmest regards and hope to meet you soon again.

Truly yours,

Pekka Hallberg

25

Bundesgericht
Tribunal fédéral
Tribunale federale
Tribunal federal

Le Président
CH - 1000 Lausanne 14
Tél. 021 318 91 11
Fax 021 323 37 00
Dossier n° 14.05

Monsieur
Ackaratom Chularat
Président de la Cour Suprême
Administrative de Thaïlande
43e Floor, Empire Tower,
195 South Sathon Road, Sathon
Bangkok 10120
THAILANDE

Lausanne, le 5 décembre 2007/nag

IXème Conférence de l'Association Internationale des Hautes Juridictions Administratives (AIHJA) du 22 au 24 novembre 2007 à Bangkok

Monsieur le Président,

De retour au pays, je tiens tout particulièrement à vous remercier ainsi que la Cour Suprême Administrative de Thaïlande pour l'initiative de cette conférence, son excellente organisation ainsi que la très grande hospitalité que vous nous avez réservée. Mes collègues, Mme la Vice-Présidente Susanne Leuzinger-Naef et M. le Juge Heinz Aemisegger, se joignent à moi pour vous exprimer notre vive gratitude.

Nous garderons un excellent souvenir des échanges de vue riches et fort intéressants que nous avons pu avoir avec les représentants des différentes cours participant à cette conférence venus de tous horizons.

L'Audience Royale de Sa Majesté, à laquelle nous avons eu la chance et l'honneur de pouvoir participer, nous a particulièrement impressionnée. Soyez assuré, Monsieur le Président, que cet instant restera gravé dans nos mémoires.

Nous vous prions de bien vouloir transmettre également nos plus vifs remerciements à vos collaboratrices et collaborateurs qui nous ont extrêmement bien reçus et guidés durant notre séjour.

En vous souhaitant le meilleur pour l'avenir de votre haute Cour, nous vous prions de croire, Monsieur le Président, à l'assurance de notre plus haute considération.

Le Président

Arthur Aeschlimann

16

Raad
vanState

17 December 2007

Dr. P. van Dijk
President, Administrative
Jurisdiction Division
Council of State

Supreme Administrative Court
Prof. Dr. Ackaratom Chularat
President

re: 9th IASAJ Conference

Dear Mr. President,

On behalf of the Netherlands delegation I wish to thank you and your Staff most cordially for your warm hospitality during our stay in Bangkok.

The Conference was one of the best I ever attended, not only from an organizational point of view but also concerning its contents and practical results.

I hope that we will see each other at some other near occasion.

Yours sincerely,

21

SUPREME COURT OF NORWAY

Chambers of
The Chief Justice

Oslo, 27 November 2007

Professor Dr. Ackaratom Chularat
President of the Supreme Administrative Court of Thailand
President of the IASAJ
43rd Floor, Empire Tower
195 South Sathon Road
Bangkok 10120, Thailand

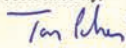
Dear President Ackaratom Chularat,

I would like to thank you and Thailand's Supreme Administrative Court for a highly successful conference in Bangkok. The conference was organised perfectly, from a professional point of view it was very rewarding, and the social programme was excellent. The audience with His Majesty the King stands out as a highlight. There was only one opinion when it comes to the conference: This is not possible to do better.

Please convey my thanks to all your kind co-workers.

Once again, my warmest thanks for having been able to take part and with a hope that we will meet again at the next conference.

Yours sincerely,

Tore Schei

8

Supreme Tribunal Administrative
O'President

Lisbon, November 27, 2007

320

Prof. Dr. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative Court
of Thailand and
President of the International Association of Supreme
Administrative Jurisdictions

Your Excellency

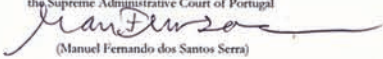
Having now returned to Lisbon, after our memorable sojourn in the Kingdom of Thailand, I would like to thank Your Excellency for the invitation addressed to the Supreme Administrative Court of Portugal to participate in the XIXth Congress of the International Association of Supreme Administrative Jurisdictions (IASAJ), whose work sessions and social programme were conducted at the highest level of excellence and professionalism.

Furthermore, I would like to felicitate Your Excellency and your lovely wife - who always treated us with the utmost kindness - on the successful hosting of such a major international event, which offered a unique opportunity for the exchange of ideas about the present status of administrative judges worldwide.

I am convinced that the institutional links between our two Supreme Courts have been strongly strengthened with our participation in this high-level meeting. On my personal behalf, as well as on behalf of the remaining members of the Portuguese delegation, I would like to conclude, as I began, with the expression of our profound appreciation for all the kindness, consideration and assistance provided to us during our stay in the vibrant city of Bangkok.

Please accept the assurances of my highest consideration.

Yours sincerely,

The President of
the Supreme Administrative Court of Portugal

(Manuel Fernando dos Santos Serra)

10

VRHOVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE
SUPREME COURT, REPUBLIC OF SLOVENIA
PRESEDENT

Mr. Prof. Dr. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative
Court of Thailand
President of the Association IASAJ

Dear Mr. Ackaratorn Chularat,

On behalf of the members of the Supreme Court of the Republic of Slovenia I would like to express to You our gratitude for the exceptionally warm-hearted hospitality and reception our delegation enjoyed so much as Your guests at the ninth Congress of the IASAJ.

Those days in Your country will be treasured in our memories for a long time.

Dear Mr. Chularat, I would like to thank You for an exciting working and social programme of our visit during which we felt warm and friendly atmosphere of mutual understanding and sympathy. I take the opportunity to congratulate you and your complete staff for the excellent organization of the meeting as well.

Please, accept the assurance of my highest consideration.

Franc Testen

Tavcarjeva 9, 1000 Ljubljana, Slovenia, Tel: (386) 1 366 42 00, Fax: (386) 1 366 43 91

3

T.C.
DANIŞTAY BAŞKANLIĞI

H.E. Prof. Dr. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative Court of
Thailand
Office of the Administrative Courts,
43rd Floor, Empire Tower,
195 South Sathorn Rd.,
Yannawa, Sathorn
Bangkok 10120, Thailand

29 November 2007

Excellency,

I find an ordinary "thank you" entirely flat and inadequate as an acknowledgement of the hospitality you have extended to us during our stay in Thailand on the occasion of IXth Congress of International Association of Supreme Administrative Jurisdictions. Especially royal audience with His Majesty the King will always remain one of the most consuming events of my life.

Both the Congress and the social programme were very well organized and carried out with exactitude. You Mr. President, your noble wife, the Judges and officers of your Court did everything in your power to make the Congress successful and our stay comfortable and pleasant. Moreover it would be an omission on my part not to make reference to the tireless efforts of Mr. Danai Srimora to see that everything went well for our delegation.

I take this opportunity to express the assurances of my highest esteem to Your Excellency.

Sumru ÇÖRTOĞLU
President of the Council of State

Danıştay
İhlamur Sokağı No:4
Sıhhiye Ankara
TURKEY

Fax: (0090) 312 418 60 32
Phone: (0090) 312 424 08 69

18

בית המשפט העליון
THE SUPREME COURT OF ISRAEL

JUSTICE AYALA PROCACCIA

השופטת אילה פרוקצ'יה

Jerusalem, 9/12/07

Honorable President of the
Supreme Administrative Court of Thailand
Professor Dr. Ackaratorn Chularat

Dear Honorable Justice Ackaratorn Chularat,

This is to thank you and your magnificent delegation once more for an unforgettable experience at the 9th Congress of the IASAJ at Bangkok this November. It is hard to find words to express my deep appreciation for the extraordinary hospitality that marked the reception of the international delegations attending the Congress, and the vast human and physical investment of the Thai hosts in making this Congress an outstanding intellectual, professional and social experience for all of us.

Please accept my deep gratitude and appreciation for making our visit to Thailand a very special event, and to wish you and all the other members of the court, as well as the administrative staff that took part in the project, all the very best. May there be a fruitful future in promoting justice in your Administrative Court, for the welfare of the Thai people.

Yours respectfully,
Ayala Procaccia
Justice of the Supreme
Court of Israel

91950 ירושלים, ישראל
Shaarey Mishpat St. Kiryat David Ben-Gurion Jerusalem 91950, Israel
Fax: 02-6759650 :פקס Telephone: 02-6536207, 02-6759711/731 :טלפון

1 + 29

A.K. Mathur
Judge
Supreme Court of India

4, Taghlok Road,
New Delhi-11001
Tel. : 23015439

November 27, 2007.

My dear *Prof. Chularat*

Myself and my wife, both are grateful to you and madam for extending your warm hospitality during the Conference. I want to congratulate you for wonderful arrangement made by you for successful conference. I am sure message of this conference will spread over the world. Convey our regards to your Mrs. and colleagues who have extended their warm hospitality. Convey our special thanks to the staff and young students who have taken full care during our stay at the conference. I am broaching the subject with our Chief Justice for making India as a Member of this organisation.

With regards,

Yours sincerely
A.K. Mathur
[A.K. Mathur]

Hon'ble Mr. Justice Ackaratorn Chularat,
President,
Supreme Administrative Court of Thailand,
43rd Floor, Empire Tower,
195 South Sathon Road, Sathon,
BANGKOK-10120
THAILAND.

From: The Rt Hon Lord Justice Carnwath

ROYAL COURTS OF JUSTICE
STRAND, LONDON, WC2A 2LL

Prof. Dr. Ackaratorn Chularat
President
The Supreme Administrative Court
35th Floor
Empire Tower
195 South Sathon Road
Bangkok 10120
THAILAND

Date: 27th November, 2007

Dear *President*,
IASAJ Congress

I would like to thank you and the rest of your Judges and staff for the wonderful welcome they gave us in Bangkok last week. Every detail seems to have been carefully thought out and the whole operation ran like clockwork. The business sessions were very productive, and the problems of communicating in different languages were overcome. The entertainments were very generous and much appreciated by everyone. I was particularly honoured to be included in the group to be presented to the King. Generally we were given friendly support from everyone, and I pay a particular tribute to the young lawyers who seem to be available to help at every point.

I was very pleased that you were willing to support my application for full membership of the Association in my capacity as Senior President of Tribunals. I look forward to productive co-operation in the future. I also hope to return with my wife to spend a little more time visiting the rest of Thailand.

Yours sincerely,

Lord Justice Carnwath

Tel. No. 020 7947 6759
Fax No. 020 7947 6860
Text Phone 18001 020 7947 6866
(Helpline for the deaf and hard of hearing)
e-mail: lordjustice.carnwath@judiciary.gsi.gov.uk

The Hon. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative Court of Thailand
President of IASAJ
43 Floor, Empire Tower
195 South Sathon Road, Sathon
Bangkok 10120 THAILAND

December 17, 2007

Dear President Chularat:

I have arrived home safely after attending the IASAJ Bangkok Conference. Please allow me to take this opportunity to express to you my heartfelt gratitude for all the hospitality and kindness conveyed to me and my delegation during the Bangkok stay, last November 2007.

Without any doubt, the Conference was indeed a remarkable gathering bearing much fruit and I would like to express my sincere congratulatory wishes to you on all of the achievements and success. My special thanks also goes to every one of your staff members who have put exerted all of their best efforts and hard work to prepare for the Conference.

The meeting held under the theme of the Status of Administrative Judges allowed the attendants to share diverse judicial experiences and administrative information among the participating jurisdictions. All the agendas held will serve as a guidance in improving the roles and functions of the administrative courts in the international arena.

I must also add that the conference was an auspicious occasion to meet so many colleagues from every part of the world and I very much value the friendship gathered during the event.

In closing, I would like to wish you health and success and your court, continued prosperity in the coming new year and always.

Sincerely,

LEE Hong-hun
Justice

Lee Hong-hun

PRESIDENT OF THE SUPREME COURT
PRESIDENT OF THE NATIONAL COUNCIL OF JUSTICE

Prof. Dr. Ackaratorn CHULARAT
President of the Supreme Administrative Court

Bangkok, Thailand

Dear Mr. President,

Let me express my sincere thanks – on behalf of all participants – to you for having hosted the 9th International Association of Supreme Administrative Jurisdictions Congress in Bangkok, Thailand on the 22-24th of November 2007.

Your remarkable hospitality and your efforts put into organising this international meeting with such importance have largely contributed to make my short official visit very pleasant in your wonderful country.

I have greatly appreciated the organisers' professionalism and accuracy during the discussions within the framework of the group sessions, the meeting of the Board of Directors, as well as on the occasion of the General Assembly.

I would also like to give my deepest thanks to you for providing me the opportunity to participate in various exciting cultural programmes and sightseeing tours.

I am sure that the unquestioned success of the conference in Bangkok will further strengthen the professional relations between the Supreme Administrative Jurisdictions of the IASAJ Member States.

Furthermore, I deeply hope that this meeting will promote fruitful judicial cooperation between the Supreme Administrative Court of Thailand and the Supreme Court of Hungary.

Budapest, 30 November, 2007

Yours faithfully,

Dr. Zoltán LOMNÍCI
Dr. Zoltán LOMNÍCI

Til

2+22

Administrative Appeals Tribunal

PRESIDENT'S CHAMBERS

The Hon Justice Garry Downes AM

6 December 2007

Prof. Dr. Ackaratorn CHULARAT
President
Supreme Administrative Court of Thailand
195 Empire Tower
South Sathorn Road
Sathorn Bangkok 10120
THAILAND

Dear Ackaratorn,

Now that I have settled back to work in Australia I would like to confirm in writing what I said at the closing ceremony of the IASAJ Congress. You and all associated with the Congress should be proud of the great success it was. Everyone in the Australian delegation found it rewarding and enjoyable. The social programme was superb. The audience with His Majesty the King was a highlight I will never forget.

The Administrative Appeals Tribunal values very much its close relationship with the Supreme Administrative Court of Thailand. We must keep up our contact over the years.

Kind regards
Yours ever
Garry

GARRY DOWNES

12

CHIEF JUSTICE'S CHAMBERS
FEDERAL COURT OF AUSTRALIA
305 WILLIAM STREET
MELBOURNE VIC 3000

21 December 2007

Prof. Dr. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative Court
195 Empire Tower
South Sathorn Road
Sathorn Bangkok 10120
THAILAND

Dear Professor Dr. Ackaratorn,

I am writing to thank you once again for an outstanding 9th Congress of the IASAJ. The Conference was a very great success in every respect; the commissions were productive in their work and the social and cultural activities were exceptional.

We were, of course, very greatly honoured to have an audience with the King.

The few days I spent in Bangkok, as the recipient of your most generous hospitality, were unforgettable, and I thank you for them.

It is an honour to succeed you as a Co-President of the IASAJ and I do hope that we will meet again soon and, certainly, in Sydney in 2010.

With my best wishes to you and to your wife, and with very many thanks,

With kind regards

Michael Black

M E J BLACK
Chief Justice

FEDERAL COURT OF AUSTRALIA

Phone: 61 2 9230 8414
Fax: 61 2 9230 8995
Email: justice.tamberlin@fedcourt.gov.au

The Hon. Justice Brian J. Tamberlin
Law Courts Building
Queens Square
Sydney NSW 2000
AUSTRALIA

28 November 2007

Professor Dr. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative Court of Thailand
35th Fl. Empire Tower
195 South Sathorn Road
BANGKOK 10120
THAILAND

Dear President and Madam,

My wife and I want to thank you deeply for inviting us to the Congress. It was the most enjoyable and interesting Congress we have ever attended.

We congratulate you on the magnificent work you have done over the past seven years in developing to its present high standard and reputation the Administrative Court System of Thailand. This is a remarkable achievement and it is clearly attributable to your vision and openness to seeking the best international practice. The exchange of ideas in the Congress discussions has greatly enriched all participants from so many countries.

On a personal level we enjoyed particularly renewing our acquaintance with yourself and your wife and we look forward to maintaining the relationship with each of you and the Court in the future and to lending any assistance we can.

In commenting on the success, warmth, and usefulness of the Conference I am reflecting the views of the delegates with whom I spoke about their experiences at the Conference.

Once again sincerest thanks *from both of us.*

Brian Tamberlin

JUSTICE BRIAN J TAMBERLIN

12

7 décembre 2007

ROYAUME DE BELGIQUE

CONSEIL D'ETAT

Le Premier Président

1040 Bruxelles, le

rue de la Science 33

**Supreme Administrative Court
Mr Ackaratorn CHULARAT,
President
43rd Floor, Empire Tower
195 Sout Sathon Road
Bangkok 10 120
THAILAND**

Our/Ref. : P/FE-e
RA/CR

Dear Mr President,

I would like again to thank you most vividly on behalf of the other members of the Belgian delegation as well as personally for the most magnificent reception you and the Court endowed upon us.

The organization of the International congress by your Court was perfect, so much so that the exchanges between participants were most enriching and will no doubt develop by means of the bilateral or multilateral contacts which were made during this event. The Round Table which followed offered the opportunity to get better acquainted with our jurisdictional systems and to inform us about your experience with rendering justice and evaluating magistrates.

This visit tot Thailand has also enabled us to discover your beautiful country and experience the really legendary hospitality of its people.

Personally I have been most touched by the immense honour His Majesty the King bestowed upon us by meeting the heads of the delegations.

May I ask you to convey our thanks also to the Vice-Presidents of the Supreme Court, the judges and all the other collaborators who helped to the full success of an event of outstanding scientific standard.

Yours sincerely,

R. ANDERSEN.

Marion Eckertz-Höfer

Präsidentin des Bundesverwaltungsgerichts

Simsonplatz 1 · 04107 Leipzig

Dear Mr. President,

Dear Mr. Adenauer,

Home again from a long voyage to Bangkok and to Kho Samui of Thailand, I would like to express my sincere gratitude for the outstanding event of the 9th IASAJ Congress which you prepared and chaired in a way that will never vanish from my memory and which will certainly remain unsurpassed in the future. Right from the beginning to the end it was an undisrupted chain of perfectly planned events full of beauty, joy, and fruitful discussions. The organisation was as outstanding as were the results of this meeting, which really has strengthened the position of the administrative judges throughout the world. It was a constant pleasure to be hosted by so many extremely kind and helpful persons who knew our language and gave reliable answers to all our questions. They were indeed the best ambassadors of Thailand. We felt all the time surrounded by the culture, the spirit, and the overwhelming "Wai"-hospitality of your country. And we were all very happy to enjoy the wonderful evening events in your Court garden, in the Siam Niramit House and on the Chaopraya River during the Loy Krathong Night.

It was a special and most impressing honour to meet His Majesty the King, to appreciate his outstanding personality and to feel what importance he attributes to the IASAJ Meeting and to the duty of the judges in general. I was happy to learn that he was healthy enough to celebrate his 80th birthday on the fifth of December, and I take this opportunity to wish him and his country all the best in a future that hopefully becomes more and more bright.

Please give my special regards to your wife who equalled you in kindness and hospitality, as well as to the Rapporteur General Mr. Sawangsagdi, the Vice-Presidents and the other distinguished members of your Court, Mrs. Nouné and all the people who performed that tremendous amount of work which led to this great success.

My colleagues Mr. Sailer and Mr. Groepper join me in congratulating you and your Court for this magnificent event.

I seize the opportunity to wish you and your wife a happy New Year 2008.

Yours sincerely

Marion Eckertz-Höfer

E-Mail: hoefer@bverwg.bund.de

4

PRESIDENT
OF THE SUPREME ADMINISTRATIVE COURT
OF FINLAND

Helsinki, 7 April 2008

President Ackaratorn Chularat
Supreme Administrative Court of Thailand
Bangkok
Thailand

Dear Professor Ackaratorn Chularat, my dear friend and colleague,

Thank you for the splendid congress you and your staff arranged in Bangkok in late November last year. It was one of the most memorable and in every detail most professionally organized congresses I have ever attended. Both the scientific program and the social program were excellent. I was also most honoured by being received by His Majesty the King. But what stands out as something unique was your and your wife's as well as your colleagues' and your staff's - from the most experienced to the youngest - warm hospitality which embraced us during our whole stay in Thailand and also after that. My gratitude includes also the gratitude of my wife and my Finnish colleagues and their wives, who are as enthusiastic for the congress and their stay in Thailand as I am.

I send you my warmest regards and hope to meet you soon again.

Truly yours,

Pekka Hallberg

Bundesgericht

Tribunal fédéral

Tribunale federale

Tribunal federal

Le Président

CH - 1000 Lausanne 14

Tél. 021 318 91 11

Fax 021 323 37 00

Dossier n° 14.05

Monsieur

Ackaratorn Chularat

Président de la Cour Suprême

Administrative de Thaïlande

43rd Floor, Empire Tower,

195 South Sathon Road, Sathon

Bangkok 10120

THAÏLANDE

Lausanne, le 5 décembre 2007/nag

IXème Conférence de l'Association Internationale des Hautes Juridictions Administratives (AIHJA) du 22 au 24 novembre 2007 à Bangkok

Monsieur le Président,

De retour au pays, je tiens tout particulièrement à vous remercier ainsi que la Cour Suprême Administrative de Thaïlande pour l'initiative de cette conférence, son excellente organisation ainsi que la très grande hospitalité que vous nous avez réservée. Mes collègues, Mme la Vice-Présidente Susanne Leuzinger-Naef et M. le Juge Heinz Aemisegger, se joignent à moi pour vous exprimer notre vive gratitude.

Nous garderons un excellent souvenir des échanges de vue riches et fort intéressants que nous avons pu avoir avec les représentants des différentes cours participant à cette conférence venus de tous horizons.

L'Audience Royale de Sa Majesté, à laquelle nous avons eu la chance et l'honneur de pouvoir participer, nous a particulièrement impressionnée. Soyez assuré, Monsieur le Président, que cet instant restera gravé dans nos mémoires.

Nous vous prions de bien vouloir transmettre également nos plus vifs remerciements à vos collaboratrices et collaborateurs qui nous ont extrêmement bien reçus et guidés durant notre séjour.

En vous souhaitant le meilleur pour l'avenir de votre haute Cour, nous vous prions de croire, Monsieur le Président, à l'assurance de notre plus haute considération.

Le Président

Arthur Aeschlimann

15

17 December 2007

Dr. P. van Dijk
President, Administrative
Jurisdiction Division
Council of State

Supreme Administrative Court
Prof. Dr. Ackaratorn Chularet
President

re: 9th IASAJ Conference

Dear Mr. President,

On behalf of the Netherlands delegation I wish to thank you and your Staff most cordially for your warm hospitality during our stay in Bangkok.

The Conference was one of the best I ever attended, not only from an organizational point of view but also concerning its contents and practical results.

I hope that we will see each other at some other near occasion.

Yours sincerely,

21

SUPREME COURT OF NORWAY

**Chambers of
The Chief Justice**

Oslo, 27 November 2007

Professor Dr. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative Court of Thailand
President of the IASAJ
43rd Floor, Empire Tower
195 South Sathon Road
Bangkok 10120, Thailand

Dear President Ackaratorn Chularat,

I would like to thank you and Thailand's Supreme Administrative Court for a highly successful conference in Bangkok. The conference was organised perfectly, from a professional point of view it was very rewarding, and the social programme was excellent. The audience with His Majesty the King stands out as a highlight. There was only one opinion when it comes to the conference: This is not possible to do better.

Please convey my thanks to all your kind co-workers.

Once again, my warmest thanks for having been able to take part and with a hope that we will meet again at the next conference.

Yours sincerely,

Tore Schei

Office: *
Høyesteretts plass 1
OSLO

Postal address:
PO Box 8016 Dep
0030 OSLO

Phone: + 47 22 03 59 01
Fax: + 47 22 42 85 54
E-mail: tore.schei@hoyesterett.no

Supremo Tribunal Administrativo
O Presidente

Lisbon, November 27, 2007

320

Prof. Dr. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative Court
of Thailand and
President of the International Association of Supreme
Administrative Jurisdictions

Your Excellency

Having now returned to Lisbon, after our memorable sojourn in the Kingdom of Thailand, I would like to thank Your Excellency for the invitation addressed to the Supreme Administrative Court of Portugal to participate in the XIXth Congress of the International Association of Supreme Administrative Jurisdictions (IASAJ), whose work sessions and social programme were conducted at the highest level of excellence and professionalism.

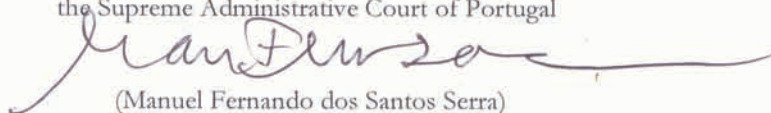
Furthermore, I would like to felicitate Your Excellency and your lovely wife – who always treated us with the utmost kindness – on the successful hosting of such a major international event, which offered a unique opportunity for the exchange of ideas about the present status of administrative judges worldwide.

I am convinced that the institutional links between our two Supreme Courts have been strongly strengthened with our participation in this high-level meeting. On my personal behalf, as well as on behalf of the remaining members of the Portuguese delegation, I would like to conclude, as I began, with the expression of our profound appreciation for all the kindness, consideration and assistance provided to us during our stay in the vibrant city of Bangkok.

Please accept the assurances of my highest consideration.

Yours sincerely,

The President of
the Supreme Administrative Court of Portugal

(Manuel Fernando dos Santos Serra)

10

VRHOVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE
SUPREME COURT, REPUBLIC OF SLOVENIA
PRESIDENT

Mr. Prof. Dr. Āckaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative
Court of Thailand
President of the Association IASAJ

Dear Mr. Ackaratorn Chularat,

On behalf of the members of the Supreme Court of the Republic of Slovenia I would like to express to You our gratitude for the exceptionally warm-hearted hospitality and reception our delegation enjoyed so much as Your guests at the ninth Congress of the IASAJ.

Those days in Your country will be treasured in our memories for a long time.

Dear Mr. Chularat, I would like to thank You for an exciting working and social programme of our visit during which we felt warm and friendly atmosphere of mutual understanding and sympathy. I take the opportunity to congratulate you and your complete staff for the excellent organization of the meeting as well.

Please, accept the assurance of my highest consideration.

Franc Testen

3

T.C.
DANIŞTAY BAŞKANLIĞI

H.E. Prof. Dr. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative Court of
Thailand
Office of the Administrative Courts,
43rd Floor, Empire Tower,
195 South Sathorn Rd.,
Yannawa, Sathorn
Bangkok 10120, Thailand

29 November 2007

Excellency,

I find an ordinary “thank you” entirely flat and inadequate as an acknowledgement of the hospitality you have extended to us during our stay in Thailand on the occasion of IXth Congress of International Association of Supreme Administrative Jurisdictions. Especially royal audience with His Majesty the King will always remain one of the most consuming events of my life.

Both the Congress and the social programme were very well organized and carried out with exactitude. You Mr. President, your noble wife, the Judges and officers of your Court did everything in your power to make the Congress successful and our stay comfortable and pleasant. Moreover it would be an omission on my part not to make reference to the tireless efforts of Mr. Danai Srimora to see that everything went well for our delegation.

I take this opportunity to express the assurances of my highest esteem to Your Excellency.

Sumru ÇORTOĞLU
President of the Council of State

Danıştay
İhlamur Sokağı No:4
Sıhhiye Ankara
TURKEY

Fax: (0090) 312 418 60 32
Phone: (0090) 312 424 08 69

18

בית המשפט העליון
THE SUPREME COURT OF ISRAEL

JUSTICE AYALA PROCACCIA

השופטת אילה פרוקצ'יה

Jerusalem, 9/12/07

Honorable President of the
Supreme Administrative Court of Thailand
Professor Dr. Ackaratorn Chularat

Dear Honorable Justice Ackaraton Chularat,

This is to thank you and your magnificent delegation once more for an unforgettable experience at the 9th Congress of the IASAJ at Bangkok this November. It is hard to find words to express my deep appreciation for the extraordinary hospitality that marked the reception of the international delegations attending the Congress, and the vast human and physical investment of the Thai hosts in making this Congress an outstanding intellectual, professional and social experience for all of us.

Please accept my deep gratitude and appreciation for making our visit to Thailand a very special event, and to wish you and all the other members of the court, as well as the administrative staff that took part in the project, all the very best. May there be a fruitful future in promoting justice in your Administrative Court, for the welfare of the Thai people.

Yours respectfully,

Ayala Proccacia

Justice of the Supreme
Court Of Israel

רחוב שערי משפט, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 91950
Shaarey Mishpat St. Kiryat David Ben -Gurion Jerusalem 91950, Israel
טלפון: 02-6759650 :פקס Telephone: 02-6536207, 02-6759711/731

A. K. Mathur
Judge
Supreme Court of India

4, Tughlak Road,
New Delhi-110011
Tel. : 23015439

November 27, 2007.

My dear *brother Chularat*

Myself and my wife, both are grateful to you and madam for extending your warm hospitality during the Conference. I want to congratulate you for wonderful arrangement made by you for successful conference. I am sure message of this conference will spread over the world. Convey our regards to your Mrs. and colleagues who have extended their warm hospitality. Convey our special thanks to the staff and young students who have taken full care during our stay at the conference. I am broaching the subject with our Chief Justice for making India as a Member of this organisation.

With regards,

Yours sincerely

[A.K.Mathur]

Hon'ble Mr. Justice Ackaratorn Chularat,
President,
Supreme Administrative Court of Thailand,
43rd Floor, Empire Tower,
195, South Sathon Road, Sathon,
BANGKOK-10120
THAILAND.

๑

From: The Rt Hon Lord Justice Carnwath

ROYAL COURTS OF JUSTICE
STRAND, LONDON, WC2A 2LL

Prof. Dr. Ackaratorn Chularat
President
The Supreme Administrative Court
35th Floor
Empire Tower
195 South Sathorn Road
Bangkok 10120
THAILAND

Date: 27th November, 2007

Dear *President*

IASAJ Congress

I would like to thank you and the rest of your Judges and staff for the wonderful welcome they gave us in Bangkok last week. Every detail seems to have been carefully thought out and the whole operation ran like clockwork. The business sessions were very productive, and the problems of communicating in different languages were overcome. The entertainments were very generous and much appreciated by everyone. I was particularly honoured to be included in the group to be presented to the King. Generally we were given friendly support from everyone, and I pay a particular tribute to the young lawyers who seem to be available to help at every point.

I was very pleased that you were willing to support my application for full membership of the Association in my capacity as Senior President of Tribunals. I look forward to productive co-operation in the future. I also hope to return with my wife to spend a little more time visiting the rest of Thailand.

Yours sincerely,

Tel. No. 020 7947 6759
Fax No. 020 7947 6860
Text Phone 18001 020 7947 6866
(Helpline for the deaf and hard of hearing)
e-mail: lordjustice.carnwath@judiciary.gsi.gov.uk

11

**Supreme Court
Republic of Korea**

967 SEOCHO-DONG, SEOCHO-GU
SEOUL, KOREA, 137-750

The. Hon. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative Court of Thailand
President of IASAJ
43 Floor, Empire Tower
195 South Sathon Road, Sathon
Bangkok 10120 THAILAND

December 17, 2007

Dear President Chularat:

I have arrived home safely after attending the IASAJ Bangkok Conference. Please allow me to take this opportunity to express to you my heartfelt gratitude for all the hospitality and kindness conveyed to me and my delegation during the Bangkok stay, last November 2007.

Without any doubt, the Conference was indeed a remarkable gathering bearing much fruit and I would like to express my sincere congratulatory wishes to you on all of the achievements and success. My special thanks also goes to every one of your staff members who have put exerted all of their best efforts and hard work to prepare for the Conference.

The meeting held under the theme of the Status of Administrative Judges allowed the attendants to share diverse judicial experiences and administrative information among the participating jurisdictions. All the agendas held will serve as a guidance in improving the roles and functions of the administrative courts in the international arena.

I must also add that the conference was an auspicious occasion to meet so many colleagues from every part of the world and I very much value the friendship gathered during the event.

In closing, I would like to wish you health and success and your court, continued prosperity in the coming new year and always.

Sincerely,

LEE Hong-hun
Justice

PRESIDENT OF THE SUPREME COURT
PRESIDENT OF THE NATIONAL COUNCIL OF JUSTICE

Prof. Dr. Ackaratorn CHULARAT
President of the Supreme Administrative Court

Bangkok, Thailand

Dear Mr. President,

Let me express my sincere thanks – on behalf of all participants – to you for having hosted the 9th International Association of Supreme Administrative Jurisdictions Congress in Bangkok, Thailand on the 22-24th of November 2007.

Your remarkable hospitality and your efforts put into organising this international meeting with such importance have largely contributed to make my short official visit very pleasant in your wonderful country.

I have greatly appreciated the organisers' professionalism and accuracy during the discussions within the framework of the group sessions, the meeting of the Board of Directors, as well as on the occasion of the General Assembly.

I would also like to give my deepest thanks to you for providing me the opportunity to participate in various exciting cultural programmes and sightseeing tours.

I am sure that the unquestioned success of the conference in Bangkok will further strengthen the professional relations between the Supreme Administrative Jurisdictions of the IASAJ Member States.

Furthermore, I deeply hope that this meeting will promote fruitful judicial cooperation between the Supreme Administrative Court of Thailand and the Supreme Court of Hungary.

Budapest, 30 November, 2007

Yours faithfully,

Dr. Zoltán LOMNICI

2+22

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
CONSEIL D' ETAT
LE PRESIDENT
COUNCIL OF STATE
SUPREME ADMINISTRATIVE COURT
THE PRESIDENT

Athens, the 28th of December 2007

Mr. Ackaratorn Chularat
President of the Supreme Administrative Court of
Thailand

Dear Mr. President,

The IXth Congress of the International Association of Supreme Administrative Jurisdictions, which was held at Bangkok recently, has given to all of us a great opportunity to exchange points of view and opinions on very interesting and important issues. I think that the perfect organization and the unsurpassed hospitality you offered to us contributed decisively to the great success of the Congress. I would like to felicitate you for this success and thank you whole-heartedly for this hospitality.

On this occasion, I would, also, like to ask you to accept my best wishes for a happy new year 2008.

Georgios Panagiotopoulos

中华人民共和国最高人民法院

THE SUPREME PEOPLE'S COURT OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

泰国最高行政法院

阿卡拉通院长阁下

尊敬的院长阁下：

应阁下邀请，我率团出席了 2007 年 11 月 22 - 25 日在贵国举行的国际行政法院协会第九届大会，受到了您和您的夫人以及贵国同仁的盛情款待。在此，我谨代表个人及中国代表团其他成员向您表示诚挚的谢意。

这次大会给我们提供了一个很好的机会，使我们结识了来自许多国家的首席大法官、大法官和法官，并结交了许多朋友；会议讨论的“行政法官的地位”的论题取得了建设性的成果，使我们深受启发。泰国的历史名胜、美丽风光及泰国人民对中国人民所表现出的友好情谊无不给我们留下了深刻而又美好的印象。我真诚地期待着下次相聚并希望就双方所共同关心的问题进行深入交流。

谨致问候。

中国大法官
最高人民法院副院长

二〇〇七年十二月十一日

No. 27 Dongjiaominxiang, Beijing 100745, China Fax: (0086) 10-85257276

(translation)

The Hon. President Ackaratorn Chularat
The Supreme Administrative Court
Tailand

Dec.11, 2007

Dear the Hon. President,

At your invitation, I, together with my delegation, attended the IX IASAJ Congress held in Bangkok on November 22-25, 2007. On behalf of all the other members of our delegation, I would like to avail myself of this opportunity to express my heartfelt thanks and appreciation for the warm welcome and hospitality given to us by you, your wife and your colleagues during the Congress.

The Congress provided us a good chance to acquire new friends and meet with chief justices, justices and judges from various countries. We were greatly inspired by the fruitful and constructive discussion on "the Status of Administrative Judges" at the Congress. And we were deeply impressed by the historical relics and charming scenery of your country. I am looking forward to our next meeting and further exchanges on the common-concerned issues.

With my best wishes.

Yours sincerely

Xi Xiaoming
Justice & Vice President
The Supreme People's Court of P.R.China

Ouagadougou, le 29 JAN 2008

N° 008/39 / CE / CAB

*Le Premier Président
du Conseil d'Etat*

/-)

*Monsieur le Président
du Conseil d'Etat de Thaïlande*

BANGKOK

Monsieur le Président,

De retour de votre beau pays, j'ai l'honneur et le grand plaisir de vous adresser cette lettre de remerciement pour l'accueil inoubliable dont ma délégation a bénéficié.

Je saisis également l'opportunité de vous exprimer mes compliments pour la parfaite maîtrise de l'organisation d'une rencontre de cette envergure.

Vous voudriez bien transmettre à votre épouse mes déférentes salutations et à tous vos collaborateurs mes félicitations pour le succès de ces 9èmes assises de l'AIHJA.

Veillez agréer, Monsieur le Président, l'expression de ma haute considération.

Haridiata DAKOURE
Commandeur de l'Ordre National

๒๕๕๑

๒๕๕๐

๒๕๕๓

๒๕๕๓

๒๕๕๓

๒๕๕๓

ก้าวต่อไปเพื่อความเป็นธรรมในสังคม

ศาลปกครองยังมีการกิจที่จะต้องเดินหน้าต่อไปเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการที่จะพิพากษาคดีด้วยความเป็นธรรมและรวดเร็ว และเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนเป็นการวางหลักกฎหมายปกครองที่เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และส่งเสริมการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครองของไทยให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ ศาลปกครองได้แสดงให้เห็นและยึดมั่นในแนวทางหลัก ๆ ๖ ประการ ตลอดระยะเวลา ๘ ปีเศษ ของการทำงานของศาลปกครองภายใต้การนำของท่านประธาน ศ. ดร.อักษราทร จุฬารัตน และยังคงดำรงหลักการและเป้าหมายเพื่อเป็นหลักประกันเพื่อให้ศาลปกครองมีความเข้มแข็งและเติบโตไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน ดังนี้

๑. ศาลปกครองวางเดิมพันของความสำเร็จในวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลปกครองไว้ที่การใช้ระบบวิธีพิจารณาในระบบไต่สวนที่ศาลต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่คู่กรณีนำเสนอต่อศาล เพื่อให้คู่กรณีทั้ง ๒ ฝ่ายต่อสู้คดีกันอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งราษฎรและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งทำให้ประชาชนสามารถฟ้องและดำเนินคดีด้วยตนเองได้อย่างไม่เสียเปรียบและไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก

๒. ศาลปกครองมีระบบวิธีพิจารณาที่ให้น้ำหนักแก่ตุลาการเจ้าของสำนวน แต่ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งแก่ระบบตรวจสอบและถ่วงดุลโดยตุลาการผู้แถลงคดี และในกระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาล เน้นให้ความสำคัญของรูปแบบและแบบพิมพ์ต่าง ๆ ของบันทึกและคำพิพากษาของศาล เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และง่ายต่อประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในการทำความเข้าใจ

๓. การจัดโครงสร้างทางบริหารศาลปกครอง เน้นหนักถึงการแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของงานวินิจฉัยคดีของศาลออกจากงานธุรการและงานบริหารของสำนักงานศาลปกครอง โดยจะไม่ให้มีการปะปนหรือก้ำก๋ายกัน

๔. ศาลปกครอง เป็นศาลที่โดยสภาพแล้วต้องพิพากษาคดีโดยอาศัยองค์ความรู้ด้านกฎหมายปกครองและกฎหมายว่าด้วยคดีปกครองของไทยและต่างประเทศ จึงต้องมีการส่งเสริมการศึกษาให้แก่ศาลและเจ้าหน้าที่ในทุกระดับและในทุกรูปแบบ รวมทั้งให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนางานวิชาการแก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางปกครองของไทยและเพื่อให้ศาลปกครองเป็นองค์กรที่มีความเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ

๕. ศาลปกครอง จะต้องพัฒนาและดำรงตนให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญซื่อสัตย์สุจริตและมีศักดิ์ศรี เช่นเดียวกับผู้พิพากษา ตุลาการของศาลอื่น และเป็นที่ยอมรับของสังคมและหน่วยงานทั่วไป

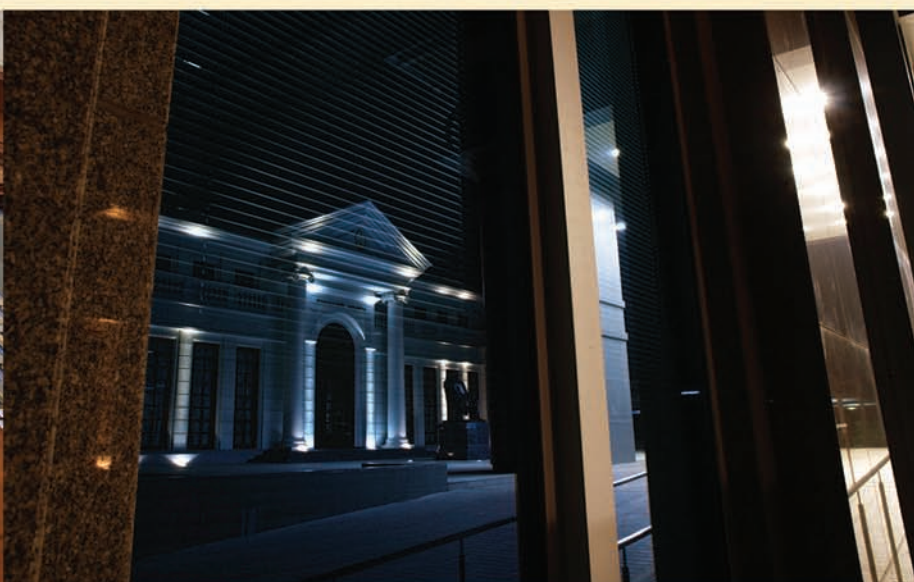
๖. ศาลปกครอง จะต้องช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง กระบวนการยุติธรรมทางปกครอง และศาลปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนสามารถปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและสังคมได้อย่างยั่งยืน

ภาคผนวก

ที่ ศป ๐๐๒๒/๒๑๙๕

ศาลปกครอง
เลขที่ ๑๒๐ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

มิกุนายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

เรียน ราชเลขาธิการ

อ้างถึง ๑. หนังสือศาลปกครอง ที่ ศป ๐๐๒๗/๕๒๐๑ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๘
๒. หนังสือสำนักราชเลขาธิการ ที่ รล ๐๐๐๓.๓/๕๑๑๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๙

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ประวัติศาลปกครอง และลักษณะอาคารที่ทำการศาลปกครอง
๒. ร่างกำหนดการ

ด้วยศาลปกครองได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการถาวร เพื่อใช้เป็นสถานที่พิจารณาพิพากษาคดี และอำนวยความสะดวกทางปกครองให้แก่ประชาชนในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ตลอดจนการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง หลักกฎหมายปกครอง และแนวทางปฏิบัติราชการที่ดี ณ ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร โดยศาลปกครองได้มีหนังสือขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลปกครอง และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จแทนพระองค์หลังจากการก่อสร้างอาคารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ความละเอียดตามหนังสือที่อ้างถึง

ปัจจุบันศาลปกครองได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการเสร็จสมบูรณ์แล้ว เพื่อเป็นสิริมงคลแก่อาคารที่ทำการศาลปกครอง จึงใคร่ขอพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ ตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๕๒ เป็นต้นไป สำหรับวันและเวลาสุดท้ายจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

/ จึงเรียนมา ...

- ๒ -

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท
เชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ หากทรงมี
พระบรมราชวินิจฉัยประการใด ขอให้โปรดแจ้งให้ศาลปกครองทราบด้วย จักเป็นที่ขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายอัคราทร จุฬารัตน)
ประธานศาลปกครองสูงสุด

สำนักงานศาลปกครอง
สำนักบริหารกลาง
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๑๑๑๑ ต่อ ๑๐๙๔, ๑๐๙๐๑
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๘๑๘

ที่ รล ๐๐๐๓.๓/ ๑๖๙/๖๖

สำนักราชเลขาธิการ

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ
แทนพระองค์ ไปทรงเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

เรียน ประธานศาลปกครองสูงสุด

อ้างถึง หนังสือศาลปกครอง ที่ ศป ๐๐๒๒/๒๑๗๔ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๒

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้ นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานเชิญ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเปิดอาคาร
ที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ ตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๕๒
เป็นต้นไป ในวันและเวลาใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ แทนพระองค์ ไปในการนี้
ซึ่งทรงกำหนดจะเสด็จฯ พร้อมด้วย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรม -
โอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๖.๐๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และกรุณาติดต่อกับกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง
(โทร. ๐๒ ๒๒๑๗๓๗๔) และกองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
(โทร. ๐๒ ๒๔๑๙๔๒๗) เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดทำกำหนดการ แล้วจัดส่งไปยังสำนักราชเลขาธิการด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ)

รองราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๐๒ ๒๒๐๗๒๐๐ ต่อ ๓๓๐๖ โทรสาร ๐๒ ๒๒๐๗๔๔๖ เว็บไซต์ : www.ohmpps.go.th

ที่ รล ๐๐๐๓.๓/วท๕๖๖

สำนักราชเลขาธิการ

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๖๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ
แทนพระองค์ ไปทรงเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

เรียน ประธานศาลปกครองสูงสุด

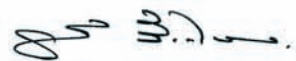
อ้างถึง หนังสือสำนักราชเลขาธิการ ที่ รล ๐๐๐๓.๓/๑๒๙๒๖ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ตามหนังสือที่อ้างถึง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ แทนพระองค์ ไปทรงเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ ซึ่งทรงกำหนดจะเสด็จฯ พร้อมด้วย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์
พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒
เวลา ๑๖.๐๐ น. ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

บัดนี้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงกำหนดจะเสด็จฯ ไปในการ
ดังกล่าว ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ จากเวลาเดิม ๑๖.๐๐ น. เป็นเวลา ๑๕.๐๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และกรุณาติดต่อกับกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง
(โทร. ๐๒ ๒๒๑๙๓๙๔) และกองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
(โทร. ๐๒ ๒๔๑๙๘๒๙) เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดทำกำหนดการ แล้วจัดส่งไปยังสำนักราชเลขาธิการด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ)

รองราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๐๒ ๒๒๐๙๒๐๐ ต่อ ๓๓๐๖ โทรสาร ๐๒ ๒๒๐๙๔๘๖

เว็บไซต์ : www.ohmpps.go.th

ที่ พว ๐๐๐๕.๑/ ๑๘๓๓

สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์
กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
สยามมกุฎราชกุมาร
วังสุโขทัย

๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จฯ แทนพระองค์ ไปทรงเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

เรียน ประธานศาลปกครองสูงสุด

อ้างถึง หนังสือ สำนักราชเลขาธิการ ที่ รล ๐๐๐๓.๓/๑๑๕๒๕ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๒

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้นำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาท เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ แทนพระองค์ ไปทรงเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ ตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ในวันและเวลาสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ความแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์ฯ ได้นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว ทรงรับปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ เสด็จฯ ไป ในการนี้ ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๖.๐๐ น.

การนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาฯ โดยเสด็จ จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(สถิตย์พงษ์ สุขวิมล)

ราชเลขาธิการในพระองค์ ปฏิบัติหน้าที่

ผู้อำนวยการกองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

ทูลกระหม่อม / สารบรรณ

โทร. ๐ ๒๒๔๑ - ๕๘๒๓

ที่ พว ๐๐๐๕.๑/๒๐๗๖

สำนักงานราชเลขาณการในพระองค์
กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
สยามมกุฎราชกุมาร
วังสุโขทัย

๖๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จฯ แทนพระองค์ ไปทรงเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

เรียน ประธานศาลปกครองสูงสุด

อ้างถึง หนังสือ สำนักงานราชเลขาณการในพระองค์ฯ ที่ พว ๐๐๐๕.๑/๑๕๓๗ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ตามหนังสือที่อ้างถึง แจ้งเรื่อง สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงรับ
ปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ เสด็จฯ พร้อมด้วย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาฯ
ไปทรงเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ ในวันพฤหัสบดี ที่
๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๖.๐๐ น. ความแจ้งแล้ว นั้น

บัดนี้ สำนักงานราชเลขาณการในพระองค์ฯ ขอแจ้งเปลี่ยนแปลงเวลาในการเสด็จฯ จากเดิม
เวลา ๑๖.๐๐ น. เป็นเวลา ๑๕.๐๐ น. นอกนั้นคงเดิม
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(สตีลชัยพงษ์ สุขวิมล)

ราชเลขาณการในพระองค์ ปฏิบัติหน้าที่

ผู้อำนวยการกองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

ธุการ / สารบรรณ

โทร. ๐ ๒๒๔๑ - ๕๘๒๗

คณะผู้จัดทำ

หนังสือที่ระลึกพิธีวางศิลาฤกษ์ และ เปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

คณะกรรมการอำนวยการเตรียมพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง

ประธานศาลปกครองสูงสุด

ประธานกรรมการ

นายอัครวิทย์ สุมาวงศ์

รองประธานกรรมการ

รองประธานศาลปกครองสูงสุด

นายธีรยุทธ หล่อเลิศรัตน์

รองประธานกรรมการ

รองประธานศาลปกครองสูงสุด

นายจรัญ หัตถกรรม

กรรมการ

ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด

นายหัสวุฒิ วิฑิตวิริยกุล

กรรมการ

ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด

นายวิชัย ชื่นชมพูนุท

กรรมการ

ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายพนพล เสงเจริญ

กรรมการ

ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

อธิบดีศาลปกครองกลาง

กรรมการ

นายทวิศักดิ์ เสนาณรงค์

กรรมการ

ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานศาลปกครองด้านศิลปกรรม

นายสุวิทย์ รัศมิภูมิ

กรรมการ

ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานศาลปกครองด้านศิลปกรรม

นางพุทธชาติ อรุณเวช

กรรมการ

ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานศาลปกครองด้านศิลปกรรม

เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง

กรรมการ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

กรรมการ

รองเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม

กรรมการ

รักษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาสำนักงานศาลปกครอง

ผู้อำนวยการสำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศและสารนิเทศ

กรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน

กรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์

กรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักบริหารการเงินและต้นทุน

กรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักบริหารทรัพย์สิน

กรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง

กรรมการและเลขานุการ

ผู้อำนวยการกลุ่มการประชุมและประสานราชการ

ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการด้านพิธีการ และสถานที่

นายอัครวิทย์ สุมาวงศ์

ประธานอนุกรรมการ

รองประธานศาลปกครองสูงสุด

นายหัสวุฒิ วิฑิตวิริยกุล

อนุกรรมการ

ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด

อธิบดีศาลปกครองกลาง

อนุกรรมการ

นายทวิศักดิ์ เสนาณรงค์

อนุกรรมการ

ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานศาลปกครองด้านศิลปกรรม

นายสุวิทย์ รัศมิภูมิ

อนุกรรมการ

ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานศาลปกครองด้านศิลปกรรม

เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง

อนุกรรมการ

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม

อนุกรรมการ

รักษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาสำนักงานศาลปกครอง

ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลปกครองสูงสุด

อนุกรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักบริหารทรัพย์สิน

อนุกรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง

อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการด้านประชาสัมพันธ์และรับรองผู้เข้าร่วมพิธี

นายธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์

ประธานอนุกรรมการ

รองประธานศาลปกครองสูงสุด

นายพนพล เฮงเจริญ

อนุกรรมการ

ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

อนุกรรมการ

รองเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง

นายสุรพันธ์ บุรานนท์

อนุกรรมการ

ที่ปรึกษาสำนักงานศาลปกครอง

ผู้อำนวยการวิทยาลัยการยุติธรรมทางปกครอง

อนุกรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศและสารนิเทศ

อนุกรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักวิทยการสารสนเทศ

อนุกรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์

อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการด้านงบประมาณและการจัดการ

นายจรัญ หัตถกรรม

ประธานอนุกรรมการ

ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด

นายวิชัย ชื่นชมพูนุท

อนุกรรมการ

ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายไกรรัช เญยวิจิตร

อนุกรรมการ

ที่ปรึกษาสำนักงานศาลปกครอง

นางสุปราณี ห้วยหงษ์ทอง

อนุกรรมการ

รักษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาสำนักงานศาลปกครอง

ผู้อำนวยการวิทยาลัยข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง

อนุกรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน

อนุกรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบภายใน

อนุกรรมการ

ผู้อำนวยการสำนักบริหารการเงินและต้นทุน

อนุกรรมการและเลขานุการ

ศาลปกครอง
THE ADMINISTRATIVE COURT

เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๑๑๑๑ สายด่วนศาลปกครอง ๑๓๕๕
www.admincourt.go.th

จัดทำโดย : คณะอนุกรรมการด้านประชาสัมพันธ์และรับรองผู้เข้าร่วมพิธี
สำนักงานศาลปกครอง
จำนวนพิมพ์ : ๓,๐๐๐ เล่ม
ปี พ.ศ. ที่พิมพ์ : ๒๕๕๒
ออกแบบและจัดพิมพ์ : บริษัท ดิน ดีไซน์ จำกัด โทร. ๐ ๒๕๖๓ ๖๙๒๑-๒

ศาลปกครอง

ศาลปกครอง
THE ADMINISTRATIVE COURT

